



GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

AUDRONĖ PETRAUSKAITĖ
ROLANDA KAZLAUSKAITĖ MARKELIENĖ
RASA GEDMINIENĖ

ŠALIES SAUGUMAS IR GYNYBA

Mokomoji medžiaga Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams





GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Audronė Petrauskaitė

Rolanda Kazlauskaitė Markelienė

Rasa Gedminienė

ŠALIES SAUGUMAS IR GYNYBA

Mokomoji medžiaga Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams

Vilnius 2016

UDK 355(474.5)(072)

Pe233

Leidinys leidžiamas Krašto apsaugos sistemos leidybos planavimo ir leidinių aprobavimo komisijos sprendimu (2016 m. rugsėjo 21 d. protokolas Nr. 9KV-3).

Recenzentė Salomėja BITLIERIŪTĖ, Švietimo ir mokslo ministerijos Ugdymo ir plėtotės centro vyr. specialistė

© Generolo Jono Žemaičio Lietuvos
karo akademija, 2016

© Audronė Petrauskaitė, 2016

© Rolanda Kazlauskaitė Markelienė, 2016

© Rasa Gedminienė, 2016

ISBN 978-609-8074-55-0

TURINYS

1. NACIONALINIS SAUGUMAS

- 1.1. Nacionalinio saugumo samprata / 9
- 1.2. Grėsmės nacionaliniam saugumui / 13
- 1.3. Lietuvos nacionalinio saugumo sistema / 18

2. LIETUVOS GYNYBOS POLITIKA

- 2.1. Lietuvos gynybos politikos principai ir pagrindinės kryptys / 25
- 2.2. Tarptautinis bendradarbiavimas užtikrinant Lietuvos saugumą / 29
- 2.3. Dalyvavimas tarptautinėse operacijose / 34

3. ŠALIES GYNYBA

- 3.1. Šalies gynybos samprata / 41
- 3.2. Karinė gynyba / 43
- 3.3. Pilietinis pasipriešinimas / 48
- 3.4. Lietuvos šaulių sąjunga / 52
- 3.5. Valstybė ir pilietis neįprastomis sąlygomis / 55
- 3.6. Šiuolaikinė karyba / 59

4. LIETUVOS KARIUOMENĖ

- 4.1. Lietuvos kariuomenė / 69
- 4.2. Lietuvos kariuomenės vadas / 75
- 4.3. Jungtinis štabas / 77
- 4.4. Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgos / 78
- 4.5. Karinės oro pajėgos / 83
- 4.6. Karinės jūrų pajėgos / 85
- 4.7. Specialiųjų operacijų pajėgos / 88
- 4.8. Logistikos valdyba / 91
- 4.9. Lietuvos kariuomenės Mokymo ir doktrinų valdyba / 92
- 4.10. Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino štabo batalionas / 94
- 4.11. Karo policija / 96
- 4.12. Tarnyba Lietuvos kariuomenėje / 97
 - 4.12.1. Kaip tapti Lietuvos kariu? / 97
 - 4.12.2. Kodėl verta tarnauti kariuomenėje? / 99
 - 4.12.3. Kaip tapti Lietuvos kariuomenės karininku? / 107
- 4.13. Valstybės ir kariuomenės atributika / 113
 - 4.13.1. Valstybės vėliavos / 113
 - 4.13.2. Valstybės vėliavos pakėlimo ceremonija / 115
 - 4.13.3. Lietuvos kariuomenės vėliavos / 118
 - 4.13.4. Lietuvos kariuomenės skiriamieji ženklai / 124
 - 4.13.5. Lietuvos kariuomenės uniformos / 126
 - 4.13.6. Karių laipsnių ženklai / 132
 - 4.13.7. Krašto apsaugos sistemos apdovanojimai / 140
 - 4.13.8. Karinė spauda / 145

SAVOKŲ ŽODYNĖLIS / 148

NAUDOTOS IR REKOMENDUOJAMOS LITERATŪROS SĄRAŠAS / 154

NAUDINGOS NUORODOS IR INTERNETINĖS PRIEIGOS / 155



Mielas moksleivi,



Labai džiaugiuosi, kad laikai savo rankose Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos leidinį, parengtą Tau. Tikiu, kad šioje knygoje pateikta informacija apie Lietuvos gynybos sistemą, apie saugumo užtikrinimo aspektus ir Lietuvos kariuomenei keliamas užduotys Tau bus naudinga. Ji taps tavo pagalbininku ir ugdytoju.

Tu sutinki žmones, dėvinčius karinę aprangą. Jų tikslas – kad Tu čia, Lietuvoje, saugiai galėtum mokytis ir puoselėti savo asmenines vertybes. Tu – mūsų ateitis, ateities saugumas ir klestėjimas.

Būtų džiugu, jeigu Tu pasirinktum kario kelią, tačiau pasirinkęs ir kitą, sau brangią ir

artimą profesiją, stiprink mūsų Tėvynę ir būk Lietuvos patriotas. Šalies stiprybė, saugumas, laisvė ir ateitis visada yra mūsų visų bendras siekis ir tikslas.

Stropiai mokykis jau dabar, siek savo tikslų, nes tuo Tu prisidedi prie valstybės saugumo. Būk stiprus ir tikėk šviesia ateitimi.

A handwritten signature in black ink, reading "R. Matulis".

Pulkininkas Raimundas Matulis
Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos viršininkas



BE REIKALO NEPAKELK, BE GARBĖS NENULEISK!



NACIONALINIS SAUGUMAS

Saugumas yra geros ateities užtikrinimas.

L. Martin

1. NACIONALINIS SAUGUMAS

1.1. Nacionalinio saugumo samprata

Nacionalinis saugumas – tai valstybės nepriklausomybės, jos teritorinio vientisumo ir konstitucinės santvarkos apsauga, jos gynyba nuo įvairių grėsmių, kylančių tiek iš išorės, tiek ir šalies viduje.

Valstybės teritorijos saugumas ir jos nepriklausomybė – tai visų šalies piliečių saugumo garantas. Saugoti ir ginti valstybę nuo įvairių vidaus ir išorės grėsmių bei pavojų reikia tam, kad kiekvienas šalies pilietis galėtų laisvai gyventi, dirbti, kurti laikdamasis savo tradicijų, papročių, kalbos ir tikėjimo. Todėl mažiausias ir nedalomas nacionalinio saugumo vienetas yra žmogus, šalies pilietis, kuris savo valstybėje nori laisvai, saugiai ir patogiai gyventi.

Kiekvienam žmogui gyvenime iškyla labai daug grėsmių. Jos gali kelti pavojų žmogaus gyvybei ar sveikatai, pavyzdžiui, stichinė nelaimė, liga ar automobilio avarija. Grėsmės gali būti susijusios su žmogaus gyvenimo gerovės praradimu, pavyzdžiui, darbo ar nuosavybės netekimas. Grėsmės dažnai kyla netikėtai, o pavojai slypi neįtikėtinose situacijose, todėl yra sunkiai prognozuojami. Skirtingos grėsmės dažnai yra tarpusavyje susijusios ir gali sąlygoti viena kitą, pavyzdžiui, per automobilio avariją sužalotas žmogus gali netekti darbo, o netekęs darbo gali prarasti ir gyvenamąjį būstą, šeimą, teisę auklėti vaikus ar pan. Dėl to nei vienas žmogus negali jaustis nuolat saugus, o ir asmens saugumo užtikrinimas yra labai sunkiai įgyvendinamas uždavinys. Kita vertus, gyvenant visuomenėje, neišvengiamai susiduria vieno žmogaus interesai, jo laisvė su kito asmens interesais ir laisve. Todėl vieno asmens saugumo užtikrinimas gali tapti grėsme kito žmogaus laisvei ir saugumui.

Kaip suderinti įvairius žmonių interesus ir asmeninę laisvę, užtikrinti kiekvieno asmens saugumą? Šiuos klausimus sprendžia valstybė, kurios pagrindinė funkcija yra apriboti prigimtines žmogaus teises ir laisves dėl bendrų saugumo, taikos ir bendros gynybos tikslų. Taigi kiekvieno žmogaus saugumas yra neatsiejamas nuo valstybės saugumo. Kita vertus, nacionalinio saugumo užtikrinimas yra ne tik valstybės, bet ir kiekvieno šalies piliečio, o kartu ir visos visuomenės interesas.

Valstybė ir jos institucijos, saugodamos savo šalies piliečių laisvę ir jų ekonominius, socialinius bei kultūrinius interesus, vykdo nacionalinio saugumo politiką. Šios politikos tikslas – naudojant šalies politines, ekonomines, karines ir diplomatines galias saugoti valstybės teritoriją, turtą ir žmones, ginti juos nuo išorės priešų ir kitų grėsmių, kylančių šalyje ir pasaulyje.

Nacionalinio saugumo politikos vykdymas apima esmines visuomenės ir valstybės gyvenimo sritis, pagal kurias yra skiriami penki saugumo sektoriai: karinis, politinis, ekonominis, socialinis ir ekologinis saugumas.

- **Karinio saugumo** sąvoka apima gynybinių ir puolamųjų valstybės galių užtikrinimą ir žinojimą apie kitų valstybių turimas galimybes.
- **Politinio saugumo** sąvoka atspindi valstybės gebėjimą išsaugoti savo suverenitetą, stabilumą ir savarankiškumą vykdant savo politiką.
- **Ekonominis saugumas** – tai valstybės pajėgumas užsitikrinti gyvybinius išteklius (gamtinius, energetinius, gamybinius ir kt.), būtinus valstybės galiai ir višumenės gerovei.
- **Socialinis saugumas** – tai tautinio ir kultūrinio savitumo išsaugojimas, kalbos, kultūros, tikėjimo, nacionalinės savimonės, papročių ir tradicijų apsauga.
- **Ekologinis saugumas** – tai mūsų planetos biosferos, kaip žmonijos egzistavimo pagrindo, išsaugojimas.



NATO Karinį komitetą sudaro Alijanso narių kariuomenių vadai. Šis komitetas posėdžiauja 2 kartus NATO vadavietėje Briuselyje ir kartą per metus vienoje iš Alijanso šalių. Komitetas aptaria NATO operacijas ir misijas, sprendžia aktualias tarpvalstybinio saugumo problemas. Lietuvoje du kartus (2004 m. ir 2014 m.) vyko aukščiausios NATO karinės institucijos – Karinio komiteto – susitikimai.

Nuotraukoje: akimirkos iš 2014 m. rugsėjo mėn. vykusio NATO karinio komiteto susitikimo Vilniuje.

Nacionalinio saugumo sąvoka yra neatsiejama nuo tarptautinio saugumo sampratos. Yra grėsmių, kurios kyla ne tik žmogui ar valstybei, bet ir visai visuomenei ar net žmonijai, pavyzdžiui, oro ar vandens užterštumas, terorizmas ir t. t. Grėsmę tarptautiniam saugumui keliančias problemas turi stengtis spręsti kiekviena valstybė veikdama sutartinai su kitomis. Nekreipiant dėmesio į tarptautinio saugumo problemų sprendimą (pvz., nesirūpinant branduolinio ginklo kontrole, aplinkosauga, nekovo-
jant su terorizmu ir kt.), pavojus gali kilti ne tik pavienėms valstybėms, bet ir visam regionui ar net pasauliui.

Lietuvos narystė Šiaurės Atlanto sutarties organizacijoje (NATO) ir Europos Sąjungoje (ES) yra nacionalinio saugumo užtikrinimo priemonė. Mūsų šalies narystė tarptautinėse organizacijose ne tik gina Lietuvos piliečių gerovę, jų teises ir laisves, bet kartu yra vienas iš tarptautinio saugumo ir stabilumo garantų.

Taigi šiuolaikiniame pasaulyje nacionalinio saugumo objektu tampa viskas, kas susiję su žmonių saugaus gyvenimo užtikrinimu, pradedant Žemės rutulio, baigiant kiekvieno individo saugumu.



AR ŽINOTE, KAD...

- *Pasaulio bendruomenės ekologinio, ekonominio ir socialinio saugumo užtikrinimo uždaviniai yra įtvirtinti 1992 m. Rio de Žaneire pasaulio viršūnių susitikime priimtoje Darnaus vystymosi įgyvendinimo programoje „Darbotvarkė 21“. Šią programą sudaro 3 pagrindiniai komponentai: aplinkosauga, ekonominis ir socialinis vystymasis.*
- *Lietuvos nacionaliniai interesai orientuoti į šalies ekologinio, ekonominio ir socialinio saugumo užtikrinimą yra įtvirtinti Lietuvos „Nacionalinio darnaus vystymosi strategijoje“ (2009). Mūsų šalis teikia pirmenybę: tausojančiam vartojimui ir tausojančiam bendradarbiavimui, šalies regionų gyvenimo lygio skirtumų mažinimui, pagrindinių ūkio šakų (...) poveikio aplinkai mažinimui, biologinės įvairovės apsaugai ir kt.*
- *Įvairių šalių, taip pat ir Lietuvos, moksleiviai ir studentai turi galimybę iš arti susipažinti, kaip vyksta pasauliui svarbių klausimų, įskaitant saugumo problemų, svarstymas tarptautinėse organizacijose. Norėdami išmėginti jėgas kaip valstybių atstovai Jungtinių Tautų Organizacijoje (JTO) ir Šiaurės Atlanto sutarties organizacijoje (NATO) ar Europos Parlamento nariai, jaunuoliai dalyvauja šių organizacijų veiklą imituojančiuose klubuose ir konkursuose, pavyzdžiui, Model United Nations, Model NATO, Model European Union.*



KARTOJIMO KLAUSIMAI

1	Kas yra nacionalinis saugumas?
2	Kodėl nacionalinis saugumas yra kiekvieno piliečio interesas?
3	Kokie yra nacionalinio saugumo politikos tikslai?



Mūsų šalyje kasmet sausio 13 d. minima Laisvės gynėjų diena. Šią dieną keliama Lietuvos valstybės vėliava, vyksta gėlių padėjimo ceremonijos prie Vilniaus televizijos bokšto, Radijo ir televizijos komiteto pastato, Seimo rūmų. Žuvusiems Lietuvos gynėjams atminti uždegamos žvakutės, organizuojami įvairūs renginiai mokyklose, bendruomenėse. Taip Lietuvos žmonės pagerbia ir prisimena tuos, kurie apgynė šalies nepriklausomybę kaip mūsų visų piliečių laisvo ir saugaus gyvenimo pagrindą.



UŽDUOTIS

- Prisiminkite, kaip paminėjote Sausio 13-ąją, ir papasakokite apie tai draugams.

1.2. Grėsmės nacionaliniam saugumui

„Nuolatinis budrumas yra laisvės kaina.“

Wendlis Phillipsas

Grėsmėmis šalies nacionaliniam saugumui vadinami veiksniai, trukdantys normaliai valstybės ir visuomenės raidai, keliantys pavojų valstybės nepriklausomybei, piliečių gerovei, jų teisėms ir laisvėms.

Visas grėsmes šalies saugumui galima suskirstyti į išorines ir vidines. Išorinėmis grėsmėmis vadinamos tos grėsmės, kurios nepriklauso nuo žmogaus, visuomenės ar konkrečios valstybės valios. Išorinėmis grėsmėmis šalies saugumui gali tapti stichinės nelaimės (žemės drebėjimas, cunamis, uraganas ir t. t.), technogeninės katastrofos (atominės elektrinės avarija, pavojingų cheminių medžiagų patekimas į atmosferą, dirvožemį ar vandens telkinius ir t. t.), karinis konfliktas tarp dviejų ar daugiau valstybių, užsienio šalių karinė intervencija ir kt.

Vidinėmis grėsmėmis šalies nacionaliniam saugumui vadinamos tos grėsmės, kurios kyla iš pačios valstybės socialinių, politinių ir ekonominių problemų. Vidinėmis grėsmėmis gali tapti ekonominė valstybės raida (pvz.: finansinė krizė šalyje, monopolinių įmonių bankrotas, netolygus šalies regionų ar ūkio sektorių vystymas ir t. t.), socialinės problemos (nedarbas, socialinė atskirtis, žemas gyventojų išsilavinimas ir t. t.), kriminogeninė situacija šalyje (didelis nusikalstamumas, korupcija, organizuotų nusikalstamų grupuočių veikla, kt.), tautinių ar religinių mažumų būklė ir kt.

Grėsmės šalies nacionaliniam saugumui yra skirstomos ir pagal nacionalinio saugumo sektorius į karines, politines, ekonomines, socialines, ekologines.



*Nuotraukoje: Lietuvos kariai kovinėse pratybose „Naktinis mūšis“.
Gen. Silvestro Žukausko poligonas Pabradėje.*

Karinės grėsmės – tai tokios grėsmės, kurios remiasi ginkluotos jėgos panaudojimu prieš valstybę. Karinės grėsmės kelia didžiausią pavojų valstybės išlikimui, visiems šalies gyventojams, jų gyvybei ir nuosavybei, paliečia visus valstybės gyvenimo sektorius, t. y. jos politinę, ekonominę, socialinę ir kultūrinę raidą, todėl joms turi būti skirtas ypatingas dėmesys. Karinės grėsmės gali būti tiesioginės ir netiesioginės:

- **Tiesioginė karinė grėsmė** kyla tada, kai kita valstybė ar priešiškos ginkluotosios pajėgos įsiveržia į šalies teritoriją, kėsinaisi į taikius gyventojus bei valstybės nepriklausomybę, siekia jėga pakeisti teisėtą šalies valdžios institucijas ar politinę santvarką.
- **Netiesioginė karinė grėsmė** valstybei kyla tuomet, kai kitos valstybės ima grasinti šaliai ar jos sąjungininkams ginkluotos jėgos panaudojimu, siekdamos įgyvendinti savo politinius, ekonominius interesus ar kitus tikslus (pvz., norėdamos prisijungti dalį kitos šalies teritorijos).

Politinės grėsmės – tai tokios grėsmės, kurios reiškiasi kaip spaudimas šalies vyriausybei norint priversti ją vykdyti tam tikrą politiką, siekimas nuversti vyriausybę ir suardyti valstybės politinę sistemą. Politinės grėsmės gali būti **vidinės** ir **išorinės**.

- **Vidinėmis politinėmis grėsmėmis** gali tapti pati šalies politinė sistema – jos nebrandumas, valstybės institucijų neveiklumas, politinės valdžios nesugebėjimas suformuluoti ir vykdyti politikos tikslus, atitinkančius valstybės ir jos gyventojų interesus.
- **Išorinę politinę grėsmę** gali kelti tarptautinių santykių pablogėjimas, tiesioginis ar netiesioginis užsienio valstybių kišimasis į valstybės vidaus reikalus, pastangos daryti įtaką šalies valdžios institucijoms.

Ekonominės grėsmės – tai grėsmės valstybės ekonominiam stiprėjimui, darniai šalies raidai. Ekonominės grėsmės yra glaudžiai susijusios su šalies politiniu ir socialiniu saugumu, nes visi procesai, vykstantys šalies ekonominiame gyvenime, yra glaudžiai susiję su jos socialiniu stabilumu ir politine raida, pvz., ekonominė krizė sąlygoja nedarbo augimą ir didelės gyventojų dalies pajamų sumažėjimą, o tai gali savo ruožtu lemti ir nusikalstamumo augimą ir politinės įtampos didėjimą šalyje. Ekonominės grėsmės taip pat gali būti vidinės ir išorinės.

- **Vidinės ekonominės grėsmės** sudaro pačios valstybės negebėjimas užtikrinti saugų šalies ekonomikos vystymąsi ir nacionalinių interesų įgyvendinimą, neefektyvus valstybės ekonomikos reguliavimas.
- **Išorinėmis grėsmėmis** gali būti procesai, vykstantys už šalies ekonomikos ribų (ekonominė konkurencija tarp valstybių, pasauliniai kainų pokyčiai, strateginiai žaliavų šaltinių pokyčiai, kt.), ir valstybės negebėjimas laiku reaguoti į pasaulinių ekonominių procesų poveikį šalies ekonomikai.

Socialinės grėsmės – tai veiksniai, keliantys pavojų valstybei kaip piliečių bendruomenei. Tai netolygi socialinė ir ekonominė šalies raida, didėjantis gyvenimo lygio skirtumas tarp įvairių socialinių grupių, atskirų visuomenės grupių gyvenimo lygio nuosmukis, didėjantis nedarbas, socialinis ir politinis ekstremizmas, nusikalstamumas, migracija, demografinė krizė, tautiniai, religiniai, kultūriniai nesutarimai, įvairaus pobūdžio diskriminacija, kt. Socialinėms grėsmėms priskiriami tie reiškiniai, kurie kelia pavojų valstybės darnai, vientisumui ir visuomenės pažangiai raidai.

Ekologinės grėsmės – tai grėsmės, kurios kyla kiekvienos šalies ir viso pasaulio gamtai ir žmogaus sveikatai. Spartėjant mokslo ir technikos pažangai, stiprėja žmogaus įtaka gamtai ir ekologinės problemos darosi aktualesnės kiekvienai valstybei ir visai žmonijai. Dėl globalizacijos procesų vienu valstybių veikla ekologinėje sferoje dažnai tiesiogiai veikia kitas valstybes. Daugelio ekologinių grėsmių (ekologinės avarijos, ekologinių standartų smukimas gamyboje ir buityje, kenksmingų atliekų bei medžiagų įvežimas) pasekmės yra sunkiai nuspėjamos laiko ir teritorijos požiūriu (pvz.: oro užterštumas, rūgštūs lietūs, požeminių vandenų tarša, ozono skylė ir kt.), todėl Lietuvoje ir visame pasaulyje ekologinės grėsmės įgyja vis didesnį mastą.

Ekologinės grėsmės gali tapti konfliktų ar šalių sienas peržengiančių problemų priežastimi (pavyzdžiui, tarp sausros kamuojamo regiono valstybių atsiranda nesutarimų dėl ribotų vandens ir maisto išteklių). Kai kurie gamtinės aplinkos būklės aspektai, ypač klimato kaitos poveikis, didina tokių pavojų tikimybę ir ima kelti grėsmę apskritai visos planetos išlikimui.

Atsižvelgiant į šiuolaikinių visuomenių, technologijų ir kitų procesų raidą, kai kurie reiškiniai įgyja tokią svarbią reikšmę valstybių saugumui, kad juos galima išskirti kaip atskiras siauresnio pobūdžio ir ypatingo dėmesio reikalaujančias grėsmes. Pavyzdžiui, **energetinės grėsmės** gali kelti tam tikrų energijos išteklių stygius ir konkurenciją dėl jų ar naujų energetinių išteklių telkinių, energijos išteklių kainų svyravimai, politinių, gamtinių ar kitokių aplinkybių keliama rizika likti be garantuoto energijos aprūpinimo.

Kadangi nacionalinį saugumą lemiantys veiksniai yra glaudžiai tarpusavyje susiję, todėl ir grėsmės yra glaudžiai tarpusavyje susijusios, pavyzdžiui: energetinės grėsmės gali būti susijusios tiek su ekologinėmis, tiek su politinėmis ir ekonominėmis grėsmėmis, o socialinės – su ekonominėmis, politinėmis ir pan. Pažymėtina ir tai, kad valstybėms gali kilti skirtingos grėsmės priklausomai nuo jų geografinės padėties, santykių su kitomis šalimis, tautinės ar religinės sudėties ir t. t.



AR ŽINOTE, KAD...

- Lietuvos nacionaliniam saugumui kylančios grėsmės išsamiai apibūdintos ir jų šalinimui skirtos priemonės numatytos Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo strategijoje.
- Pastaruoju metu plačiai vartojamas terminas „hibridinės grėsmės“ nėra išskiriamas kaip atskira grėsmės kategorija. Tai veikiau yra pavojus, kylantis iš kurios nors valstybės ar nevalstybinio veikėjo gebėjimo vienu metu pasitelkti įvairias priemones – karines, politines, ekonomines, informacines ir t. t. – siekiant išnaudoti kitų valstybių pažeidžiamas gyvenimo sritis ir tokiu būdu sukelti grėsmes, priklausančias kuriai nors iš grėsmių kategorijų.
- Iki šiol tiksliai nežinoma, kiek žmonių aukų pareikalavo XX amžiaus karai, ginkluotieji konfliktai ir įvairios priespaudos formos (genocidas, totalitarinių režimų vykdomos žudynės ir pan.). Mokslininkų duomenimis, žuvusiųjų skaičius gali siekti iki 203 mln. žmonių (Matthew White M. Cherif Baussouni).
- Nedarbas yra viena svarbiausių socialinių grėsmių. Jis gali sukelti daugybę kitų socialinių problemų, t. y. nepasitikėjimą savimi ir visuomene, priklausomybę nuo alkoholio ir narkotinių medžiagų, nusikalstamumą ir pan. Nedarbas žeidžia žmonių savigarbą ir daro juos priklausomus nuo pašalpų, suardo jų gyvenimo ritmą, nusistovėjusius santykius su draugais, artimaisiais ir kt.
- Demografinė situacija Lietuvoje (t. y. gimstamumo mažėjimas, emigracija, darbingo amžiaus žmonių skaičiaus mažėjimas) taip pat yra viena iš svarbių socialinių grėsmių šalies ekonomikai.



KARTOJIMO KLAUSIMAI

- 1 Įvardykite, kokios grėsmės kyla Lietuvos nacionaliniam saugumui?
- 2 Apibūdinkite, kaip susijusios vidinės ir išorinės grėsmės šalies nacionaliniam saugumui?



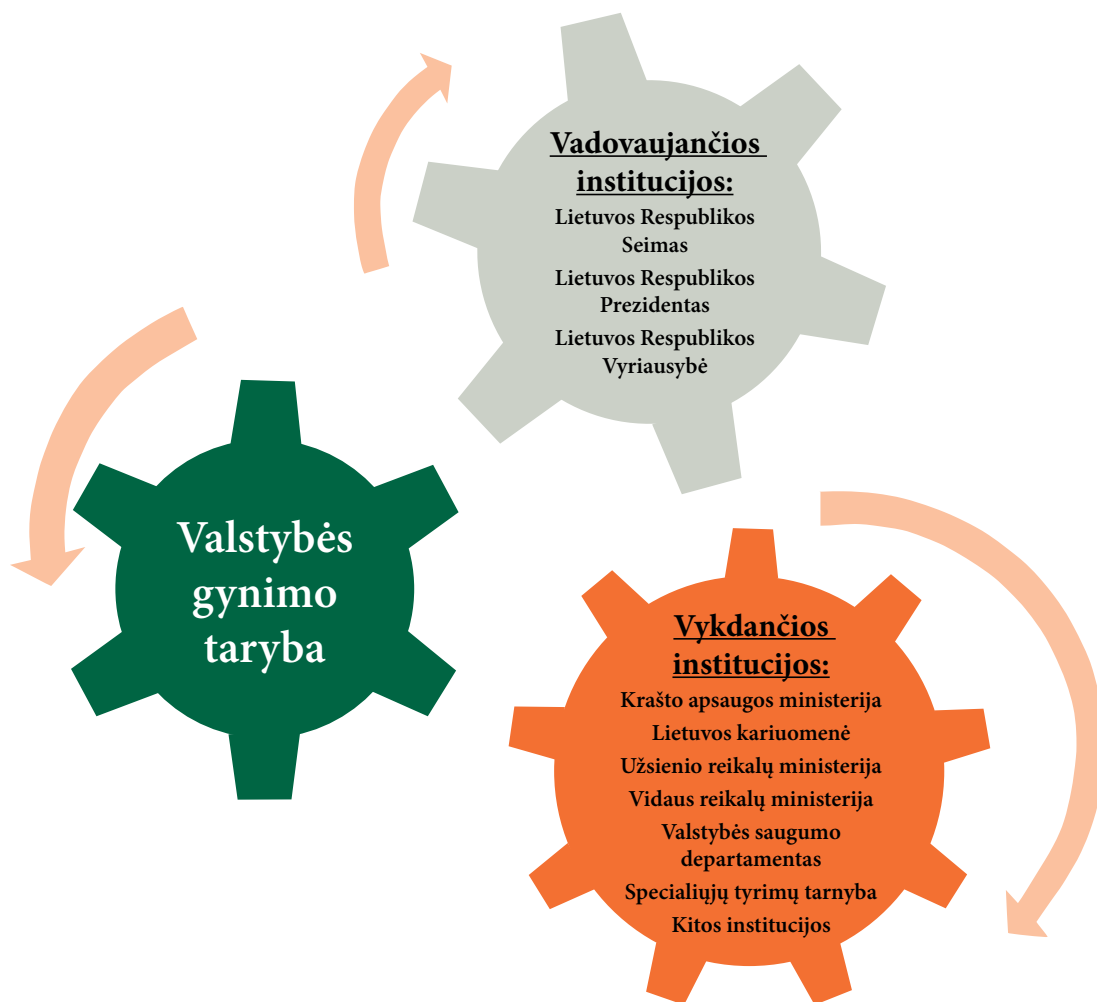
- 1 Persibraižykite lentelę ir ją užpildykite, įvardydami konkrečias grėsmes pagal pateiktą pavyzdį.

GRĖSMĖS	Žmogui	Valstybei	Pasauliui
Socialinės	Nusikalstamumas,	Nusikalstamumas,	Nusikalstamumas,
Ekonominės	?	Energetinė nepriklausomybė,	?
Karinės	?	Karinė intervencija	?
Ekologinės	?	?	Klimato atšilimas
Politinės	Žmogaus teisių pažeidimai	?	?

- 2 Užpildę lentelę, palyginkite, kaip tarpusavyje susijusios įvairios grėsmės?
- 3 Jei rasite susijusių grėsmių, įvardykite jas.
- 4 Padiskutuokite, kurios grėsmės šalies nacionaliniam saugumui yra aktualiausias.

1.3. Lietuvos nacionalinio saugumo sistema

Mūsų šalies nacionalinio saugumo sistema yra apibrėžta **Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme**. Įstatymas teigia, kad nacionaliniu saugumu privalo rūpintis visi Lietuvos valstybės **piliečiai**, jų bendrijos ir organizacijos **kartu su valstybe** ir jos institucijomis. Šiame įstatyme yra nurodyta, kokios valstybės institucijos privalo rūpintis mūsų šalies nacionaliniu saugumu. Nacionalinį saugumą užtikrinančios institucijos yra skirstomos į **vadovaujančias** ir **vykdančias** (žr. schemą).



Schema. Lietuvos nacionalinį saugumą užtikrinančios institucijos.

Pagrindinės vadovaujančios institucijos, užtikrinančios nacionalinį saugumą, yra Lietuvos Respublikos Seimas, Prezidentas ir Vyriausybė. Šios institucijos yra atsakingos už nacionalinio saugumo sistemos plėtrą, teisinį šios sistemos reglamentavimą, nacionalinio saugumo sistemos įgyvendinimą.



Nuotraukoje: Lietuvos Nepriklausomybės dienos šventė S. Daukanto aikštėje (2015 m. vasario 16 d.).

Prezidento institucija yra viena iš vadovaujančių institucijų, užtikrinančių Lietuvos Respublikos nacionalinį saugumą.

Valstybės gynimo taryba svarsto svarbiausius valstybės nacionalinio saugumo užtikrinimo klausimus, t. y. užsienio ir vidaus politikos nuostatas, pagrindinius šalies nacionalinio saugumo politikos ir gynybos principus bei kryptis, teikia Respublikos Prezidentui, Seimui ir Vyriausybei rekomendacijas dėl tarptautinių sutarčių gynybos klausimais sudarymo, koordinuoja valstybės institucijų, susijusių su nacionalinio saugumo užtikrinimu, veiklą, svarsto pagrindines valstybės parengimo mobilizacijai nuostatas, svarsto valstybės gynimo, žvalgybos informacijos klausimus ir kt. Ją sudaro Prezidentas, Ministras Pirmininkas, Seimo Pirmininkas, krašto apsaugos ministras ir kariuomenės vadas.

Užsienio reikalų ministerija privalo diplomatinėmis priemonėmis užtikrinti valstybės suverenitetą, jos saugumą ir piliečių gerovę, ginti teisėtus Lietuvos piliečių interesus užsienyje, prisidėti prie eksporto skatinimo ir investicijų į šalį pritraukimo.

Krašto apsaugos ministerija ir krašto apsaugos sistemos institucijos įgyvendina Lietuvos gynybos politiką rengdamos kariuomenę, gebančią savarankiškai ir kartu su sąjungininkais užtikrinti Lietuvos Respublikos suverenumą, teritorijos vientisumą ir jos piliečių saugumą, taip pat prisideda prie pasaulinio ir regioninio stabilumo.

Lietuvos kariuomenė – tai valstybės institucija, kurios pagrindinis tikslas yra užtikrinti Lietuvos karinį saugumą.

Vidaus reikalų ministerija, policija, Valstybinė sienos apsaugos tarnyba ir kitos viešąjį saugumą užtikrinančios įstaigos yra atsakingos už viešąjį saugumą, t. y. jos užtikrina viešąją tvarką, priešgaisrinę bei civilinę saugą, kovoja su nusikalstamumu, atlieka gelbėjimo darbus, vykdo valstybės sienos apsaugą, migracijos kontro-

lę, ginklų, šaudmenų, sprogmenų ir specialiųjų priemonių apyvartos kontrolę, saugo svarbius objektus ir asmenis.

Valstybės saugumo departamento tikslas – stiprinti Lietuvos Respublikos nacionalinį saugumą, renkant informaciją apie rizikos veiksnius, pavojus, grėsmes ir juos šalinant.

Specialiųjų tyrimų tarnyba kovoja su korupcija, kuri kelia grėsmę žmogaus teisėms ir laisvėms, teisinės valstybės principams, trukdo šalies ekonomikos plėtrai.

Nacionalinio saugumo užtikrinimo klausimais rūpinasi ir kitos valstybės institucijos, pvz.: LR švietimo ir mokslo, Socialinės apsaugos ir darbo, Kultūros ministerijos, kurios vykdo nacionalinio saugumo politiką socialinio, ekonominio ir politinio saugumo srityse, Aplinkos apsaugos ministerija – ekologinio ir socialinio saugumo srityse, Ūkio ministerija – ekonominio ir politinio saugumo srityse.



AR ŽINOTE, KAD...

- Valstybės gynimo tarybos nariai yra Respublikos Prezidentas, Ministras Pirmininkas, Seimo Pirmininkas, krašto apsaugos ministras ir kariuomenės vadas (LR Konstitucijos 140 straipsnis).
- Besirūpindama Lietuvos politiniu, ekonominiu ir socialiniu saugumu Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) atskleidžia daug sunkių nusikaltimų, susijusių su kyšininkavimu, papirkimu, piktnaudžiavimu tarnybine padėtimi ir pan., darančių žalą valstybei. 2015 m. dėl STT atskleistų nusikaltimų buvo nuteista 110 asmenų, iš kurių 45 – valstybės įstaigų, įmonių vadovai ir specialistai, 14 – politikų ir įstaigų vadovų, 7 – advokatai ir 3 – teisėjai.
- Kasmet Valstybės saugumo departamentas (VSD) skelbia viešas savo veiklos ataskaitas, kuriose yra pateikiama informacija apie tai, kaip buvo vykdoma veikla, nustatant ir šalinant grėsmes, pavojus ir rizikos veiksnius šalies saugumui. 2016 m. VSD kartu su Antruoju operatyvinių tarnybų departamentu (AOTD) prie Krašto apsaugos ministerijos visuomenei pateikė ir žvalgybos institucijų matomas grėsmes Lietuvos nacionaliniam saugumui.



KARTOJIMO KLAUSIMAI

1	Kurios valstybės institucijos sprendžia nacionalinio saugumo uždavinius?
2	Koks yra Valstybės gynimo tarybos vaidmuo užtikrinant šalies nacionalinį saugumą?
3	Kokios yra LR krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos kariuomenės funkcijos užtikrinant šalies nacionalinį saugumą?



UŽDUOTYS

- Perskaite pateiktą ištrauką iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos pasakykite, kas mūsų šalyje priima sprendimą dėl valstybės gynybos ir nepaprastosios padėties įvedimo?

LR Konstitucija. 142 straipsnis.

„Seimas įveda karo padėtį, skelbia mobilizaciją ar demobilizaciją, priima sprendimą panaudoti ginkluotąsias pajėgas, kai prireikia ginti Tėvynę arba vykdyti Lietuvos valstybės tarptautinius įsipareigojimus. Ginkluoto užpuolimo atveju, kai kyla grėsmė valstybės suverenumui ar teritorijos vientisumui, Respublikos Prezidentas nedelsdamas priima sprendimą dėl gynybos nuo ginkluotos agresijos, įveda karo padėtį visoje Valstybėje ar jos dalyje, skelbia mobilizaciją ir teikia šiuos sprendimus tvirtinti artimiausiam Seimo posėdžiui, o tarp Seimo sesijų – nedelsdamas šaukia neeilinę Seimo sesiją. Seimas patvirtina arba panaikina Respublikos Prezidento sprendimą.“

- Sugrupuokite valstybės institucijas, sprendžiančias nacionalinio saugumo klausimus, į vadovaujančias ir vykdančias.



LIETUVOS GYNYBOS POLITIKA

*„Iš viso matyti, kad tauta teisiškai, kada yra joje dvasinės ir
doros gyvybės“*

Vydūnas

2. LIETUVOS GYNYBOS POLITIKA

2.1. Lietuvos gynybos politikos principai ir pagrindinės kryptys

Lietuvos gynybos politikos, kaip nacionalinio saugumo politikos sudedamosios dalies, pagrindinis tikslas – užtikrinti patikimą Lietuvos nepriklausomybės, teritorinio vientisumo ir konstitucinės santvarkos gynybą, kartu su sąjungininkais užtikrinti euroatlantinės erdvės saugumą, prisidėti prie tarptautinio saugumo ir stabilumo plėtrai. Įgyvendinant šį tikslą vadovaujamosi šiais esminiais gynybos principais:

- Lietuvos gynyba yra **visuotinė** ir **besąlyginė**.

Šis principas reiškia, kad Lietuvą ginklu gina visi: mūsų valstybės ginkluotosios pajėgos, sąjungininkų (NATO) ginkluotosios pajėgos ir visi piliečiai. Besąlygiškumas reiškia, kad Tautos ir kiekvieno piliečio teisės priešintis agresoriui, okupantui ir bet kam, kas prievarta kėsina į Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką, negali trukdyti niekas. Šis principas reiškia ir tai, kad visi šalies piliečiai ir jos ginkluotosios pajėgos turi mokytis ir būti pasirengusios apginti šalį ir pasipriešinti agresoriui. Visuotinės ir besąlyginės gynybos principas yra įtvirtintas įstatymuose, kituose gynybą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir dokumentuose (LR nacionalinio saugumo strategija, LR krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas, Lietuvos karinė doktrina ir kt.).

- Lietuvos saugumas yra grindžiamas **savarankiška** ir **kolektyvine gynyba**.

Lietuva plėtoja karinius pajėgumus savarankiškai krašto gynybai ir bendriems kolektyvinės gynybos veiksams su NATO sąjungininkais ginant Lietuvą ir bet kurią kitą NATO valstybę.

- NATO narių **saugumas yra nedalomas**.

Lietuvos gynybos politika grindžiama principu, kad grėsmė vienos Aljanso narės saugumui – grėsmė viso Aljanso saugumui. Sąjungininkai prisideda prie Lietuvos saugumo stiprinimo, o Lietuva yra pasirengusi solidariai vykdyti įsipareigojimus sąjungininkams.

- **Visapusiškas požiūris į saugumą**.

Atsižvelgiant į besikeičiantį grėsmių pobūdį, būtina derinti ir kartu naudoti įvairias priemones – politines, civilines ir karines. Tam svarbu užtikrinti glaudžią kariuomenės ir civilinių institucijų sąveiką ir bendradarbiavimą.

Lietuvos gynybos politikos principai reiškia, kad Lietuvos gynyba susideda iš dviejų komponentų: **karinės gynybos** ir **pilietišio pasipriešinimo**. Karinei šalies gynybai yra naudojamos visos ginkluotosios pajėgos. Jos gina valstybę savarankiškai ir kartu su sąjungininkų pajėgomis. Pilietišio pasipriešinimo jėgą lemia Tautos valia bei apsisprendimas kovoti už laisvę ir kiekvieno piliečio pasiryžimas ginti šalį. Šalies gynybos principai ir kryptys numato įvairių gynybos priemonių bei būdų ir rei-

kalauja tiek tinkamo Lietuvos kariuomenės profesinio pasirengimo ir apginklavimo, tiek ir visų jos piliečių pasirengimo visuotiniam ginkluotam ir neginkluotam pasipriešinimui, kariuomenės ir civilių piliečių bendradarbiavimo, koordinuotos valstybės institucijų veiklos. Rengtis šalies gynybai kiekvienas Lietuvos pilietis privalo atsižvelgdamas į šiuolaikinę karybos mokslą ir į pokario partizaninės kovos prieš Sovietų Sąjungos kariuomenę ir okupacinį režimą patirtį, kitų šalių ginkluotos gynybos ir pilietinio pasipriešinimo pavyzdžius.

Lietuvos gynybos politikos kryptys

1. Nacionalinių gynybos pajėgumų stiprinimas

Nacionalinių gynybos pajėgumų pagrindą sudaro Lietuvos kariuomenė. Lietuvos kariuomenė turi būti pasirengusi kartu su sąjungininkais atgrasyti, o atgrasymui nepavykus, savarankiškai ir kartu su sąjungininkais ginti Lietuvą. Todėl:

- Svarbu tęsti Lietuvos kariuomenės pajėgumų plėtrą ir modernizavimą.
- Stiprinti pasirengimą greitai reaguoti į grėsmes, gebėjimą veikti savarankiškai ir kartu su sąjungininkais bei kitomis ginkluotosioms pajėgoms priskiriamomis institucijomis, civiliais gyventojais.

2. NATO kolektyvinės gynybos ir atgrasymo stiprinimas

Siekiant užtikrinti efektyvų atgrasymą, būtinas:

- Stiprus ir vieningas Aljansas, gebantis užtikrinti jam priklausančių valstybių saugumą ir gynybą.
- Ilgalais ir svarus NATO sąjungininkų karių, ginkluotės ir technikos buvimas regione.
- Greitas NATO atsakas ir pastiprinimas krizės atveju.
- Lietuvos karinių pajėgumų prisidėjimas prie kitų sąjungininkų gynybos ir saugumo sistemos stiprinimo.

3. Regioninio ir tarptautinio saugumo plėtra

Prie Lietuvos gynybos pajėgumų ir tarptautinio saugumo stiprinimo prisideda:

- Dvišalis ir daugiašalis karinis bendradarbiavimas su JAV, Lenkija, Baltijos ir Šiaurės šalimis, kt.
- Demokratijos ir europinių vertybių sklaida rytinėje Lietuvos kaimynystėje (Ukrainoje, Gruzijoje, Moldovoje ir kt.).
- Lietuvos dalyvavimas NATO, ES, JT ir kitų organizacijų tarptautinėse operacijose, sprendžiant tarptautinio terorizmo ir kitas saugumo problemas.

4. Atsako į nekarines grėsmes, visuomenės pasirengimo ir atsparumo stiprinimas

Visuomenės saugumą ir atsparumą stiprina:

- Pilietiška ir patriotiška visuomenė, turinti tinkamų pilietinės ir karinės gynybos įgūdžių ir žinių.
- Šalies atsparumas kibernetinėms ir informacinėms atakoms, gebėjimas atpažinti informacines atakas ir propagandą.
- Sąveikos ir veiklos koordinavimo tarp valstybės institucijų (Krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos kariuomenės ir kitų) tobulinimas.



*Nuotraukose: akimirkos iš
Partizanų pagerbimo,
kariuomenės ir visuomenės
vienybės dienos.*

Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės diena

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę ir tęsiant tarpukario Lietuvos tradicijas kasmet nuo 1993 m. švenčiama kariuomenės ir visuomenės vienybės diena. Ji paprastai minima gegužės mėnesio trečiąją sekmadienį.

Šventės metu Lietuvos kariuomenė prisistato visuomenei supažindindama ją su kario profesija, Lietuvos ir NATO karinėmis pajėgomis, karių valdoma ginkluote, ekipuote, įvairia kariuomenės veikla, leidžiančia geriau susipažinti su karių kasdienybe. Šventės dalyviai gali „prisimatuoti“ kario profesiją, išbandyti save įvairiose rungtyse, paragauti kareiviškos košės, stebėti karinių operacijų imitacijas ir pan. Šią dieną taip pat pagerbiami Lietuvos laisvės gynėjai.

Kariuomenės ir visuomenės dienos skatina glaudesnę visų šalies piliečių bendradarbiavimą kuriant saugesnę Lietuvą, primena pilietinę pareigą ginti Tėvynę, puoselėti mūsų šalies kultūrinės ir istorinės tradicijas bei vertybes.

?? KARTOJIMO KLAUSIMAI

1	Kokiais principais yra grindžiama Lietuvos Respublikos gynyba?
2	Kokiais būdais ir kokiomis priemonėmis yra užtikrinama Lietuvos gynyba?
3	Kokios yra kiekvieno Lietuvos piliečio pareigos, atsižvelgiant į šalies gynybos principus?



UŽDUOTIS

- Prisiminkite ir pateikite pavyzdžių iš Lietuvos ir kitų šalių istorijos, kai krašto gynyba buvo grindžiama visuotinės ir besąlyginės gynybos principu.



2.2. Tarptautinis bendradarbiavimas užtikrinant Lietuvos saugumą

Narystė NATO

NATO (dar vadinama Šiaurės Atlanto sutarties organizacija arba Aljansu) – politinė ir karinė sąjunga, užtikrinanti savo narių saugumą ir gynybą. Iki šiol NATO yra efektyviausia pasaulyje tarpvalstybinė kolektyvinio saugumo sistema. NATO skatina valstybių konsultacijas ir bendradarbiavimą saugumo ir gynybos srityje. Svarbu pastebėti, kad visi sprendimai NATO priimami bendru valstybių narių sutarimu, tad kiekvienos šalies, taip pat ir Lietuvos, nuomonė yra vertinama ir gerbiama.

Pagrindiniai NATO uždaviniai yra:

- kolektyvinė gynyba,
- krizių valdymas,
- bendradarbiavimas su valstybėmis partnerėmis saugumo srityje.

Kolektyvinės gynybos principas reiškia, kad vienos ar kelių narių užpuolimas yra laikomas visų Aljansui priklausančių valstybių užpuolimu. NATO valstybės yra įsipareigojusios padėti viena kitai gintis, taip pat deda pastangas prisidėti prie saugios ir taikios aplinkos kūrimo už NATO ribų (t. y. taikos palaikymo operacijos skirtinguose pasaulio regionuose, bendradarbiauja gynybos reformų, karinio mokymo ir pratybų, kovos su terorizmu, kibernetinės gynybos ir kt. srityse).

Lietuva siekia, kad Aljansas išliktų patikima kolektyvinės gynybos ir saugumo organizacija. Mūsų valstybė palaiko praktines saugumo užtikrinimo priemones, tokias kaip NATO sąjungininkų karinių pajėgumų buvimas regione, pratybų organizavimas, kolektyvinės gynybos pajėgumų stiprinimas ir kt. Tuo pat metu narystė NATO įpareigoja Lietuvą rengtis ir savarankiškai krašto gynybai, ir bendriems kolektyvinės gynybos veiksams su NATO sąjungininkėmis.



Nuotraukoje: LR krašto apsaugos ministrai (iš kairės į dešinę): Gediminas Kirkilas, Juozas Olekas, Linas Linkevičius prie ažuoliuko, kuris buvo pasodintas LR krašto apsaugos ministerijos kieme Lietuvai tapus NATO nare.



AR ŽINOTE, KAD...

- NATO emblemoje pavaizduota keturkampė žvaigždė simbolizuoja kompasą, vedantį organizaciją teisingu keliu siekiant taikos, o ratas aplink žvaigždę reiškia NATO šalių narių vienybę.
- NATO valstybės narės kartu sudėjus turi per 3 milijonus karių.
- Atlanto sutarties Lietuvos bendrija kasmet rengia žaidimą vyresnių klasių mokiniams „Kaip veikia NATO?“ Žaidimo metu dalyviai imituoja paskirtų NATO šalių narių atstovų darbą sprenddami tam tikrą krizę. Kiekvienas iš jų gina „savo“ šalies interesus, juos derina su viso regiono valstybių atstovų nuomonėmis. Daugiau apie dalyvavimą žaidime galite sužinoti www.lata.lt.



Nuotraukose: NATO pajėgų pratybos.

Europos Sąjungos bendroji saugumo ir gynybos politika

Narystė Europos Sąjungoje Lietuvai suteikia papildomų saugumo garantijų. Nors ES – tai pirmiausia ekonominė ir politinė sąjunga, tačiau ji prisideda ir prie krizių sprendimo, tarptautinio saugumo užtikrinimo, plėtodama bendrąją saugumo ir gynybos politiką. Siekdama užkirsti kelią konfliktams, palaikyti taiką ar suteikti kitą reikiamą pagalbą krizės apimtai valstybei, ES gali pasitelkti įvairių priemonių – karinių ir civilinių.

Lietuvai ypač svarbios šios ES bendrosios saugumo ir gynybos politikos kryptys:

Gebėjimo reaguoti į hibridines grėsmes stiprinimas

Lietuva remia ES iniciatyvą vystyti priemones, galinčias atpažinti hibridines grėsmes, nukreiptas į ES valstybių atsparumo didinimą, strateginės komunikacijos, kibernetinės gynybos stiprinimą.

Bendradarbiavimas su Rytų partnerystės šalimis

ES parama Rytų partneriams (ypač Ukrainai, Gruzijai ir Moldovai), siekiantiems europinės integracijos, saugumo sektoriaus reformų, pajėgumų ir gebėjimų saugumo ir gynybos srityje vystymo, prisideda prie regioninių krizių prevencijos.

ES krizių valdymo pajėgumų vystymas

Dėl padidėjusio šalia esančių regionų nestabilumo ir nesaugumo ES turi būti pasirengusi reaguoti į krizes ir vystyti tam reikalingus karinius ir civilinius pajėgumus. Lietuva dalyvauja ES karinėse ir civilinėse operacijose bei misijose įvairiuose regionuose, skiria karius budėti ES kovinėse grupėse – aukštos parengties daugianacionalinėse pajėgose, skirtose vykdyti greitojo reagavimo operacijas.

NATO ir ES bendradarbiavimo stiprinimas

NATO ir ES bendradarbiavimas turi būti stiprinamas įvairiose srityse: atsako į hibridines grėsmes, valstybių partnerių gebėjimų vystymo, jūrinio saugumo, kibernetinės gynybos, strateginės komunikacijos ir kt.



AR ŽINOTE, KAD...

- Nuo 2003 m. ES vykdė per 30 civilinių misijų ir karinių operacijų trijuose žemynuose.
- Nuo 2007 m. kiekvieną pusmetį ES budi po dvi kovines grupes, kurias sudaro po 1500 karių. ES kovinės grupės operacijas gali vykdyti bet kur už ES ribų 6 tūkst. kilometrų aplink Briuselį spinduliu.



KARTOJIMO KLAUSIMAI

- 1 Kaip suprantate kolektyvinės gynybos principą?
- 2 Palyginkite ES bendrosios saugumo ir gynybos politikos priemones ir NATO kolektyvinio saugumo garantijas.
- 3 Kodėl svarbu stiprinti NATO ir ES bendradarbiavimą? Argumentuokite.



Lietuvos krašto apsaugos ministerija formuoja ir įgyvendina šalies gynybos politiką, koordinuodama ją su ES bendrąja saugumo ir gynybos politika ir NATO kolektyvinės gynybos strategija.

Nuotraukoje: Krašto apsaugos ministras Juozas Olekas karių rikiuotėje.



- 1 Aptarkite Šiaurės Atlanto sutarties 3 ir 5 straipsnius. Kokie NATO narių įsipareigojimai juose įtvirtinami? Kuo tai svarbu Lietuvai?

„**3 straipsnis.** <...> Šalys, kiekviena atskirai ir kartu, nuolatinėmis ir veiksmingomis savo pačių bei tarpusavio paramos priemonėmis palaikys ir plėtos individualų ir kolektyvinį pajėgumą ginkluotam užpuolimui atremti.“

„**5 straipsnis.** Šalys susitaria, kad vienos ar kelių iš jų ginkluotas užpuolimas Europoje ar Šiaurės Amerikoje bus laikomas jų visų užpuolimu, ir todėl susitarė, kad tokio ginkluoto užpuolimo atveju kiekviena iš jų, įgyvendindama individualios ar kolektyvinės savigynos teisę, pripažintą Jungtinių Tautų Chartijos 51 straipsnyje, nedelsdama suteiks pagalbą užpultai ar užpultoms Šalims, individualiai ir kartu su kitomis Šalimis, imdamasi tokių veiksmų, kokie atrodys būtini, įskaitant ginkluotos jėgos panaudojimą, Šiaurės Atlanto regiono saugumui atkurti ir palaikyti. <...>“

- 2 Išnagrinėkite, kokiuose regionuose, kokio pobūdžio operacijas ir misijas šiuo metu vykdo Europos Sąjunga. (Pasiremkite Europos Sąjungos Išorinių veiksmų tarnybos pateikiama informacija http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/index_en.htm arba KAM svetainės informacija.) Suraskite, kuriose iš jų dalyvauja Lietuva.

2.3. Dalyvavimas tarptautinėse operacijose

Lietuva, kaip atsakinga tarptautinės bendruomenės narė, remia tarptautinės bendrijos pastangas palaikyti taiką ir stabilumą pasaulyje, užkirsti kelią tarpvalstybiams ir etniniam konfliktams, spręsti užsitęsčius konfliktus, kovoti su tarptautiniu terorizmu, todėl nuo 1994 m. dalyvauja NATO, ES, JT ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos tarptautinėse operacijose ir misijose.

Tarptautinių operacijų, kuriose dalyvauja ir Lietuva, tikslai gali būti labai skirtingi – tai gali būti taikos atkūrimas ir palaikymas, humanitarinė pagalba, kova su piratavimu, terorizmu ar nelegalia migracija, vietos saugumo pajėgų rengimas ir mokymas, parama vykdant gynybos sektoriaus reformas ir pan.

Lietuvos kariams teko vykdyti užduotis Europos, Azijos ir net Afrikos žemynuose. Tačiau ten gali būti siunčiami ne tik kariai, bet ir civiliai tarnautojai arba pareigūnai (pavyzdžiui, policininkai, pasieniečiai, gydytojai ir kt.). Siunčiant Lietuvos karių ir civilių tarnautojų į tarptautines operacijas, kuriose numatytos kovinės užduotys, reikia Lietuvos Respublikos Seimo sprendimo. Krašto apsaugos ministro įsakymu Lietuvos kariai ir civiliai gali būti siunčiami į tarptautines mokymo, patariamąsias ar stebėjimo misijas.

Tarptautinėse operacijose Lietuvos kariai vykdo įvairias jiems paskirtas užduotis: rūpinasi svarbių objektų saugumu, prisideda prie viešosios tvarkos palaikymo, patruliuoja ir vykdo bendras operacijas su vietos pajėgomis, teikia paramą humanitarinės pagalbos organizacijoms, bendradarbiauja su vietos institucijomis ir bendruomenėmis. Taip pat Lietuvos kariuomenės instruktoriai gali padėti rengti valstybės, kuriai reikalinga parama, kariuomenę ir policiją ir taip prisidėti prie tos šalies gebėjimų savarankiškai palaikyti taiką ir saugumą. Lietuvos karininkai užima įvairias pozicijas tarptautinių operacijų štabuose. Taigi, dalyvaudami tarptautinėse operacijose Lietuvos kariai įgyja daug vertingos patirties planuoti ir atlikti operacijas, bendradarbiauti su civiliais, veikti kartu su sąjungininkais įvairiomis sąlygomis.

Dėl kintančios saugumo aplinkos keičiasi ir Lietuvos dalyvavimo tarptautinėse operacijose pobūdis. Siekdama prisidėti prie saugumo situacijos stabilizavimo NATO ir ES pietų kaimynystėje, Lietuva stiprina išitraukimą į tarptautines operacijas Artimuosiuose Rytuose ir Afrikoje. Taip pat Lietuva vis aktyviau dalyvauja jūrų operacijose, prisidedama prie pastangų stabdyti nelegalią migraciją Viduržemio jūroje ir prie tarptautinės bendruomenės kovos su piratavimu Indijos vandenyne. Dalyvaudama tarptautinėse operacijose Lietuva, kaip patikima sąjungininkė, prisideda prie saugesnės aplinkos kūrimo ir parodo turinti kariuomenę, pasirengusią atsakyti į šiuolaikines grėsmes ir vykdyti įvairias užduotis.

Lietuvos dalyvavimas tarptautinėse operacijose



Nuotraukoje: Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų pajėgų (SOP) karys antiteroristinėse pratybose.

Lietuva nuo 1994 metų dalyvauja tarptautinėse operacijose ir misijose įgyvendindama savo užsienio politikos prioritetus ir siekdama užtikrinti nacionalinį ir tarptautinės bendruomenės saugumą, stiprindama NATO, Europos Sąjungos (ES) ir Jungtinių Tautų (JT) vaidmenį valdant tarptautinius konfliktus.

Siunčiant Lietuvos karius į operacijas, kuriose numatytos kovinės užduotys, reikia Lietuvos Respublikos Seimo leidimo. Į nekovinio pobūdžio misijas – mokomąsias, stebėjimo – kariai siunčiami be atskiro Seimo leidimo.

2016 metais LR Seimo leidimu Lietuvos kariai dalyvauja:

1. NATO vadovaujamose operacijose Afganistane ir Kosove;
2. ES vadovaujamoje kovos su piratavimu operacijoje Somalyje (ATALANTA) ir operacijoje „EUNAVFOR MED „Sophia“;
3. JT operacijoje Malio Respublikoje.

Lietuvos karių dalyvavimas operacijose Afganistane



Nuotraukoje: Lietuvos kariai tarptautinėje misijoje Afganistane.

Tarptautinių saugumo paramos pajėgų operacija Afganistane buvo viena didžiausių ir svarbiausių operacijų, į kurią Lietuva įsitraukė nuo 2002 m. Vykdydama savo įsipareigojimus kaip NATO narė, Lietuva prisiėmė atsakomybę vadovauti Goro provincijos atkūrimo grupei (toliau – PAG) Afganistano vakarinėje dalyje. Nuo 2005 m. iki 2013 m. Lietuvos vadovaujama PAG Goro provincijoje palaikė taiką aplinką, rėmė oficialias Afganistano institucijas, prisidėjo prie ekonomikos, švietimo, sveikatos apsaugos ir kitų sričių stiprinimo. Daug dėmesio skirta Afganistano kariams ir policininkams mokytį ir ruošti juos perimti atsakomybę už saugumą savo provincijoje. Svaria Lietuvos karinio indėlio dalimi Afganistane buvo ir Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų pajėgų veikla.

Lietuva kartu su tarptautiniais partneriais (JAV, Japonija ir kt.) Goro provincijoje įgyvendino daug svarbių projektų, pavyzdžiui, rekonstruota ligoninė, vaikų namai, pastatytos ir atnaujintos dešimtys mokyklų, kelios bibliotekos, iškasti geriamojo vandens šuliniai, pastatyti tiltai. Projektams įgyvendinti Lietuva skyrė apie 5,2 mln. eurų, JAV – 37,6 mln. eurų, Japonija – 35,4 mln. eurų.



AR ŽINOTE, KAD...

- Dalyvaudami NATO humanitarinėje operacijoje po stipraus žemės drebėjimo nukentėjusiame Pakistane, Lietuvos kariuomenės vandens valymo specialistai išvalė daugiau nei 363 tūkst. litrų geriamojo vandens, kurį naudojo vietos gyventojai ir patys kariai.



KARTOJIMO KLAUSIMAI

1

Koks yra tarptautinių operacijų tikslas?

2

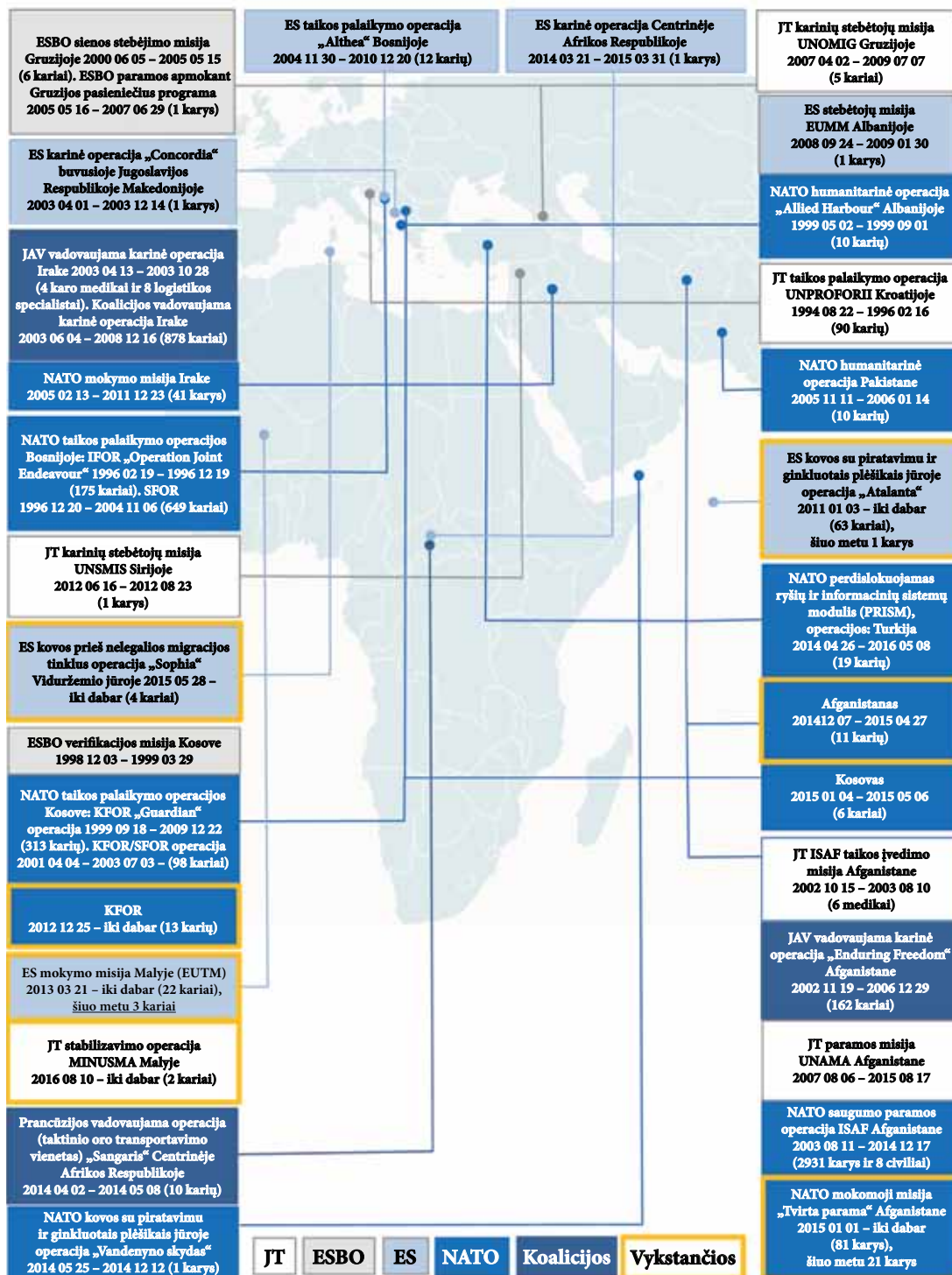
Kuo yra naudingas Lietuvos dalyvavimas tarptautinėse operacijose?



UŽDUOTIS

- Pasirinkę vieną tarptautinę operaciją, kurioje dalyvavo ar dalyvauja Lietuvos kariai, parenkite pristatymą apie ją.

Lietuvos dalyvavimas tarptautinėse operacijose nuo 1994 08 22 iki 2016 08 23





ŠALIES GYNYBA

„Mūsų raginti nereikėjo!“

Partizanų generolas Adolfas Ramanauskas Vanagas

3.1. Šalies gynybos samprata

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta nuostata, kad **Tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę ir pareigą ginti valstybę** nuo ginkluoto užpuolimo ir pasikėsinimo į jos nepriklausomybę, teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką. Tai reiškia, kad Lietuvos gynyba yra ne tik kariuomenės ir kitų valstybės institucijų, bet ir visų šalies gyventojų užduotis ir kad ji yra vykdoma visais įmanomais ir teisėtais būdais. Dėl šios priežasties šalies gynyba susideda iš dviejų komponentų: **karinės gynybos** ir **pilietišio pasipriešinimo**.

Mūsų šalies gynyba vykdoma įvairiomis formomis, visomis priemonėmis ir būdais: ginkluotųjų pajėgų ir partizaniniais veiksmais, civilių piliečių nepaklusnumu, nekolaboravimu ir kitais būdais.

Lietuvos gynybos priemonių ir būdų visuma reikalauja, kad šalies gynybai reikia tiek NATO teikiamos pagalbos, tiek tinkamo kariuomenės pasirengimo ir apginklavimo, tiek ir visų jos piliečių pasirengimo visuotiniam ginkluotam ir neginkluotam pasipriešinimui bei pilietinei gynybai, kariuomenės ir civilių piliečių bendradarbiavimo, koordinuotos valstybės institucijų veiklos. Todėl rengtis šalies gynybai kiekvienas Lietuvos pilietis privalo atsižvelgdamas į šiuolaikinį karybos mokslą ir į pokario partizaninės kovos prieš Sovietų Sąjungos kariuomenę ir okupacinį režimą patirtį.



Kad valstybės gynyba būtų sėkminga, yra būtina:

- stipri šalies gyventojų **pilietinė valia**, t. y. jų pilietinės ir patriotinės nuostatos, teisės į valstybės gynybą ir pareigos ją vykdyti suvokimas, savanoriškumas rengtis jai. Tai garantuoja tautos apsisprendimą ir pasiryžimą kovoti už šalies nepriklausomybę ir visais įmanomais būdais priešintis agresoriui;

- tam tikros žinios ir praktiniai įgūdžiai, kaip vykdyti valstybės gynybą: tiek karinis pasirengimas, leidžiantis įsitraukti į ginkluotą pasipriešinimą, tiek pilietinei gynybai įgyvendinti reikalingos nekarinio pobūdžio žinios ir gebėjimai. Už šių sąlygų įgyvendinimą yra atsakingos ir valstybės institucijos, užtikrindamos šalies pasiruošimą atremti agresiją ir suteikdamos galimybes gyventojams rengtis visuotiniam pasipriešinimui, ir visi piliečiai, dalyvaudami šiame pasirengime.

Lietuvos gynyba taip pat remiasi **demokratinės civilių kontrolės ir valdymo principu**, reiškiančiu, kad visus sprendimus dėl gynybos politikos ir ginkluotųjų pajėgų priima demokratiškai išrinkta civilinė valdžia (žr. **1.3. Lietuvos nacionalinio saugumo sistema**).

?? KARTOJIMO KLAUSIMAI

- | | |
|---|--|
| 1 | Kokiais būdais ir kokiomis priemonėmis yra grindžiama Lietuvos gynyba? |
| 2 | Kokios yra kiekvieno Lietuvos piliečio pareigos, atsižvelgiant į šalies gynybos principus? |



- Prisiminkite ir pateikite pavyzdžių iš Lietuvos ar kitų šalių istorijos, kai krašto gynyba buvo grindžiama visuotinės ir besąlyginės gynybos principu.

3.2. Karinė gynyba

„Visada per anksti karui ir niekada nėra per vėlu taikai.“

Popiežius Pijus XII

Karinės valstybės gynybos pagrindas – šalies ginkluotosios pajėgos. Ginkluoto užpuolimo ar jo grėsmės atveju Lietuvos visos ginkluotosios pajėgos privalės ginti valstybę veikdamos savarankiškai ir kartu su sąjungininkų pajėgomis. Todėl Lietuvos ginkluotosios pajėgos turi būti parengtos veikti greitai ir reaguoti adekvačiai staigaus užpuolimo atveju.

Šalies ginkluotosios pajėgos ir Lietuvos kariuomenė nėra tas pats, nes ginkluotąsias pajėgas sudaro:

- Lietuvos kariuomenė,
- Valstybės sienos apsaugos tarnyba,
- Viešojo saugumo tarnyba,
- Valstybės apsaugos departamentas,
- koviniai Lietuvos šaulių sąjungos būriai,
- kiti koviniai piliečių ir jų organizacijų ginkluoto pasipriešinimo (partizanų) būriai, pavaldūs ginkluotųjų pajėgų vadovybei.

Vyriausiasis ginkluotųjų pajėgų vadas – Lietuvos Respublikos Prezidentas.



Nuotraukoje: Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė – Lietuvos vyriausioji ginkluotųjų pajėgų vadė.

Remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 84 straipsniu, jis Seimo pritarimu skiria ir atleidžia kariuomenės vadą, suteikia aukščiausius karinius laipsnius, ginkluoto užpuolimo, gresiančio valstybės suverenumui ar teritorijos vientisumui, atveju priima sprendimus dėl gynybos nuo ginkluotos agresijos, karo padėties įvedimo ir kt.

Šiuolaikinės ginkluotosios pajėgos privalo gebėti taikyti tiek tradicinius, tiek ir netradicinius kovos metodus, nes ne visuomet priešas yra lengvai atpažįstamas, pavyzdžiui, teroristai, kurie nenaudoja jokių specialiųjų atpažinimo ženklų ir atrodo kaip civiliai žmonės, gali naudoti įvairius karybos būdus (partizaninį karą ir teroristinę kovą), naujausias technologijas ir netradicines kovos priemones (pvz., cheminę ar biologinę ginklą). Be to, šiuolaikiniai kariniai konfliktai dažnai vyksta ne laukuose ar miškuose, o tankiai apgyvendintose vietovėse (miestuose ir miesteliuose). Būtina pažymėti, kad pokyčiai karyboje nepanaikina tradicinės karinės jėgos panaudojimo pavojaus ir tradicinių karybos metodų (taktikos, ginkluotės, karinės technikos). Todėl kiekviena valstybė privalo turėti savo kariuomenę, kuri būtų pasirengusi reaguoti į tradicinius ir netradicinius pavojus.

Šiuolaikinei visuomenei didelę įtaką daro informacinių technologijų naudojimas ir masinės informavimo priemonės, kurios šalies gynybai gali daryti tiek neigiamą (pvz., sukelti nepasitenkinimą, neramumus, paaštrinti ar net sukelti konfliktus), tiek ir teigiamą poveikį (pvz., tapti galinga gynybos priemone, mobilizuojančia piliečius).



AR ŽINOTE, KAD...

- 2014 metų kovo 29 d. buvo priimtas LR Seime atstovaujamųjų politinių partijų susitarimas „Dėl 2014–2020 metų LR užsienio saugumo ir gynybos politikos strateginių gairių“. Šis susitarimas galioja ir yra įgyvendinamas valstybės institucijų veikloje ir priimant įvairius teisės aktus, neatsižvelgiant į rinkimų ciklus, rezultatus ir politinės valdžios pasikeitimą. Jame numatyti bendrieji valstybės saugumo uždaviniai ir veiksmai, užtikrinant energetinį saugumą, plėtojant ES ir NATO partnerystę, stiprinant šalies gynybinį potencialą, numatant tolesnes priemones šalies ir regioninio saugumo užtikrinimui.

- *Pirmieji Lietuvos kariuomenės kariai buvo savanoriai, atsilieję į šalies vyriausybės kvietimą „Lietuva pavojuje“ (1918 12 29). Iki 1919 03 05 į kariuomenę jau buvo įstoję apie 3000 savanorių.*
- *1919–1920 metais Lietuvos kariuomenė kovojo Nepriklausomybės kovose už Lietuvos laisvę su bolševikine Rusija, bermontininkais ir lenkais. Šių kovų pabaigoje Lietuvos kariuomenę sudarė per 40000 karių.*



KARTOJIMO KLAUSIMAI

- 1 Kas sudaro mūsų šalies ginkluotąsias pajėgas?
- 2 Kuo skiriasi tradiciniai ir netradiciniai šalies gynybos būdai?



UŽDUOTIS

- Pasiruoškite ir pristatykite savo klasės draugams pasirinktą Lietuvos ginkluotųjų pajėgų sudedamąją dalį (užduotį galite atlikti individualiai arba su draugu).

Krašto apsauga

Krašto apsaugos sistema yra Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo sistemos dalis, kurią sudaro valstybės institucijų, saugančių ir ginančių valstybės suverenitetą, jos teritorijos neliečiamybę ir vientisumą, vykdančių Lietuvos tarptautinius gynybos ir karinio bendradarbiavimo įsipareigojimus, visuma.

Krašto apsaugos sistemą sudaro:

- **Krašto apsaugos ministerija** (vadovaujanti krašto apsaugos sistemos institucija);
- **kariuomenė**, o įvedus karo padėtį ar ginkluotos gynybos nuo agresijos (karo) atveju, ir kitos ginkluotosios pajėgos: Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Viešojo saugumo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, koviniai Lietuvos šaulių sąjungos būriai ir kiti koviniai piliečių bei jų organizacijų ginkluoto pasipriešinimo (partizanų) vienetai, pavaldūs ginkluotųjų pajėgų vadovybei;
- **Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija**;
- **žvalgybos institucija** (Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos),
- **karo prievolės ir mobilizacijos institucijos**;
- **kitos krašto apsaugos ministrui pavaldžios krašto apsaugos sistemos institucijos (karinės teritorijos ir kt.).**

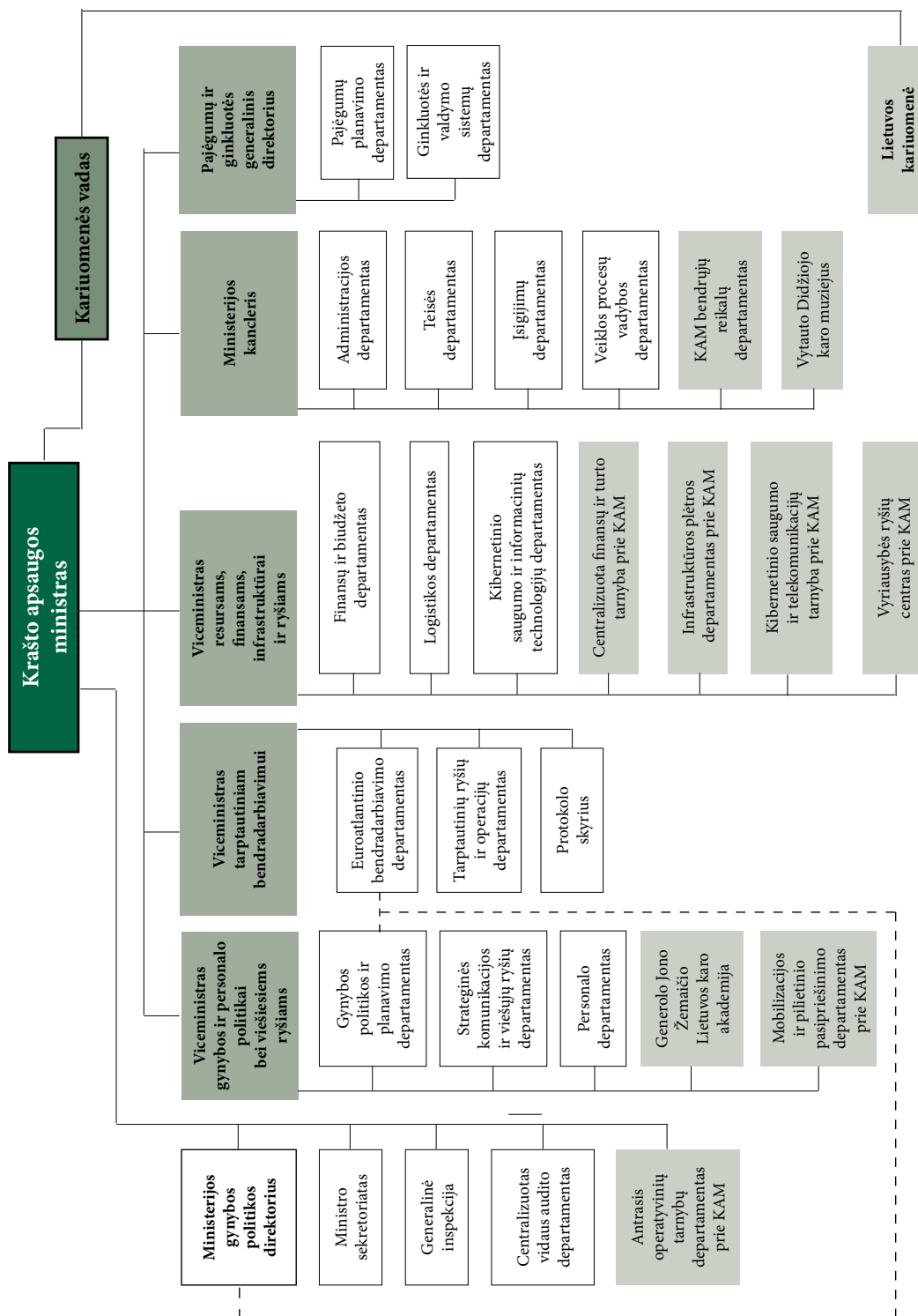
Krašto apsaugos sistemai taip pat priklauso karo kapelionai.

Krašto apsaugos ministerija (KAM)



1990 m. kovo 11 d. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, buvo pradėtos kurti valstybės apsaugos institucijos. 1990 m. balandžio 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė įsteigė Krašto apsaugos departamentą, kuris 1991 m. buvo reorganizuotas į Krašto apsaugos ministeriją. Siekiant užtikrinti demokratinę ginkluotųjų pajėgų civilinę kontrolę, 1991 m. spalio 10 d. Audrius Butkevičius buvo paskirtas pirmuoju po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo krašto apsaugos ministru. KAM taip pat vadovavo Linas Linkevičius, Česlovas Vytautas Stankevičius, Gediminas Kirkilas, Rasa Juknevičienė, Juozas Olekas.

Krašto apsaugos ministerija formuoja ir įgyvendina Lietuvos gynybos politiką parengdama kariuomenę, gebančią savarankiškai ir kartu su sąjungininkais užtikrinti Lietuvos Respublikos suverenumą, teritorijos vientisumą ir jos piliečių saugumą, taip pat prisidėti prie pasaulinio ir regioninio stabilumo. KAM veiklos uždaviniai apibrėžti Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatyme.



Krašto apsaugos ministerijos struktūra ir santykis su kariuomene.

3.3. Pilietinis pasipriešinimas

„Nesipriešinimas gali sustiprinti nusikaltėlių įsitikinimą savo veiksmų teisingumu.“

E. Staubas

Pilietinis pasipriešinimas yra sudedamoji visuotinės gynybos dalis ir karinės gynybos papildymas. **Pilietinio pasipriešinimo** sąvoka atspindi tokį valstybės gynybos būdą, kurio pagrindas yra šalies gyventojų sugebėjimas visais įmanomais metodais sustabdyti grėsmes ir apginti savo vertybes.

Pilietinio pasipriešinimo būdai ir veiksmai gali būti tokie:

- nesmurtinis pasipriešinimas,
- ginkluotas piliečių pasipriešinimas priešiškomis jėgoms.

Pilietinio pasipriešinimo pagrindas – kiekvieno Lietuvos piliečio teisė ir pareiga ginti savo Tėvynę, kaip numatyta šalies Konstitucijoje. Valstybės institucijų pareiga yra padėti jiems tam pasirengti ir organizuoti pilietinį pasipriešinimą.

Nesmurtinis pilietinis pasipriešinimas yra sudedamoji pilietinės gynybos dalis. Jo metu naudojamos tokios kovos priemonės kaip protestas, pilietinis nepaklusnumas ir nebendradarbiavimas, siekiama paveikti priešą, tarptautinę bendruomenę ir pan. Nesmurtinis pasipriešinimas yra galingas ginklas, kuriuo galima pasiekti ypač gerų rezultatų šiuolaikinio karinio konflikto metu.

Ginkluoto pilietinio pasipriešinimo agresijai būtinybė išlieka, nes šiuolaikiniame pasaulyje išlieka ir ginkluotos jėgos panaudojimo grėsmė. Visi mūsų šalies piliečiai turėtų būti pasirengę ir ginklu apginti savo vertybes. Tuo tarpu valstybės insti-



*Nuotraukoje:
Lietuvos
laisvės
gynėjai
1991 m.*

tucijų pareiga yra užtikrinti, kad šalyje būtų tinkamai parengtų piliečių, kurie prireikus galėtų ginklu ginti valstybę. Kaip numatyta Lietuvos Konstitucijoje ir kituose įstatymuose, valstybės institucijos, šalies ginkluotosios pajėgos ir kiekvienas pilietis privalo ginti Lietuvos nepriklausomybę, jos teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką.

Karo tarnyba yra pagrindinis būdas Lietuvos piliečiams įgyti žinių ir išlavinti gebėjimus, reikalingus ginkluotai šalies gynybai. Šiuo metu karo tarnyba Lietuvoje yra įvairi: profesinė karo tarnyba, krašto apsaugos savanorių tarnyba ir privalomoji pradinė karo tarnyba, atliekama Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatyme nustatytais būdais. Karinis piliečių rengimas įvairiomis formomis padeda ne tik kariuomenei sukomplektuoti savo personalą iš gerai parengtų ir motyvuotų karių, bet ir turėti tinkamai parengtą kariuomenės rezervą, kuris papildytų šalies ginkluotąsias pajėgas karo atveju ir galėtų ginklu ginti Tėvynę.

Norint, kad valstybės piliečiai būtų tinkamai pasirengę atremti agresiją ir apginti savo valstybę tiek nesmurtinio pasipriešinimo būdais, tiek ir ginklu, reikia nepamiršti, kad svarbiausias pilietinės gynybos elementas yra **pilietinė valia** arba **pasiryžimas kovoti** už šalies nepriklausomybę visais įmanomais būdais ir **žinios bei gebėjimai**, reikalingi tą pilietinę valią praktiškai realizuoti.

Siekiant įamžinti mūsų šalies kovos už nepriklausomybę atminimą, 2010 m. Vilniuje buvo atidengta „Laisvės kelio“ skulptūra. Ji simbolizuoja gyvą žmonių grandinę, 1989 m. rugpjūčio 23 d. sujungusią tris nepriklausomybės siekusias Baltijos valstybes (Lietuvą, Latviją, Estiją) ir tapusią analogų neturinčia šalių kaimynių vienybės išraiška, pasižymėjusia masiškumu ir taikingumu.



Nuotraukoje:
1991 m. sausis.



AR ŽINOTE, KAD...

- **Ginkluoto piliečių pasipriešinimo priešiškos jėgos** pavyzdys yra 1944–1953 m. vykęs Lietuvos partizanų ginkluotas pasipriešinimas. Tai išskirtinis reiškinys Lietuvos istorijoje pagal trukmę (beveik 10 metų) ir visuotinumą (per visą laikotarpį aktyvių pasipriešinimo dalyvių buvo ne mažiau kaip 50 tūkst. žmonių).
- **Visame Lietuvos pasipriešinimo judėjime** prieš sovietinę okupaciją dalyvavo apie 100 tūkst. Lietuvos gyventojų.
- Gegužės 14-oji minima kaip **Pilietinio pasipriešinimo diena**. Vienas pilietinio pasipriešinimo simbolių Lietuvoje yra Romas Kalanta. 1972 m. gegužės 14 d. jis pasirinko politinę savižudybę, protestuodamas prieš tuometinę tarybinę santvarką. Kauno muzikinio teatro sodelyje Romas Kalanta apsiypylė benzinu ir, sušukęs „Laisvę Lietuvai!“, susidegino.
- Norėdami daugiau sužinoti apie pilietinį pasipriešinimą, tarnybą Lietuvos kariuomenėje ar Lietuvos šaulių sąjungos veiklą, galite kreiptis į Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentą prie Krašto apsaugos ministerijos, kurio atstovai padės suorganizuoti Pilietinės gynybos dienos renginį jūsų mokykloje.



KARTOJIMO KLAUSIMAI

- 1 Paaiškinkite sąvoką „pilietinis pasipriešinimas“.
- 2 Kokie gali būti nesmurtinio pilietinio pasipriešinimo būdai?
- 3 Kas lemia pilietinio pasipriešinimo sėkmę?



- Pateikite pilietinio pasipriešinimo pavyzdžių iš Lietuvos istorijos.
- Aptarkite klasėje, kaip galima būtų vykdyti pilietinį pasipriešinimą Jūsų gyvenamojoje vietovėje.



3.4. Lietuvos šaulių sąjunga



Šaulių sąjungos ženklas.



„Šaulių sąjunga – tai laisvų, savo noru tėvynės gynimo reikálams savo darbą aukojančių piliečių organizacija.“

Vladas Putvinskis

Lietuvos šaulių sąjunga buvo įkurta 1919 m. birželio 27 d. Kaune. Organizacija įkurta kaip Šaulių skyrius prie Lietuvos sporto sąjungos. Sąjungos įkūrimą nulėmė svarbūs Lietuvos istorijos įvykiai: siekis įtvirtinti paskelbtą šalies nepriklausomybę kovojant su bolševikais, bermontininkais ir lenkais. Idėjiniais organizacijos įkūrimo vadais galime laikyti Vladą Putvinskį ir Matą Šalčių. Vladas Putvinskis tapo pirmuoju Lietuvos šaulių sąjungos viršininku ir pagrindiniu ideologu.

Prie organizacijos kūrimo ištakų stovėjo žymūs Lietuvos visuomenės ir kultūros veikėjai: rašytojai Antanas Vienuolis-Žukauskas, kanauninkas Juozas Tumas-Vaižgantas ir Balys Sruoga, poetas Fausta Kirša, dailininkas Antanas Žmuidzinavičius, gamtininkas prof. Tadas Ivanauskas ir daugelis kitų. Verta atkreipti dėmesį, jog Lietuvos šaulių sąjungos veiklos pradžioje jos gretose buvo vien tik civiliai, kiek vėliau į organizacijos veiklą aktyviai įsiliejo kariai ir karininkai. Tai atspindi organizacijos idėją – civilių asmenų pagalba kariuomenei.

Lietuvos šaulių sąjungos ideologijos ir veiklos principams susiformuoti įtaką darė seniau įkurtos giminingos Čekoslovakų *Sokolų*, Šveicarijos sukarintos organizacijos, taip pat Suomijoje veikusi *Suojeluskunta* organizacija.

1940 m. SSRS okupavus Lietuvą, organizacija buvo panaikinta. Nemaža dalis šaulių tapo sovietinio teroro aukomis. Po okupacijos panaikintos Lietuvos šaulių sąjungos nariai veiklą toliau tęsė antinacistinėse ir antisovietinėse organizacijose.

1954 m. kovo 7 d. pasitraukę šauliai bei patriotiškai nusiteikę Amerikos lietuviai Čikagoje viešai paskelbė, kad atkuriamą Lietuvos šaulių sąjungą. Šaulių sąjungos padaliniai buvo įsteigti D. Britanijoje, Argentinoje, Australijoje, Vokietijoje. Iki šiol išeivijos šauliai veikia tik JAV ir Kanadoje.

Prasidėjus Lietuvos atgimimui, 1989 m. rugsėjo 20 d. Lietuvos šaulių sąjungos atkūrimo iniciatyvinės grupės nariai davė pirmą priesaiką Kelmėje prie Lietuvos šaulių sąjungos ideologo Vlado Putvinskio kapo. Ši data laikoma Lietuvos šaulių sąjungos atkūrimo Lietuvoje data.

Šaulių sąjunga – valstybės remiama sukarinta visuomeninė organizacija, vienijanti valstybės gyvenimui ir gynybai neabejingus žmones. Šauliai veikia pagal LR Seimo priimtą Lietuvos šaulių sąjungos įstatymą ir krašto apsaugos ministro tvirtinamą statutą. Nors Šaulių sąjunga vykdo kai kurias valstybės institucijų skiriamas užduotis, ji yra laisvų, savo laiką Tėvynės gynybai ir stiprinimui skiriančių žmonių organizacija. Lietuvos šaulių sąjunga siekia ugdyti pasitikinčius savimi, turinčius motyvaciją ir drausmingus Lietuvos Respublikos piliečius, pasirengusius ginti Tėvynę, nelaimės atveju padėti kitiems.

Šiandien Lietuvos šaulių sąjunga (LŠS):

- rengia šaulius ginkluotai valstybės gynybai ir pilietiniam pasipriešinimui;
- padeda kariuomenei atrinkti Lietuvos Respublikos piliečius į profesinę karo tarnybą, savanorių karo tarnybą ar kitą tarnybą aktyviajame rezerve;
- stiprina visuomenės ryšius su krašto apsaugos sistemos institucijomis;
- ugdo pilietines ir tautines vertybes, puoselėja tautinę kultūrą;
- propaguoja sveiką gyvenseną ir dalyvauja įgyvendinant jaunimo politiką;
- padeda kitoms valstybės institucijoms vykdyti veiklą, susijusią su šalies saugumu ir gynyba.

Kiekvienas doras Lietuvos pilietis gali tapti Šaulių sąjungos nariu ir save realizuoti veikdamas karybos, sporto bei kultūros srityse.



Nuotraukoje: Lietuvos šaulių sąjungos rikiuotė Nepriklausomybės atkūrimo dienai paminėti (2015 m. kovo 11 d.).



AR ŽINOTE, KAD...

- *Davę šaulio priesaiką ir Lietuvos Respublikai prisiekę **šauliai** (nuo 18 metų) rengiami ginkluotam ir neginkluotam valstybės gynimui. Jie gali priklausyti koviniams šaulių būriams ir įgyti minimalų karinį parengimą dalyvaudami šaulių organizuojamuose kursuose. Kovinių būrių šauliai saugo įvairius objektus visoje Lietuvos teritorijoje. Kiekvienas šaulys, atitinkantis reikalavimus, gali dalyvauti kovinio šaudymo pratybose bei mokymuose, kurie yra organizuojami ne tik su Lietuvos, bet ir NATO valstybių kariuomenės instruktoriais. Jaunieji šauliai – tai 11–18 metų jaunuoliai, rengiami pagal 4 pakopų programą. Kiekvienų mokymų metu jaunuoliai įgyja teorinių ir praktinių žinių: karybos, Lietuvos istorijos, lyderystės, o išlaikę gebėjimų egzaminą gauna tai liudijantį sertifikatą ir ženklą.*
- *Jaunieji šauliai aktyviai dalyvauja ir organizuoja įvairius visuomeninius renginius, akcijas, sporto varžybas. Vasarą organizuojamose stovyklose jaunuoliai įgyja praktinių gebėjimų: išgyvenimo gamtoje, susipažįsta su kario tarnyba. Jaunieji šauliai yra labai svarbūs LŠS nariai, tradicijų puoselėtojai ir skleidėjai visuomenėje. Dažnai priklausymas LŠS yra ne atsitiktinis, o graži šeimos tradicija, kai jaunas šaulys pasirenka tęsti prosenelio ar senelio vykdytą šaulio veiklą.*
- *Organizacijos ženklu iš pradžių buvo Vyčio kryžius ant skydo. Tai yra vienas seniausių Lietuvoje naudojamų heraldinių ženklų. Kitaip jis yra vadinamas Jogailaičių kryžiumi, nes jį naudojo Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Jogaila.*
- *1919–1940 m. šauliams išduodami nario ženklai buvo numeruojami, taip pat egzistavo šaulio rėmėjo ženkliukas, visi jie buvo segami ne tik ant uniformų, bet ir ant civilinių drabužių. Taip buvo populiarinamos šaulių idėjos ir formuojama unikali ir visuomenėje svarbi bendruomenė.*
- *Šaulio ženklas, kurį turi teisę segėti visi šauliai, yra baltos spalvos tamsinto metalo stilizuoto skydo formos ženklas. Jo centre reljefiškas dvigubas kryžius. Taip pat LŠS naudoja stilizuotą ženklą: Vyčio kryžiaus skydas, padėtas ant sukryžiuoto šautuvo ir trimito. Tai atspindi šaulių veiklos tikslus. Ginklas simbolizuoja pasiryžimą ginti Tėvynę Lietuvą, o trimitas – šaulio vardo garsinimą ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje.*

3.5. Valstybė ir pilietis neįprastomis sąlygomis

Įprastas valstybės ir jos piliečių kasdienis gyvenimas yra taika. Valstybei susidūrus su iššūkiais, keliančiais pavojų piliečių saugumui ar visos valstybės tolesniam egzistavimui, būtina imtis priemonių šiems pavojams ir grėsmėms atremti. Dažniausiai tai reiškia, kad valstybės institucijos ir gyventojai negali toliau veikti įprastomis sąlygomis. Priklausomai nuo situacijos ir kylančių grėsmių pobūdžio, visoje valstybėje ar jos dalyje gali būti įvedami skirtingi ypatingieji teisiniai režimai, o būtent:

- **Ekstremalioji situacija**

Skelbiama tada, kai dėl gamtinio, techninio, ekologinio ar socialinio įvykio kyla didelis pavojus žmonių gyvybei ar sveikatai, turtui, gamtos ištekliams. Šios situacijos paskelbimo tikslas – sutelkti reikalingus valstybės išteklius ir greitai suteikti pagalbą žalą patyrusiems žmonėms ir likviduoti nelaimės padarinius. Ekstremalioji situacija paprastai skelbiama tam tikros savivaldybės teritorijoje. Jei ekstremalioji situacija apima daugiau nei tris savivaldybes, LR Vyriausybė skelbia valstybės lygmens ekstremaliąją situaciją.

- **Nepaprastoji padėtis**

Ši situacija įvedama LR Seimo arba LR Prezidento sprendimu. Ji gali būti įvedama visoje Lietuvos teritorijoje arba jos dalyje. Nuo ekstremaliosios situacijos nepaprastoji padėtis skiriasi kur kas stipresnėmis atsako priemonėmis. Esant nepaprastajai padėčiai, valstybės teritorijos dalyje gali būti įvestas tiesioginis valdymas (t. y. savivaldos institucijų valdymą perima LR Vyriausybė), gali būti sudarytos specialios viešosios tvarkos apsaugos komendantūros. Nepaprastosios padėties metu taip pat gali būti įvairūs piliečio teisių, laisvių ir veiklos apribojimai: ribojama judėjimo laisvė, privataus gyvenimo ir būsto neliečiamumas ir kt.

- **Mobilizacija**

Mobilizacija – tai esminis valstybės persitvarkymas ir išteklių sutelkimas rengiantis šalies gynybai ar vykdant tarptautinius įsipareigojimus. Prieš Lietuvai įstojant į NATO, mobilizacijos sistema buvo orientuota vien tik į pasirengimą krašto gynybai. Prisijungus prie NATO, mobilizacija gali būti skelbiama ir kolektyvinės gynybos atveju, jei Lietuvai reikėtų prisidėti prie kitos sąjungininkės gynybos ne Lietuvos teritorijoje.

Mobilizaciją skelbia LR Seimas LR Prezidento siūlymu ir Seimo nutarimu, tačiau kai kyla grėsmė valstybės suverenumui ar teritorijos vientisumui, mobilizaciją Prezidentas skelbia vienasmeniškai.

Mobilizacija yra skubus pasirengimas karo padėčiai, tačiau, esant ypač staigiam ginkluotam užpuolimui ir nespėjus paskelbti mobilizacijos, ji gali būti skelbiama kartu su karo padėties įvedimu.

Piliečių pareigos mobilizacijos metu**KARO PRIEVOLININKAI**

- Paskelbus visuotinę mobilizaciją, karo prievolininkai, kurie yra įgiję pradinį karinį parengtumą, šaukiami į karo tarnybą ir turi atvykti į teritorinį karo prievolės ir komplektavimo skyrių.

CIVILINIS MOBILIZACINIO PERSONALO REZERVAS

- Piliečiai, kurių veikla būtina užtikrinant mobilizacijos planuose numatytų priemonių ir veiksmų atlikimą, yra įrašomi į civilinį mobilizacinio personalo rezervą, dažnai toje pačioje institucijoje, kurioje dirbo iki mobilizacijos paskelbimo.

KITI PILIEČIAI, kurie neturi mobilizacinių užduočių, toliau dirba ir tęsia savo veiklą kaip įprasta.

- **Karo padėtis**

Karo padėtis įvedama prireikus ginti valstybę nuo ginkluoto užpuolimo ar jo grėsmės atveju. Karo padėtį įveda LR Seimas, tačiau LR Prezidentas ginkluoto užpuolimo atveju taip pat gali priimti šį sprendimą.

Jei prieš tai nebuvo paskelbta mobilizacija, įvedus karo padėtį, valstybės, savivaldybės institucijų ir įstaigų veikla pertvarkoma siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbias valstybės funkcijas ir sukurti gyventojams išlikti būtinas sąlygas: jie turi būti aprūpinami maistu, vaistais, kitomis medicinos pagalbos priemonėmis. Užtikrinant savivaldos veiklos tęstinumą, savivaldybėse steigiamos karinės komendantūros, kurioms vadovauja karo komendantai.

Karo metu valstybę gina ginkluotosios pajėgos (žr. **3.2. Šalies gynybos būdai**).



2014 m. Krašto apsaugos ministerija, bendradarbiaudama su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos, parengė leidinį „Ką turime žinoti apie pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ir karo metu“. Leidinyje pateikiama informacija apie valstybės ir piliečių veiksmus reaguojant į nelaimes, pavojus ir grėsmes taikos ir karo metu.

Leidinį galima parsisiųsti internetu:

<http://www.kam.lt/lt/katurimezinoti.html>



Sutrumpintas ir šmaikščiomis iliustracijomis (dailininkas I. Bereznickas) papildytas leidinys „Ką turime žinoti apie pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ir karo metu: rimti patarimai linksmai“, išleistas 2015 metais.

Leidinį galima parsisiųsti internetu:

<http://www.kam.lt/lt/katurimezinoti.html>

Lentelė. **Nepaprastosios ir karo padėties palyginimas**

	Nepaprastoji padėtis	Karo padėtis
Privataus gyvenimo ir būsto neliečiamumas	• Gali būti atliekama privataus susirašinėjimo, telefoninių pokalbių ir kito susižinojimo slapta kontrolė be teismo sprendimo, jei nėra galimybės jo gauti	• Telefoninių pokalbių pasiklausymas, susirašinėjimo ar kitokio susižinojimo tikrinimas gali būti atliekamas be teismo sprendimo
	• Pareigūnai turi teisę bet kuriuo paros metu įeiti į asmens būstą be jo sutikimo, būstas gali būti panaudotas kitiems asmenims apgyvendinti	• Ginkluotųjų pajėgų nariai turi teisę bet kuriuo paros metu įeiti į asmens būstą be jo sutikimo, būstas gali panaudotas asmenims, pasitraukusiems iš savo gyvenamųjų vietų, apgyvendinti
Judėjimo laisvė	• Gali būti įvedama komendanto valanda	• Gali būti įvedama komendanto valanda
	• Gali būti draudžiama be specialaus leidimo pakeisti savo nuolatinę gyvenamąją vietą	• Asmenys, planuojantys išvykti iš nuolatinės gyvenamosios vietos, informuoja karo komendantą
	• Gali būti draudžiama atvykti į Lietuvą be vizų	• Dėl karo veiksmų tam tikra teritorija gali būti paskelbta uždara teritorija, į kurią patenkama tik turint specialų leidimą
		• Gali būti atnaujinama išorinių sienų kontrolė
		• Sąjungininkių valstybių kariai ir civiliai gali atvykti be apribojimų
Žodžio ir informacijos laisvė	• Gali būti apribojama laisvė reikšti savo įsitikinimus, ieškoti informacijos ir ją gauti ar skleisti	• Draudžiama ieškoti, gauti, skleisti informaciją apie bet kokius valstybės institucijų ir pareigūnų, ginkluotųjų pajėgų veiksmus, karinę bei ekonominę valstybės būklę, karo veiksmų eigą
Susivienijimų laisvė	• Gali būti apribojama jau veikiančių politinių partijų, politinių ar visuomeninių organizacijų veikla ir apribojama teisė kurti naujas organizacijas	• Gali būti apribojama jau veikiančių politinių partijų, politinių ar visuomeninių organizacijų veikla. Draudžiama steigti naujas organizacijas
!	• Visada privalu turėti asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus. Asmenys, neturintys jų su savimi, gali būti laikinai sulaikyti	



AR ŽINOTE, KAD...

- Norėdami daugiau išmokti apie tai, kaip elgtis ir apsaugoti ekstremaliųjų įvykių metu, galite dalyvauti Vytauto Didžiojo karo muziejaus, įsikūrusio Kaune, edukacinėje programoje „Išgyvenimo pradžiamokslis“.



UŽDUOTYS

- Įsivaizduokite, kad esate Prezidentas, Vyriausybės ar Seimo nariai. Kokius sprendimus (dėl ekstremaliosios situacijos, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karo padėties įvedimo) priimsite, susiklosčius žemiau pateiktoms situacijoms?
 - Potvynis Šilutėje;
 - Terorizmo ataka;
 - Užsienio kariuomenės dalinių įsiveržimas į Lietuvos teritoriją;
 - Durpynų gaisras;
 - Riaušės prie Seimo.
- Palyginkite, kaip kinta žmogaus laisvės nepaprastosios ir karo padėties sąlygomis.



3.6. Šiuolaikinė karyba

„Ginklo dera griebtis paskiausiai, kai kitų priemonių nepakanka.“

N. Makjavelis

Karas arba karinis konfliktas – tai ginkluotas susidūrimas tarp valstybių, valstybių koalicijų ar visuomenės sluoksnių. Tai kraštutinė konflikto forma, kai ginčijami klausimai sprendžiami naudojant ginkluotąją jėgą. Karinio konflikto dalyviai gali būti valstybės arba valstybių koalicija. Karinis konfliktas gali kilti tarp valstybių ir nevalstybinių karinių grupuočių. Gali būti valstybės vidaus karai, kai valstybės viduje kariauja priešingos jėgos.

Šiuolaikinėje karyboje egzistuoja daugybė karų ir konfliktų klasifikacijų. Dažniausiai kariniai konfliktai skirstomi pagal įvairius kriterijus:

- **pagal konflikto dalyvius** (kariniai konfliktai tarp valstybių, vidaus kariniai konfliktai, valstybių ir nevalstybinių grupių kariniai konfliktai);
- **pagal karinių veiksmų pobūdį** (puolamieji, gynybiniai, prevenciniai);
- **pagal karo veiksmų mastą** (globaliniai, regioniniai, lokaliniai);
- **pagal naudojamą ginkluotę** (konvenciniai, nekonvenciniai);
- **pagal karo kilimo priežastis** (teritoriniai, religiniai, ideologiniai, ekonominiai);
- **pagal vyraujančių karo veiksmų vietą** (jūrų, oro (kosmoso), informaciniai, kibernetiniai);
- kita.



*Nuotrauka:
Gilzės giesmė.*



*Nuotraukoje:
Lietuvos
kariuomenės
pagrindas –
motorizuotieji
šauliai.*

Konvencinis karas

Konvenciniu karu vadinamas toks karinis konfliktas, kuriame naudojama įprastinė karinių pajėgų ginkluotė, pvz., lengvieji, sunkieji pėstininkų ginklai, artilerijos pabūklai, kovos mašinos, tankai, karinių oro pajėgų ginkluotė ir karinių jūrų pajėgų ginkluotė ir laikomasi Tarptautinės humanitarinės teisės normų. Kartais karinio konflikto metu naudojamos masinio naikinimo priemonės (branduolinis, biologinis, cheminis ir kt. ginklai), improvizuotosios kovos priemonės ir kiti ginklai, uždrausti Ženevos ir Jungtinių Tautų konvencijų, tai sakoma kad naudojama nekonvencinė ginkluotė. Nekonvenciniais karo veiksmais, arba nekonvencinių kariavimų vadinama tokia veikla, kai priešas savo tikslams pasiekti naudoja vietinius gyventojus ir išteklius.

Konvencinio karo taisyklės yra apibrėžtos **Tarptautinės humanitarinės teisės** normų. Ši teisės šaka nustato, kaip turi elgtis kariai kilus kariniam konfliktui. Pagrindinis Tarptautinės humanitarinės teisės tikslas – užtikrinti pagarbą žmogui ir sumažinti karo žalą žmonėms ir jų turtui.

Konvencinio karo taisyklės numato, kad:

- puolami gali būti tik kombatantai ir kariniai taikiniai;
- draudžiama pulti civilius ir civilinius objektus (gyvenamuosius namus, ligonines, mokyklas, maldos namus, kultūros ar istorinius paminklus ir t. t.);
- draudžiama naudoti civilius kaip priedangą kariniams taikiniams apsaugoti ir apsimesti civiliais;
- draudžiama pulti užtvankas, pylimus ar atominės elektrines, jei dėl tokio puolimo gali labai nukentėti civiliai.

Konvenciniame kare draudžiami puolimai arba ginklai, kuriais padaroma per

daug žalos arba sukeliama per daug kančių, t. y. cheminiai ir biologiniai, apakinantys lazeriniai ginklai, kurie sužeidžia kūną rentgeno spinduliais neaptinkamomis dalelėmis, nuodai, priešpėstinės sausumos minos ir t. t., taip pat yra draudžiama įsakyti nepalikti gyvų arba grasinti, kad niekas neliks gyvas.

Tarptautinės humanitarinės teisės normos reikalauja, kad civiliai, sužeisti kombatantai ir belaisviai turi būti paliekami gyvi, saugomi ir su jais turi būti humaniškai elgiamasi. Ši teisė taip pat nustato, kad jaunesni nei 15 metų vaikai negali būti verbuojami į kariuomenę arba naudojami kaip kombatantai.

Konvencinio karo metu medicinos personalas ir įranga (ligoninės, klinikos, greitosios pagalbos automobiliai ir t. t.) turi būti gerbiami ir saugomi; jiems turi būti suteikiama visokeriopa pagalba jų pareigoms atlikti.

Raudonojo Kryžiaus arba Raudonojo Pusmėnulio emblema simbolizuoja medicinos personalo ir įrangos apsaugą. Draudžiama pulti emblemą turinčius asmenis arba jų pažymėtus objektus. Draudžiama apgaulingai naudoti emblemą. Draudžiama naudoti medicinos dalinių ir transporto priemonių apsaugos ženklus (t. y. raudoną kryžių ir pačias priemones, siekiant pakenkti priešiui).



Nuotraukose: Konvencinis karas gali vykti ne tik sausumoje, bet ir oro erdvėje, ir jūroje.

Skiriamieji ženklai objektų, kuriems suteikiama apsauga pagal Tarptautinės humanitarinės teisės normas

SKIRIAMIEJI ŽENKLAI



arba



Karinė ir civilinė medicinos tarnyba,
religinis ir civilinės gynybos personalas (karinis ir civilinis)



Civilinė gynyba



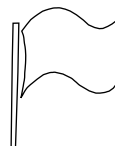
Kultūros vertybių objektai (bendroji apsauga),
kultūros objektų apsaugos personalas



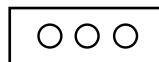
Kultūros vertybių objektai
(specialioji apsauga)



Įmonės ir įrenginiai, turintys pavojingos jėgos
(pylimai, užtvankos, atominės elektrinės)



Balta vėliava
(naudojama derybų ir pasidavimo atveju)



Išpėjamas ženklas minų laukams ir
užminuotoms teritorijoms žymėti



Nuotraukose: Šarvuotis ir sunkvežimis su Raudonojo Kryžiaus ženklu. Tai medicinos transportas, kuris yra saugomas Tarptautinės humanitarinės teisės normų ir todėl negali būti atakuojamas. Tokių transporto priemonių negalima naudoti kovinėms užduotims vykdyti.



AR ŽINOTE, KAD...

- *Tarptautiniu Raudonuoju Kryžiumi vadinama visuomeninė organizacija (visas pavadinimas – Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulių judėjimas), padedanti kovoti su ligomis, teikianti paramą nukentėjusiems nuo stichinių nelaimių.*
- *Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas – tai privati humanitarinė organizacija, įkurta 1863 m. Ženevoje. Jį sudaro 25 nariai.*
Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus komiteto įkūrėjas yra Anri Diunanas, kuris 1859 m. atsitiktinai tapo mūšio prie Solfrino (tarp Italijos ir Prancūzijos kariuomenių) liudininku ir pasibaisėjo, kaip be jokios pagalbos buvo palikti tūkstančiai sužeistųjų mūšio lauke.
Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas gina karinio konflikto aukas, rūpinasi sužeistaisiais kariais ir civiliais, karo belaisviais, pabėgėliais.
- *Po II pasaulinio karo, 1945 m. lapkričio 20 d., prasidėjo Tarptautinio karo nusikaltimų tribunolo posėdis (arba Niurnbergo teismas), kurio metu buvo pateikti kaltinimai 24 karo nusikaltimais kaltinamiems Vokietijos politiniams ir kariniams vadovams, iš kurių 11 buvo nuteisti mirties bausme.*
- *Tarptautinės humanitarinės teisės pagrindas – keturios Ženevos konvencijos sutartys ir 3 papildomi protokolai. Jeigu kalbame apie Ženevos konvenciją (vienaskaita), tai turima omenyje 1949 m. susitarimas, kuris atnaujinio trijų pirmųjų konvencijų sąlygas ir pridėjo ketvirtą sutartį.*

Šiuolaikiniai karai

Šiuolaikinėje karyboje vartojamos asimetrinio ir hibridinio karo ir karybos sąvokos. Tai yra konfliktai ir karai, kurie XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje tapo vyraujančiomis ginkluotojo konflikto formomis.

Asimetriniu karu vadinamas toks karinis konfliktas, kai kariaujančių pusių santykinė karinė galia arba panaudojamos priemonės labai skiriasi ir dėl to skiriasi jų strategija bei taktika. Kada vienos pusės galimybės yra silpnesnės už kitos ir ji neturi galimybės laimėti kovodama tomis pačiomis priemonėmis, ta pusė imasi tokių kovos priemonių, kurių nesitiki priešinga pusė (pvz., naudoja nekonvencinius ginklus, taiko netradicinę taktiką ir pan.).

Hibridinis karas – tai toks karinis konfliktas, kuriame kariaujančios pusės naudoja labai įvairias karines ir nekarines priemones. Hibridiniame kare kariaujanti pusė naudoja ne tik karines pajėgas bei ginkluotę, bet ir kitas nekarines priemones (diplomatines, politines, ekonomines, informacines, kibernetines, kriminalines ir kt.). Nekarinės priemonės ir veiklos yra orientuotos į visuomenę, pirmiausia į priešiškos pusės piliečius. Tokio karinio konflikto metu dažniausiai yra naudojamos specialiosios pajėgos, o ne reguliarioji kariuomenė, nes karinėms priemonėms nėra teikiamas pirmumas ir jos nėra pačios svarbiausios tokio konflikto metu. Reguliarioji kariuomenė naudojama tik hibridinio karo pabaigoje ar jam pasibaigus, t. y. taikos palaikymui. Hibridinio karo sąvoka atspindi šiuolaikinės karybos pokyčius ir iš esmės keičia tradicinio karo sampratą: šiuolaikinio konflikto metu išnyksta ribos tarp karo ir taikos, karo ir politikos, karo ir tarptautinių santykių normų, karo ir etikos, ir t. t. Ši sąvoka atspindi šiuolaikinio karinio konflikto esmę: karinis konfliktas darosi nenuspėjamas tiek savo priemonėmis, tiek ir forma, tiek ir dalyviais.



AR ŽINOTE, KAD...

■ Per 3400 metų rašytinės istorijos žmonija tik 250 metų gyveno taikos sąlygomis. Vien nuo 1945 m. pasaulyje įvyko per 400 ginkluotų konfliktų.



KARTOJIMO KLAUSIMAI

1

Kas yra karas?

2

Kokie gali būti karai?

3

Kas būdinga šiuolaikiniam karui? Kuo skiriasi šiuolaikinis karas nuo vykusių praeitame šimtmetyje (XX a.)?



LIETUVOS KARIUOMENĖ

*„Mūsų kariuomenė visada buvo tokia, kokia buvo ir Lietuva.
Jauna, veržli, pasiaukojanti, idealistinė ir stiprios dvasios.
Tokia ji turi išlikti ir šiandien – susitelkusi, aukštos parengties
ir pasiruošusi atsakyti į visus iššūkius.“*

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė

4.1. Lietuvos kariuomenė

Lietuvos kariuomenė¹ – pagrindinė valstybės ginkluotos gynybos institucija, sauganti ir ginanti Lietuvos valstybę, jos teritorinį vientisumą ir šalies interesus, dalyvaujanti tarptautinėse operacijose ir padedanti Lietuvos žmonėms ypatingų nelaimių atvejais. Lietuvos kariuomenė yra svarbiausia krašto apsaugos sistemos dalis.

Lietuvos kariuomenės misija – saugoti ir ginti Lietuvos valstybę, jos teritorinį vientisumą ir šalies interesus, prisidėti prie regioninio ir tarptautinio saugumo ir stabilumo užtikrinimo.

Lietuvos kariuomenės uždaviniai:

Taikos metu:

1. Saugoti valstybės teritoriją (įskaitant oro erdvės ir teritorinės jūros stebėjimą, kontrolę ir gynybą) ir karines teritorijas, taip pat bendradarbiaujant su kitomis valstybės institucijomis stebėti ir kontroliuoti išskirtinę ekonominę zoną ir kontinentinį šelfą.
2. Palaikyti kovinę parengtį, rengtis tarptautinėms operacijoms ir dalyvauti jose.
3. Įstatymų nustatytais atvejais ir sąlygomis organizuoti, koordinuoti žmonių paieškos, gelbėjimo ir teršimo incidentų likvidavimo darbus, jiems vadovauti ir juos atlikti, teikti pagalbą kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms.

Ginkluotos gynybos nuo agresijos (karo) metu Lietuvos kariuomenės uždavinys – savarankiškai ir kartu su valstybių sąjungininkių ginkluotosiomis pajėgomis ginklu ginti Lietuvos valstybę ir kitas valstybes sąjungininkes.



¹ Plačiau: <http://kariuomene.kam.lt/>

Dėl kintančių grėsmių šiuolaikinės kariuomenės užduotys nuolat plečiasi, vis svarbesnis tampa kariuomenės vaidmuo valstybės viduje. Lietuvos kariuomenė, būdama neatskiriama visuomenės dalis, turi įvairių papildomų užduočių reaguoti į nekarinio pobūdžio grėsmes ir ekstremalias situacijas, kylančias taikos metu. Lietuvos kariuomenė turi pareigą įstatymų nustatyta tvarka kartu su kitomis valstybės tarnybomis jūroje vykdyti žmonių paiešką ir gelbėjimą bei likviduoti teršimo incidentus. Be to, Lietuvos kariuomenė ekstremaliųjų situacijų atvejais, pavyzdžiui, kilus dideliame gaisrui ar potvyniui ar įvykus teroro aktui teikia pagalbą kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms. Lietuvos kariuomenės specialistai rūpinasi Lietuvos teritorijos išminavimu ir rastų sprogmenų naikinimu.

Lietuvos kariuomenės vertybės. Lietuvos kariuomenė, remdamasi istorine patirtimi, suformulavo ir deklaruoja šias vertybes: patriotizmą, ištikimybę Lietuvos Respublikai, pasiaukojimą dėl Lietuvos Respublikos, sąžiningumą, drąsą, pagarbą, garbę ir principingumą.

Lietuvos kariuomenės koviniai vienetai. Kariuomenės suskirstymas koviniais vienetais yra būtinas, kad būtų užtikrintas sistemingas ir efektyvus kariuomenės valdymas ir jai skirtų užduočių vykdymas.

Lietuvos kariuomenės didžiausias vienetas – brigada. Pats mažiausias karinis vienetas, kuris gali vykdyti kai kurias užduotis, yra karių pora (binomas).

Lentelė. Lietuvos kariuomenės koviniai vienetai

Karinio vieneto sutartinis žymėjimas	Karinio vieneto pavadinimas
	Brigada – stambiausias kovinis vienetas Lietuvos kariuomenėje taikos metu. Brigados dydis priklauso nuo vienetai priskirtų funkcijų, paprastai sudaro 4–6 batalionai.
	Batalionas – didžiausias nuolatinis kovinis vienetas ir mažiausias vienetas, turintis savo štabą. Štabas turi visos ginkluotųjų pajėgų rūšys.
	Kuopa – bataliono sudedamoji dalis. Paprastai batalionas būna sudarytas iš 3–5 kuopų. Įprastas pėstininkų batalionas turi 2–3 pėstininkų kuopas, sunkiosios ginkluotės kuopą arba būrį ir aprūpinimo kuopą, kurioje yra žvalgų būrys, transporto būrys, ryšių būrys ir pan.
	Būrys – kuopos sudedamoji dalis. Kuopą paprastai sudaro 2–4 būriai ir valdymo grupė.
	Skyrius – būrio sudedamoji dalis. Būryje yra 3 skyriai ir valdymo grupė. Pėstininkų skyriuje būna apie 8–10 karių. Skyrius yra mažiausias kovinis vienetas.
	Grandis – paprastai sudaryta iš 4 karių.

Lietuvos kariuomenės struktūra (žr. pav. 76 p.). Lietuvos kariuomenė sudaryta iš įvairaus dydžio ir paskirties kariuomenės vienetų. Lietuvos kariuomenę sudaro keturių rūšių pajėgos (Sausumos pajėgos, Karinės oro pajėgos, Karinės jūrų pajėgos, Specialiųjų operacijų pajėgos) ir atskirieji vienetai (atskirieji batalionai, valdybos, tarnybos, departamentai ir pan.), prisidedantys prie pajėgų funkcionavimo teikdami joms paramą ir aprūpinimą.

Į Lietuvos kariuomenės sudėtį įeina ir mokymo vienetai: *Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomasis pulkas*, *Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykla*, *Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centras* ir *Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras*, kuriuose rengiami kariai, įvairių sričių kariniai specialistai.

Atskiri kariuomenės komponentai yra *Logistikos valdyba*, užtikrinanti kovinių vienetų aprūpinimą, ir *Mokymo ir doktrinių valdyba*, įgyvendinanti karinio rengimo politiką.



Nuotraukoje: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kariūnai pratybose.



KRAŠTO APSAUGOS MINISTRAS



KARIUOMENĖS VADAS



JUNGTINIS ŠTABAS



SAUSUMOS PAJĖGOS



KARINĖS ORO PAJĖGOS

MECHANIZUOTOJI PĖSTININKŲ BRIGADA „GELEŽINIS VILKAS“

LIETUVOS DIDŽIOJO KUNIGAIKŠČIO ALGIRDO MECHANIZUOTASIS PĖSTININKŲ BATALIONAS

DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTIEŖS BIRUTĖS ULONŲ BATALIONAS

KUNIGAIKŠČIO VAIDOTO MECHANIZUOTASIS PĖSTININKŲ BATALIONAS

KARALIAUS MINDAUGO HUSARŲ BATALIONAS

GENEROLO ROMUALDO GIEDRAIČIO ARTILERIJOS BATALIONAS

MOTORIZUOTOJI PĖSTININKŲ BRIGADA „ŽEMAITIJA“

LIETUVOS DIDŽIOJO KUNIGAIKŠČIO KĘSTUČIO MECHANIZUOTASIS PĖSTININKŲ BATALIONAS

LIETUVOS DIDŽIOJO KUNIGAIKŠČIO BUTIGEIDŽIO DRAGŪNŲ BATALIONAS

JUOZO VITKAUS INŽINERIJOS BATALIONAS

SAUSUMOS PAJĖŲ MOKYMO CENTRAS

KRAŠTO APSAUGOS SAVANORIŲ PAJĖGOS

DAINAVOS APYGARDOS 1-OJI RINKTINĖ

DARIAUS IR GIRĖNO APYGARDOS 2-OJI RINKTINĖ

ŽEMAIČIŲ APYGARDOS 3-IOJI RINKTINĖ

VYČIO APYGARDOS 5-OJI RINKTINĖ

PRISIKĖLIMO APYGARDOS 6-OJI RINKTINĖ

DIDŽIOSIOS KOVOS APYGARDOS 8-OJI RINKTINĖ

AVIACIJOS BAZĖ

ORO GYNYBOS BATALIONAS

ORO ERDVĖS STEBĖJIMO IR KONTROLĖS VALDYBA

GINKLUOTĖS IR TECHNIKOS REMONTO DEPAS

INŽINERINĖ TARNYBA

KARINIŲ ORO PAJĖŲ MOKYMO CENTRAS

Pav. Lietuvos kariuomenės struktūra





AR ŽINOTE, KAD...

- Lietuvos kariuomenės įkūrimo data laikoma 1918 metų lapkričio 23 d., kai Ministras Pirmininkas Augustinas Voldemaras pasirašė Apsaugos ministerijai įsakymą Nr. 1, kuriuo įsteigė Apsaugos tarybą, plk. Kubilių paskyrė Apsaugos ministerijos štabo viršininku, plk. J. Galvydį-Bykauską – I pulko vadu. Kiekvienais metais lapkričio 23 d. minima Lietuvos kariuomenės diena.
- 1940 m. okupacinė Sovietų Sąjungos kariuomenė įžengė į Lietuvą. Prasidėjo ilgas dešimtmečius trukusi okupacija.
- 1992 01 17 Vytautas Landsbergis ir Borisas Jelcinas pasirašė komunikatą, kuriame buvusios SSRS kariuomenės daliniai, esantys Lietuvos teritorijoje, pavadinti išvedamais kariniais daliniais.
- 1992 09 08 pasirašytas Rusijos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos grafikas.
- 1992 11 19 Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba priėmė LR kariuomenės atkūrimo aktą.
- Rugpjūčio 31 d. minima Laisvės diena. Šią dieną 1993 m. 23 val. 45 min. Lietuvos Respublikos sieną pervaziavo paskutinio Lietuvoje dislokuoto Rusijos kariuomenės dalinio likučiai. Tai buvo ilgo ir sudėtingo svetimos kariuomenės išvedimo iš nepriklausomybę atkūrusios Lietuvos pabaiga.
- 1994 01 04 LR Prezidentas Algirdas Brazauskas (1932–2010) išsiuntė NATO vadovybei laišką, kuriame oficialiai paprašė priimti Lietuvą į Aliansą.
- Puoselėjant Lietuvos kariuomenės istoriją ir tradicijas, kai kuriems Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų batalionams suteikti istoriniai kavalerijos rūšių pavadinimai – husarų, ulonų, dragūnų. Husarų, ulonų ir dragūnų padaliniai Lietuvos kariuomenėje atsirado XVI–XVII a., šiuos pavadinimus padaliniai išlaikė ir tarpukario laikotarpiu.
- Krašto apsaugos savanorių pajėgų rinktinių pavadinimai įamžina Lietuvos Laisvės kovų ir partizanų atminimą

4.2. Lietuvos kariuomenės vadas

Lietuvos kariuomenei vadovauja kariuomenės vadas. Jį skiria Lietuvos Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu ne ilgiau kaip 5 metams. Kariuomenės vadas yra aukščiausiasis valstybės karinis pareigūnas, tiesiogiai pavaldus krašto apsaugos ministrui. Kariuomenės vadas turi daug svarbių pareigų: jis yra atsakingas už tinkamą kariuomenės pasirengimą ginti valstybę, valstybės karinės gynybos strategiją ir gynybos planus, priima sprendimus įvairiais kariuomenės pajėgumų vystymo, pratybų ir karinio rengimo, aprūpinimo ir panašiais klausimais. Vykdydamas savo pareigas, kariuomenės vadas leidžia įsakymus ir duoda privalomus nurodymus kariuomenei. Taip pat kariuomenės vadas pataria krašto apsaugos ministrui kariniais klausimais. Be to, jis atstovauja Lietuvos kariuomenei NATO ir ES valstybių kariuomenės vadų susitikimuose. Kariuomenės vadui atlikti savo pareigas padeda Jungtinis štabas.



AR ŽINOTE, KAD...

- Lietuvos kariuomenei vadovavo:
tarpukariu (1918–1940 m.) – 8 kariuomenės vadai;
ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai metu (1949–1956 m.) – 2 partizanų generolai;
nuo 1992 m. – 5 generolai (žr. lentelę).
- Nuo 2014 07 24 Lietuvos kariuomenės vadas – generolas leitenantas Vytautas Jonas Žukas (nuotraukoje).



Lietuvos kariuomenės vadai

Laikotarpis	Kariuomenės vadas
1919 05 07–1919 09 26	generolas Silvestras Žukauskas
1919 10 07–1920 02 23	generolas leitenantas Pranas Liatukas
1920 02 23–1920 06 14	generolas Silvestras Žukauskas
1920 04 09–1920 07 07	generolas Jonas Galvydis-Bykauskas
1920 07 07–1921 04 07	pulkininkas Konstantinas Žukas
1921 05 29–1922 02 16	generolas leitenantas Juozas Kraucevičius
1922 02 17–1923 06 05	generolas leitenantas Juozas Stanaitis
1923 06 06–1928 01 26	generolas Silvestras Žukauskas
1935 01 01–1940 04 22	divizijos generolas Stasys Raštikis
1940 01 22–1940 06 15	divizijos generolas Vincas Vitkauskas
1949–1952	partizanų generolas Jonas Žemaitis-Vytautas
1949–1956	partizanų generolas Adolfas Ramanauskas-Vanagas
Atkurtos Lietuvos kariuomenės vadai	
1993 10 20–1999 06 30	generolas majoras Jonas Andriškevičius
1999 07 01–2004 06 30	generolas majoras Jonas Algirdas Kronkaitis
2004 06 30–2009 07 23	generolas leitenantas Valdas Tutkus
2009 07 24–2014 07 23	generolas leitenantas Arvydas Pocius
nuo 2014 07 24	generolas leitenantas Vytautas Jonas Žukas



UŽDUOTIS

- Išvardykite, kurios profesinės ir asmeninės savybės yra svarbiausios kariuomenės vadui.

4.3. Jungtinis štabas

Jungtinį štabą galima pavadinti pagrindiniu kariuomenės vado įrankiu, kuris leidžia kariuomenės vadui užtikrinti efektyvų vadovavimą kariuomenei ir jo sprendimų įgyvendinimą. Taip pat Jungtinis štabas padeda užtikrinti jungtinį kariuomenės pajėgų veikimo būdą. Kadangi šiuolaikinėse karinėse operacijose dažniausiai dalyvauja įvairių pajėgų rūšių vienetai, labai svarbu, kad vykdydamos savo užduotis visų rūšių (Sausumos, Karinės jūrų, Karinės oro ir Specialiųjų operacijų) pajėgos sugebėtų veikti kartu, siekti bendro tikslo vadovaujamos vieno vado.

Vadovaudamasis kariuomenės vado įsakymais, Jungtinis štabas planuoja karines operacijas bei mokymus ir jiems vadovauja. Taip pat Jungtinio štabo uždavinys yra koordinuoti Lietuvos kariuomenės pajėgų ir atskirų karinių vienetų veiklą, karinį bendradarbiavimą ir kovinį rengimą.



AR ŽINOTE, KAD...

- Lietuvos kariuomenės Jungtiniame štabe visą parą budi budėtojai, pasirengę gautą informaciją apie svarbius įvykius skubiai perduoti krašto apsaugos ministrui ir kariuomenės vadui.



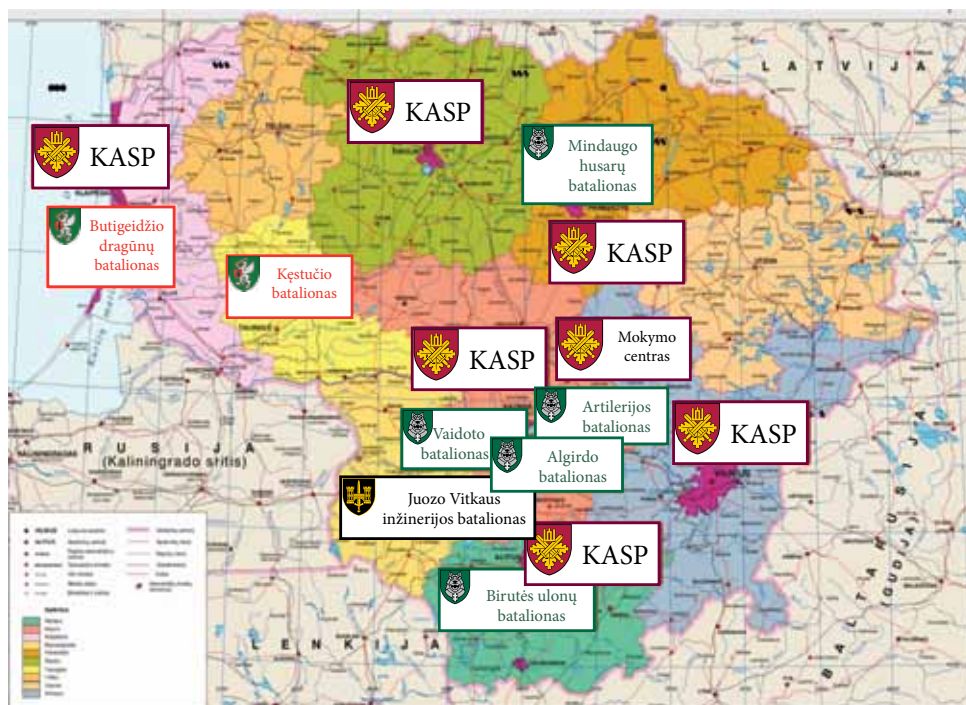
4.4. Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgos

Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgos – didžiausia ir svarbiausia Lietuvos kariuomenės dalis, atsakinga už valstybės sausumos teritorijos karinę apsaugą ir gynybą. Sausumos pajėgos vysto pajėgumus nacionaliniams poreikiams (krašto gynybai) ir tarptautiniams įsipareigojimams užtikrinti.

Nuo 2016 m. sausio 1 dienos Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgas sudaro Sausumos pajėgų štabas, Krašto apsaugos savanorių pajėgos (sudėtis: štabas ir 6 rinktinės), Mechanizuotoji pėstininkų brigada „Geležinis Vilkas“ (sudėtis: štabas, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo ir Kunigaikščio Vaidoto mechanizuotieji pėstininkų batalionai, Karaliaus Mindaugo husarų batalionas, Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų batalionas ir Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos batalionas), Motorizuotoji pėstininkų brigada „Žemaitija“ (sudėtis: štabas, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų batalionas ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio mechanizuotasis pėstininkų batalionas, Juozo Vitkaus inžinerijos batalionas ir Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centras).



Sausumos pajėgų simboliai.



Sausumos pajėgų pagrindinė užduotis – užtikrinti greitą ir veiksmingą atsaką į kylančias grėsmes Lietuvos saugumui ir teritorijos vientisumui. Siekiant užtikrinti šalies saugumą ir gynybą, Sausumos pajėgų plėtrai skiriamas didžiausias dėmesys: atnaujinama ginkluotė ir technika, vyksta aktyvus kovinis rengimas, personalo kompleksavimas, gerinama infrastruktūra. Sausumos pajėgos plėtojamose pagal NATO standartus didinant operacinį veiksmingumą ir stiprinant gebėjimus veikti kartu su kitomis NATO šalių pajėgomis. Sausumos pajėgų tarptautinis bendradarbiavimas yra labai įvairus, tai – dalyvavimas įvairaus lygio ir trukmės dvišaliuose ir daugiašaliuose projektuose, tarptautinėse operacijose, tarptautiniuose kariniuose mokymuose, seminaruose ir konferencijose. Kariai nuolat tobulina įgūdžius ir gebėjimus per karinius mokymus ir pratybas Lietuvoje ir kitose NATO šalyse. Vykdydami Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus, Sausumos pajėgų kariai dalyvauja tarptautinėse operacijose, budi NATO ir ES greitojo reagavimo pajėgose.

Krašto apsaugos savanorių pajėgos (KASP) – svarbi Sausumos pajėgų dalis, formuojamos karių savanorių pagrindu. Kario savanorio tarnyba yra nenuolatinė karo tarnyba, pagrįsta savanoriškumo principu ir suderinama su civiliniu darbu ar studijomis (plačiau žr. 4.12 skyrių „Tarnyba Lietuvos kariuomenėje“). Kariai savanoriai visų pirma rengiasi ginkluotai krašto gynybai, tačiau jie taip pat vykdo ir kitas įvairias užduotis: gali dalyvauti tarptautinėse operacijose, padėti žmonėms ekstremaliųjų situacijų atvejais. Svarbiausia, kad, kilus grėsmei Lietuvoje, KASP prisideda prie valstybės sausumos teritorijos apsaugos bei gynybos ir gali suteikti paramą sąjungininkų pajėgoms. Krašto apsaugos savanorių pajėgas sudaro Savanorių pajėgų štabas ir visoje Lietuvoje veikiančios šešios rinktinės: Dainavos apygardos 1-oji rinktinė Alytuje; Dariaus ir Girėno apygardos 2-oji rinktinė Kaune; Žemaičių apygardos 3-ioji rinktinė Klaipėdoje; Vyčio apygardos 5-oji rinktinė Panevėžyje; Prisikėlimo apygardos 6-oji rinktinė Šiauliuose; Didžiosios Kovos apygardos 8-oji rinktinė Vilniuje.



Nuotraukose: Lietuvos krašto apsaugos savanorių pajėgų kariai.

Sausumos pajėgoms taip pat priskiriamas **J. Vitkaus inžinerijos batalionas**, kurio užduotis yra suteikti kitiems kariniams vienetais, o ypatingais atvejais – ir visuo-menei, specializuotą inžinerinę pagalbą. Inžinerijos bataliono specialistai yra pasiren-gę padaryti sprogmenis nekensksmingus, padėti persikelti per vandens kliūtis, teikti apsaugą nuo masinio naikinimo ginklų galimo panaudojimo. Siekiant užtikrinti tin-kamą rastų sprogmenų sunaikinimą ir nesprogusių šaudmenų pašalinimą iš Lietuvos Respublikos teritorijos, Sprogmenų neutralizavimo kuopos Sprogmenų neutraliza-vimo skyriai veikia visoje šalyje (Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, Alytuje, Klaipėdoje ir Tauragėje).



Nuotraukose: Jono Vitkaus inžinerijos bataliono specialistų vykdoma sprogmenų sunaikinimo operacija.

Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centre rengiami įvairių sričių specialistai ir vadai Sausumos pajėgoms (prireikus ir kitoms kariuomenės pajėgų rūšims), mokomi kariai, vykstantys į tarptautines operacijas. Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centre organizuojama per 60 skirtingų kursų: igūdžių formavimo, žvalgybos, kovos, karo inžinerijos, paramos ginklų ir kt. kursai.

Sausumos pajėgose tarnauja ir dirba apie 3500 karių ir civilių ir 4500 karių savanorių.



AR ŽINOTE, KAD...

- Sausumos pajėgų diena – liepos 15 d. Ši data siejama su tuo, kad 1410 m. liepos 15-ąją vykusį istorinį Žalgirio mūšį aprašančiuose istoriniuose šaltiniuose pirmą kartą paminėta raudona vėliava su Gediminaičių stulpais. Būtent šios vėliavos pavyzdžiu buvo sukurta ir 2005 m. patvirtinta dabartinė Sausumos pajėgų vėliava.
- „Kardo kirtis“ (angl. Saber Strike) – tai kasmetinės Jungtinių Amerikos Valstijų sausumos pajėgų Europoje organizuojamos tarptautinės pratybos Baltijos šalyse.
- Nuo 2014 m. lapkričio 1 d. Lietuvoje budi greitojo reagavimo pajėgos, pasirengusios per 2–24 val. reaguoti į vietinio pobūdžio ginkluotus incidentus šalies viduje (pavyzdžiui, ginkluotų grupuočių išpuolį, neteisėtą valstybės sienos kirtimą ir pan.). Greitojo reagavimo pajėgas sudaro du Sausumos pajėgų batalionai, Karinių oro, jūrų, Specialiųjų operacijų pajėgų ir kiti paramos elementai – iš viso apie 2500 karių.
- KASP įkurtos 1991 m. sausio 17 dieną. Tuo metu buvo vadinamos Savanoriškoji krašto apsaugos tarnyba (SKAT).
- 2003 m. KASP įtrauktos į Sausumos pajėgų sudėtį.
- KASP tarnauja apie 4500 karių savanorių ir apie 500 profesinės karo tarnybos karių.
- Inžinerijos batalionas įkurtas 1995 m. rugpjūčio 15 d. 1999 m. gruodžio 31 d. batalionui (tuometiniam Atskirajam inžinerijos batalionui) suteiktas Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vardas.
- Inžinerijos batalione naudojama ekipuotė ir šaunamieji ginklai yra tokie pat, kaip ir kitų Sausumos pajėgų dalinių, tačiau batalione yra naudojama ir specifinė technika ir sudėtinga inžinerinė įranga.

- *Daugiausia vandenyje sprogmenų – 1062 vnt. – rasti Gluko ežere (Varėnos r.). Sausumos pajėgų J. Vitkaus inžinerijos bataliono nariai iš ežero dugno 2003 m. rugpjūčio 25 – rugsėjo 25 d. ištraukė ir sunaikino I pasaulinio karo laikų vokiškus 77 mm ir 105 mm kalibro artilerijos sviedinius.*
- *Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centre rengiami šių specialybių Sausumos pajėgų kariai: šaulys, snaiperis, gelbėtojas, ryšininkas, kulkosvaidininkas, granatsvaidininkas, minosvaidininkas, ratinės kovinės technikos vairuotojas, vikšrinės kovinės technikos vairuotojas, karo policininkas, žvalgas, artileristas, sprogdintojas išminuotojas, cheminių sprogmenų neutralizavimo technikas, naras sprogdintojas išminuotojas ir kt.*



UŽDUOTYS

- Pasirinkite vieną Sausumos pajėgų padalinį ir pasidomėkite jo užduotimis, veikla, istorija ir pan. Remdamiesi Lietuvos kariuomenės svetainėje pateikiama informacija, parenkite pasirinkto padalinio pristatymą.
- Išsiaiškinkite, kuris Sausumos pajėgų padalinys yra arčiausiai jūsų gyvenamos vietovės. Sužinokite, kada jį galima aplankyti arba pasikvieskite jo karių į savo mokyklą.



4.5. Karinės oro pajėgos



Karinės oro pajėgos (KOP) užtikrina nepertraukiamą Lietuvos oro erdvės stebėjimą, kontrolę ir gynybą. Karinės oro pajėgos taip pat teikia paramą kitų rūšių pajėgoms, vykdo oro gynybą virš valstybinės reikšmės objektų. Viena svarbiausių Karinių oro pajėgų užduočių – paramos teikimas NATO pajėgoms, vykdančioms oro policijos misiją Baltijos šalyse. Į Karinių oro pajėgų Aviacijos bazę, įsikūrusią Šiauliuose, atvyksta įvairių NATO šalių naikintuvai saugoti Baltijos valstybių oro erdvę. Karinių oro pajėgų personalas turi būti pasirengęs bendradarbiauti su skirtingų valstybių kariais, aptarnauti įvairius orlaivius, užtikrinti tinkamą Šiaulių karinio aerodromo infrastruktūros ir tarnybų parengimą skrydžiams. Budinčių naikintuvų skrydžiai, atliekant oro policijos užduotis, yra kontroliuojami Oro erdvės kontrolės centro Karmėlavoje, Kauno rajone.

Karinės oro pajėgos taip pat turi ir kitų svarbių užduočių: skraidina karius ir karinius krovininius operacijų rajonuose, vykdo paieškos ir gelbėjimo iš oro funkcijas. Be to, Karinės oro pajėgos prireikus padeda civilinėms institucijoms ekstremaliųjų situacijų atvejais, suteikia pagalbą medikams skraidinant ligonius ar donorų organus.

Karinės oro pajėgos formuojamos iš profesinės karo tarnybos karių ir civilių tarnautojų, kurie aktyviai dalyvauja tarptautiniuose mokymuose, pratybose bei kituose karinio bendradarbiavimo projektuose ir renginiuose, visuomenės gyvenime. Šiuo metu Karinėse oro pajėgose tarnauja ir dirba apie 1100 karių ir civilių.



Nuotraukose: Lietuvos karinių oro pajėgų transportinis lėktuvas „Spartanas“.



AR ŽINOTE, KAD...

- Steponas Darius (1896–1933) buvo Lietuvos karo aviacijos lakūnas.
- Tarptautinėse išgyvenimo jūroje pratybose „Baltic Bikini“ dalyvaujantys Karinių oro pajėgų kariai mokosi, kaip išsigelbėti iš orlaivio po avarinio nusileidimo ant vandens: orlaivių įgulos nariai savo jėgomis ir turimomis gelbėjimo priemonėmis turi išnerti iš imitacinės orlaivio kabinos, nugabentos apie 10 km nuo kranto ir panardintos į maždaug dviejų metrų gylį.



UŽDUOTYS

- Argumentuokite, kodėl svarbu saugoti oro erdvę.
- Pasidomėkite, kokių NATO valstybių naikintuvai šiuo metu saugo Baltijos šalių oro erdvę dalyvaudami NATO oro policijos misijoje.



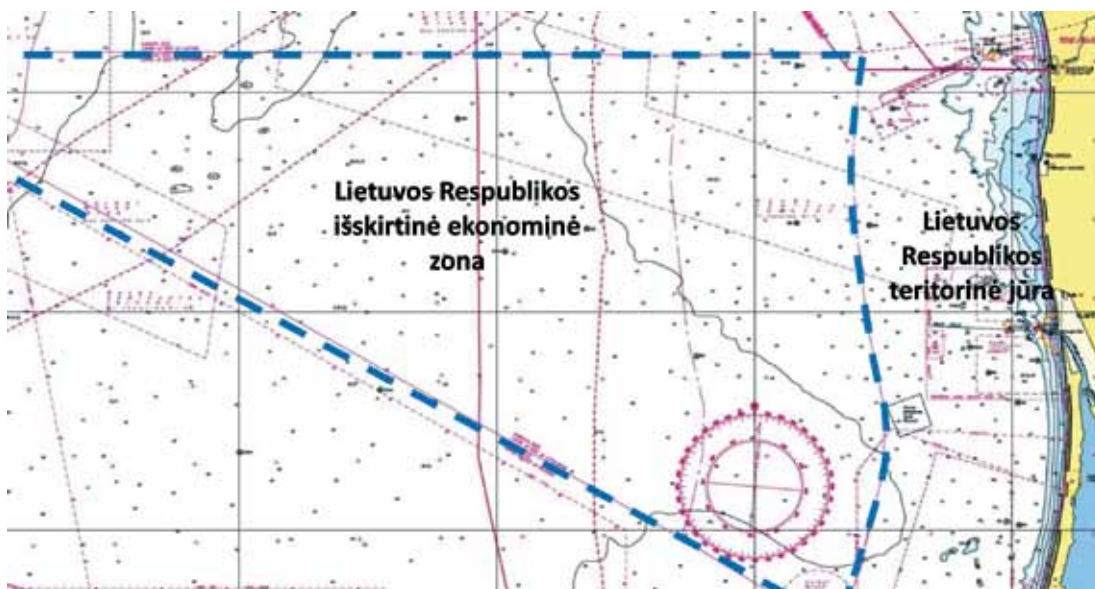
Nuotraukose: Lietuvos karinės oro pajėgos dalyvauja durpių gaisro gesinimo operacijoje.

4.6. Karinės jūrų pajėgos



Karinės jūrų pajėgos (KJP) yra Lietuvos Respublikos kariuomenės dalis, užtikrinanti mūsų šalies ir jos piliečių saugumą Lietuvos teritorinės jūros vandenyse ir išskirtinėje ekonominėje zonoje (žr. paveikslėlį).

Karinių jūrų pajėgų laivai patruliuoja jūroje, gali sulaikyti laivus, pažeidusius valstybės sieną, vykdyti konvojavimo, paieškos, gelbėjimo ir kitas operacijas. Karinės jūrų pajėgos specializuojasi jūrų minų paieškos ir išminavimo srityje. Karinių jūrų pajėgų priešmininiai laivai vykdo išminavimo operacijas ne tik Lietuvos, bet ir kitų NATO valstybių teritoriniuose vandenyse. Karinės jūrų pajėgos teikia paramą Karinėms oro pajėgoms ir Specialiųjų operacijų pajėgoms. Taip pat Karinių jūrų pajėgų laivai atlieka žmonių paieškos, gelbėjimo ir taršos likvidavimo darbus jūroje. Karinių jūrų pajėgų Jūrų gelbėjimo koordinavimo centras visą parą budi ir priima nelaimės signalus ir informaciją apie įvykius Baltijos jūroje ir Kuršių mariose, prireikus koordinuoja asmenų paiešką ir gelbėjimą ar teršimo incidentų likvidavimą.



Karinių jūrų pajėgų laivai nuolat dalyvauja tarptautinėse karinėse pratybose ir operacijose. Lietuvos kariniai laivai reguliariai skiriami į NATO jūros pajėgų sudėtį ir į Baltijos šalių karinių laivų junginį BALTRON.

Kad Lietuvos karo laivų flotilė galėtų sėkmingai vykdyti jai pavestas užduotis, labai svarbu užtikrinti nuolatinį jūros stebėjimą ir atpažinti joje esančius objektus. Šią funkciją atlieka Karinių jūrų pajėgų Jūros ir pakrančių stebėjimo tarnyba, kuri 24 val. per parą, 7 dienas per savaitę stebi ir atpažįsta laivus bei žemai skraidančius orlaivius moderniomis jūros stebėjimo priemonėmis.

Karinės jūrų pajėgos taip pat turi povandeninių veiksmų komandą. Šiai komandai priklausantys nariai atlieka sudėtingas išminavimo, strategiškai svarbių objektų, laivų ir krantinių apžiūros ir kitas užduotis po vandeniu.

Karinių jūrų pajėgų mokymo centras rengia Karinėms jūrų pajėgoms reikalingus specialistus: laivo ryšininkus, laivo artileristus, narus ir pan. Taip pat Karinių jūrų pajėgų laivų įguloms organizuojami mokymai, kaip elgtis laivo skendimo, galimo gaisro laive ir panašių pavojų atvejais.

Karinių jūrų pajėgų personalą šiuo metu sudaro apie 700 karių ir civilių darbuotojų.



AR ŽINOTE, KAD...

- I ir II pasaulinių karų metais Lietuvos teritorinių vandenų ir išskirtinės ekonominės zonos vandenyse Baltijos jūroje buvo išdėstyta 15 jūrų minų laukų su daugiau nei 1600 jūrų minų.
- Nuo 1997 m. Lietuvos vandenyse buvo vykdyta 13 didelio masto tarptautinių išminavimo operacijų, kurių metu buvo rastos ir padarytos nekenksmingos 166 jūros minos ir kiti sprogstamieji užtaisai, išžvalgytas 1409 kv. jūrmylių jūros dugno plotas.
- Išminavimo operacijose jūrų minų ieškoti, jas atpažinti ir sunaikinti padeda povandeniniai robotai. Laivui aptikus po vandeniu įtartiną objektą, povandeninis robotas jį apžiūri ir, atpažinęs sprogmenis, juos sunaikina.



Nuotraukoje:
Priešmininis laivas
M53 „Skalvis“.



UŽDUOTYS

- Aptarkite, kaip Karinės jūrų pajėgos prisideda prie visuomenės saugumo ir gerovės užtikrinimo.
- Naudodamiesi žiniasklaidos, Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos kariuomenės pateikiama informacija, pabandykite išsiaiškinti, kiek asmenų šiais ar praėjusiais metais išgelbėjo Karinės jūrų pajėgos, kiek kartų reaguota į teršimo incidentus jūroje.



4.7. Specialiųjų operacijų pajėgos



Specialiųjų operacijų pajėgos (SOP) – aukščiausios parengties Lietuvos kariuomenės pajėgos, efektyviai vykdančios sudėtingiausias kovines užduotis. Šios Lietuvos kariuomenės pajėgos yra ypač mobilios, greitai perdislokuojamos, gebančios aptikti ir naikinti priešiško pajėgų taikinius sausumoje ir jūroje, Lietuvoje ar tarptautinėse operacijose.

Specialiųjų operacijų pajėgos gali greitai reaguoti į valstybės suvereniteto ir teritorijos vientisumo pažeidimus. Taip pat šios pajėgos dalyvauja tarptautinėse operacijose ir prisideda prie Lietuvos tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimo.

Lietuvos kariuomenės specialiosios pajėgos pradėjo formuotis 1995 m. Tai buvo nedidelis karinis vienetas, kuris vėliau tapo atskira Lietuvos kariuomenės dalimi. Oficialiai specialiosios pajėgos įsteigtos 2004 m., kai atskiriems specialiųjų operacijų vienetams pradėjo vadovauti bendras štabas ir buvo įkurtas Specialiųjų operacijų junginys (SOJ).

Specialiųjų pajėgų kariai gali vykdyti žvalgybą, svarbių asmenų apsaugą, kovą su terorizmu, įkaitų išlaisvinimo operacijas ir kitas užduotis. SOP kariai dalyvavo ne vienose svarbiose tarptautinėse specialiųjų operacijų pajėgų pratybose tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse.

Specialiųjų operacijų pajėgos susideda iš: Vytauto Didžiojo jėgerių bataliono, Ypatingosios paskirties tarnybos, Kovinių narų tarnybos, Specialiųjų operacijų grandies. Specialiųjų operacijų pajėgos yra formuojamos remiantis savanoriškumo principu. Specialiųjų operacijų pajėgų kariams taikoma griežta atranka, jiems būtinas specialus pasirengimas.

Specialiųjų operacijų pajėgų dydis nėra skelbiamas viešai.



Nuotraukose: Lietuvos SOP kariai tarptautinėje misijoje Afganistane.

Šiuolaikinio kario vertybės

Šiuolaikiniame pasaulyje kariuomenės tikslai ir veiklos pobūdis esti labai įvairūs: kariai dalyvauja ne tik karinėse operacijose, bet ir kitokio pobūdžio veiklose (t. y. humanitarinėse misijose, ginkluotųjų konfliktų prevencijos, taikos atkūrimo ir taikos palaikymo operacijose, bendrose karinėse ir civilių operacijose ir t. t., ir pan.). Kariuomenės tikslų ir užduočių pasikeitimas kelia naujus reikalavimus kariui. Šiuolaikinei kariuomenei reikia profesinių žinių, gero fizinio pasiruošimo ir sugebėjimo kūrybiškai pritaikyti turimas žinias – greitai reaguoti esant nestandartinei situacijai, drąsos priimant savarankiškus sprendimus ir asmeninės atsakomybės už žmonių gyvybes.

Aišku, kad tradicinės moralinės vertybės – pareigingumas, sąžiningumas, drąsa, atsakomybė buvo, yra ir bus labai svarbios tiek kariui, tiek ir kiekvienam žmogui. Tačiau akivaizdu, kad naujo tipo grėsmės (asimetrinės, hibridinės) ir karybos pokyčiai keičia kario vertybių sistemą. Nauji šalies saugumo ir gynybos uždaviniai sąlygoja glaudesnę kariuomenės ir visuomenės sąveiką: atsispirti šiuolaikinėms grėsmėms galima tik sutelktomis visų mūsų šalies piliečių pastangomis. Kariuomenė ir kiekvienas karys yra integralūs pilietinės visuomenės nariai, turintys bendrą vertybių sistemą. Šiuolaikinio Lietuvos kario prioritetinėmis vertybėmis esti bendražmogiškieji dorovės principai: pagarba žmogui, tolerancija, pasiaukojimas ir teisingumas. Remiantis šiomis dorovinėmis vertybėmis yra formuojama šiuolaikinio kario pasaulėžiūra, nes šiuolaikinis karys yra gynėjas, pasiruošęs atlikti pareigą savo šaliai ir visai žmonijai.



Nuotraukose: Lietuvos kariai bendrauja su Afganistano gyventojais.



AR ŽINOTE, KAD...

- Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų junginys 2008 m. balandžio 3 d. de jure tapo Specialiųjų operacijų pajėgomis (SOP).
- Specialiųjų operacijų pajėgų įkūrėjai koviniam eskadronui yra davę „Aitvaro“ vardą. Pagal baltų mitologiją, Aitvaras – atmosferos, vandens, debesų saugotojas, turintis ryšį su žeme ir jos turtais. Aitvaras – nepaprastai greitas, galingas, buvo siejamas su keturiais Visatos elementais: ugnimi, vandeniu, oru ir žeme, globojo gerus žmones, o bloguosius, pasivertęs viesulu ar ugniniu žaibiu, baudė.
- Lietuvos specialiųjų operacijų pajėgų kariai ne kartą susilaukė pačių geriausių vertinimų už jų profesionalumą, pasiruošimą ir drąsą vykdomų operacijų metu iš NATO sąjungininkų.



UŽDUOTYS

- Palyginkite Specialiųjų operacijų ir kitų rūšių pajėgas.
- Išsiaiškinkite, kodėl kai kurie Specialiųjų operacijų pajėgų kariai vadinami žaliukais, kokia šio vardo kilmė ir reikšmė.

4.8. Logistikos valdyba



Logistikos valdyba užtikrina bendrą logistinę paramą Lietuvos kariuomenei ir kitoms krašto apsaugos sistemos institucijoms Lietuvoje ar tarptautinių operacijų metu. Vykdamas karines užduotis labai svarbu, kad kariai būtų laiku aprūpinti reikiamomis materialinėmis priemonėmis, ekipuote, amunicija, kad nepritrūktų degalų, maisto ar vandens. Nuo tinkamo aprūpinimo labai priklauso vykdomų užduočių sėkmė. Kariuomenės logistikos specialistai teikia karių ir krovinių transportavimo paslaugas, rūpinasi karių maitinimu, technikos ir ginklų priežiūra. Karo medikai teikia kariams medicinos paslaugas, t. y. užtikrina medicininę paramą Lietuvos kariuomenės vienetams operacijų metu Lietuvoje ir už jos ribų, prižiūri karių sveikatą ir aprūpina medicinos priemonėmis.

Logistikos valdybos padaliniai teikia paramą sąjungininkų pajėgoms, atvykstančioms į Lietuvą ar vykstančioms tranzitu. Pavyzdžiui, Judėjimo kontrolės centro kariai yra atsakingi už sklandų Lietuvos sienos kirtimo ir muitinės procedūrų atlikimą, karių ir krovinių kontrolę oro ir jūrų uostų terminaluose. Taip pat Logistikos valdybos specialistai pasirūpina sąjungininkų karių ir technikos transportavimu, užtikrina jų apgyvendinimą, maitinimą ir kitą reikalingą logistinę paramą.



AR ŽINOTE, KAD...

- *Kariuomenės logistams dažnai tenka gabenti negabaritinius sunkiasvorius krovinius – įvairią karo techniką, pavyzdžiui, tankus, šarvuočius ir pan.*



UŽDUOTIS

- Dirbdami grupėmis, pabandykite sudaryti sąrašą logistikos paslaugų, kurių Lietuvos kariams galėjo prireikti dalyvaujant tarptautinėje operacijoje Afganistane.

4.9. Lietuvos kariuomenės Mokymo ir doktrinų valdyba



Mokymo ir doktrinų valdyba (MDV) yra sudedamoji Lietuvos kariuomenės dalis, kurios tikslas – įgyvendinant karinio rengimo politiką krašto apsaugos sistemoje ruošti Lietuvos kariuomenės karius, gebančius vykdyti karines užduotis.

Kariai rengiami Mokymo ir doktrinų valdybos karinio mokymo vienuose: Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajame pulke, Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje, Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centre. Karių rengimas priklauso nuo karinės pareigybės, nuo karo tarnybos pobūdžio, karinio laipsnio ir specialybės. Kariai gali būti mokomi įvairių dalykų: taktikos, topografijos, karinės inžinerijos, kovinės savigynos, vadovavimo, valdyti skirtingą ginkluotę ir techniką, dirbti su ryšių priemonėmis, suteikti pirmąją medicinos pagalbą ir pan.

Koviniam rengimui svarbu geri, patyrę instruktoriai ir išplėtotą infrastruktūrą. Kariams rengti lauko sąlygomis yra skirti kariniai poligonai – teritorijos, kuriose organizuojamos nacionalinės ir tarptautinės karinės pratybos. Lietuvos kariuomenės poligonuose, pavyzdžiui, Pabradėje ar Gaižiūnuose, sudarytos geros sąlygos treniruotis ne tik Lietuvos, bet ir sąjungininkų kariams. Kariniuose poligonuose įrengtos įvairios paskirties šaudyklos, mokymo laukai, skirti taktikos pratyboms su šarvuotąja technika. Pabradės poligone įrengtas vienintelis Baltijos šalyse treniruočių kompleksas „Mūšis mieste“, kuris atrodo kaip nedidelė gyvenvietė: čia yra gyvenamieji namai, autobusų stotis, mokykla, vaikų žaidimo aikštelės, gatvės. Šiame netikrame miestelyje kariai treniruojasi veikti skirtingose mūšio mieste situacijose. Taigi Mokymo ir doktrinų valdybos padaliniuose Lietuvos ir sąjungininkų kariai gilina savo teorines žinias, tobulina praktinius įgūdžius ir mokosi vykdyti karines užduotis įvairiomis sąlygomis.



AR ŽINOTE, KAD...

- Mokymo ir doktrinų valdybos tarnybos ženkle pavaizduota plunksna simbolizuoja mokslą, kardas – karybą, o popieriaus ritinys – administravimo funkcijas.
- Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centre veikia modernus kompiuterizuotas taktikos treniruoklis, gebantis įvairiapusiškai ir tikroviškai imituoti konfliktus, karines ir civilines operacijas.
- Lietuvos kariuomenės mokykloje kariai gali mokytis atlikti šuolius su parašiotu.



UŽDUOTIS

- Išsiaiškinkite, kokios yra lankymosi kariniuose poligonuose taisyklės.



*Nuotraukose:
Kariai pratybose
Gen. Silvestro
Žukausko poligone
Pabradėje.*

4.10. Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino štabo batalionas



Pagrindinis Gedimino štabo bataliono uždavinys – užtikrinti vadaviečių įrengimą ir funkcionavimą nustatytuose operacijų rajonuose. Taip pat bataliono kariai turi pasirūpinti, kad vadavietėse pratybų metu ar tarptautinėse operacijose veiktų ryšių tinklai ir informacinės sistemos. Be to, Gedimino štabo bataliono ryšių ir informacinių technologijų specialistai sudaro Perdislokuojamą ryšių ir informacinių sistemų vienetą, kuris yra NATO ryšių bataliono dalis. Šie Lietuvos kariai užtikrina balso perdavimo, elektroninio pašto, telekonferencijų ir kitas reikiamas ryšių ir informacinių technologijų (IT) paslaugas NATO vadavietėms ar vienetams tarptautinėse operacijose ar pratybose.

Gedimino štabo batalionui priskirtos ir reprezentacinės funkcijos – Garbės sargybos kuopos kariai atstovauja valstybei ir kariuomenei oficialiuose renginiuose. Garbės sargybos kuopa dalyvauja valstybinėse ir karinėse ceremonijose, paraduose Lietuvoje ir už jos ribų, pasitinka aukšto rango Lietuvos Respublikos svečius, dalyvauja kituose protokoliniuose renginiuose. Garbės sargybos kuopa garsėja savo parodomosiomis programomis su ginklais, dar vadinamomis defilė.



AR ŽINOTE, KAD...

- Bataliono diena švenčiama rugpjūčio 25-ąją. Tęsiant tarpukario Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino 1-ojo pėstininkų pulko tradicijas, kai 1919 m. rugpjūčio 25-ąją Lietuvos kariuomenės sudėtyje pulkas iškovojo galutinę pergalę prieš bolševikus ties Zarasais, ši data tapo iškilminga pulko švente.
- Garbės sargybos kuopos kariais yra taikomi ypatingi išvaizdos ir fiziniai reikalavimai: jie turi būti 182–192 cm ūgio, reprezentatyvios išvaizdos, neturintys randų ar tatuiruočių ant veido bei labai gerai fiziškai pasirengę.
- Garbės sargybos kuopos kariai kiekvieną sekmadienį 12.00 val. Simono Daukanto aikštėje prie Lietuvos Respublikos prezidentūros atlieka Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos pakeitimo ceremoniją ir vykdo garbės sargybą su XIV a. elitinio Lietuvos kario apranga, ekipuote ir ginkluote.
- Iškilmingų ceremonijų metu iššaunamos trys stilizuotos salvės yra skiriamos Laisvei ir Nepriklausomybei, Lietuvai Tėvynei ir Lietuvos kariuomenei.



*Nuotraukose:
Garbės sargybos kuopos kariai*

4.11. Karo policija



Karo policija (KP) – Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemoje veikianti karinės teisėsaugos institucija, Lietuvos kariuomenės dalis. Karo policija tiesiogiai pavaldi Lietuvos kariuomenės vadui. Karo policininkai užtikrina saugų karinio transporto judėjimą, saugo mokymų teritorijas, siekia užkirsti kelią įvykdyti nusikaltimus ir kitus teisės pažeidimus, palaiko karinę drausmę, viešąją tvarką kariniuose vienetuose.



AR ŽINOTE, KAD...

- Karo policininkai rengiami Lietuvos kariuomenės mokykloje. Prieš pradėdami tarnybą Karo policijoje, kariai įgyja bazinių individualių kario įgūdžių kariniuose vienetuose arba baziniuose kariniuose mokymuose.
- Lietuvos kariuomenės Karo policijos įkūrimo data laikoma 1919 m. kovo 15 d.
- Karo policininkams užduotis vykdyti padeda ir tarnybiniai šunys, dažniausiai belgų ir vokiečių aviganiai, kurie būna išmokyti atpažinti specifinius medžiagų kvapus ir informuoti apie jų buvimo vietą.



Tarnybiniai šunys padeda Karo policijos pareigūnams ieškoti narkotikų, psichotropinių ir sprogstamųjų medžiagų, dalyvauja asmenų paieškoje ir vykdo kitas svarbias užduotis.

Nuotraukoje:
Karo policijos
instruktorė tarnyboje.

4.12. Tarnyba Lietuvos kariuomenėje

„Kareivį reikia išmoninti, kad Lietuvos nepriklausomybė tai ir yra tas objektas, dėl kurio verta kovoti, nes tik nepriklausomoje Lietuvoje gali būti kuriama jo ir jo vaikų gerovė.“

Gen. št. mjr. V. Bulvičius

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę priešintis bet kam, kas prievarta kėsina į Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką“, taip pat Lietuvos Respublikos Konstitucijos 139 straipsnio 1 dalyje nustatyta kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga ginti Lietuvos valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo.

4.12.1. Kaip tapti Lietuvos kariu?

Norintys paskirti savo gyvenimą Tėvynės gynybai gali tapti profesinės karo tarnybos kariais. Profesinės karo tarnybos kariai kariuomenėje tarnauja nuolatos, tai yra jų pagrindinė ir tiesioginė profesija. Jie turi būti visada pasiruošę atlikti savo pareigas, nes prireikus vado įsakymu gali būti paskirti vykdyti užduotis ir po nustaty-



to kasdienės tarnybos laiko, švenčių ar poilsio dienomis. Profesinės karo tarnybos kariui mokamas atlyginimas, kuris priklauso nuo kario laipsnio ir ištarnautų metų. Profesinės karo tarnybos kariai be karinės specializacijos gali įgyti ir profesinių įgūdžių, kurie jiems pravers ir civiliniame gyvenime, pavyzdžiui, informacinių technologijų, viešųjų ryšių, mechaniko, vairuotojo ir pan. Profesionaliu kariu gali tapti asmuo iki 35 metų amžiaus, atitinkantis sveikatos, fizinio parengtumo ir moralinių savybių reikalavimus.

Tie, kurie nenori būti profesinės karo tarnybos kariais, gali karinius įgūdžius įgyti atlikdami nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą (šauktinių tarnybą), mokydami Jaunesniųjų karininkų vadų mokymuose arba tarnaudami Krašto apsaugos savanorių pajėgose.

Į šauktinių tarnybą kviečiami 26 metų amžiaus vyrai, neatlikę karo prievolės, o savanoriškai stoti į ją gali 18–38 metų amžiaus vyrai ir moterys. Tarnyba trunka 9 mėnesius.

Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai skirti aukštųjų mokyklų studentams ir absolventams nuo 18 iki 32 m. amžiaus. Jie trunka trejus metus po du savaitgalius per mėnesį. Jaunuoliai gali pasirinkti iš trijų skirtingų mokymų programų – Pėstininko būrio vado, Karo medicinos gydytojo ir Laivo kovinės dalies vado, kurias sėkmingai pabaigus suteikiamas leitenanto laipsnis.



Dar viena atskira tarnybos forma, leidžianti laisvalaikį įgyti karinių įgūdžių, – tarnyba Krašto apsaugos savanorių pajėgose (KASP). Tarnauti KASP gali pagrindinį išsilavinimą turintys 18–55 metų Lietuvos piliečiai, pagal fizinį pasirengimą, sveikatos būklę bei moralines savybes tinkami kario savanorio tarnybai. Kario savanorio tarnyba yra suderinama su kario savanorio civiliniu darbu, mokslais ar studijomis. Karys savanoris vidutiniškai pratybose praleidžia nuo 20 iki 50 dienų per vienerius metus. Mokymai dažniausiai rengiami savaitgaliais, tačiau įvairūs kursai ir ilgesnės trukmės pratybos vyksta ir darbo dienomis. Be išankstinio įspėjimo kariai savanoriai gali būti pašaukti į tarnybą iki 7 parų.

Norintys tarnauti Lietuvos kariuomenėje turėtų kreiptis į Lietuvos kariuomenės Karo prievolės ir komplektavimo tarnybos regioninius skyrius.

4.12.2. Kodėl verta tarnauti kariuomenėje?

Tarnyba Lietuvos kariuomenėje suteikia piliečiams karinių žinių ir įgūdžių, todėl po tarnybos kariuomenėje jie yra praktiškai pasirengę ginti Tėvynę ir mobilizacijos atveju gali būti pakviesti tai daryti. Tai, kas išmokta tarnaujant kariuomenėje, tampa vertybiniu kompasu ir gyvenime. Tarnaudami vaikinai ir merginos ne tik fiziškai sutvirtėja, bet ir išmoksta dirbti komandoje, įveikia savo baimes ir yra pasiruošę susidurti su iššūkiais. Tai yra neįkainojamos savybės, praverčiančios kasdieniame gyvenime ir vertinamos visų darbdavių. Tarnyba kariuomenėje nėra rutina ir monotonija – naktinių žygių, įvairių pratybų, misijų metu patiriama visam gyvenimui išliekančių įspūdžių. Tarnybos metu surasti draugai tampa draugais visam gyvenimui, nes niekas taip nesuvienija kaip kartu įveikti sunkumai.

Tarnyba kariuomenėje suteikia įvairių socialinių garantijų ir privalumų. Pavyzdžiui, šauktiniai kariai gauna visišką valstybės išlaikymą (apgyvendinimas, maitinimas, apranga, socialinis ir gyvybės draudimai) ir mėnesinę išmoką buitiniams išlaidoms padengti. Be to, atsižvelgiant į šauktinio tarnybos vertinimą, kas mėnesį kaupiama speciali įmoka, kuri išmokama asmeniui atlikus tarnybą. Šauktinio tarnybą atlikę piliečiai taip pat įgyja privilegijų, jei nusprendžia dalyvauti konkurse į valstybės tarnautojo pareigas. Kariams savanoriams už dienas, praleistas kariniuose mokymuose, mokamas atlyginimas, prilygstantis atitinkamo laipsnio profesinės karo tarnybos kario atlyginimui, taip pat apmokamos išlaidos, susijusios su tarnybos atlikimu, suteikiamos kitos socialinės garantijos. Jaunesniųjų karininkų vadų mokymų dalyviai gauna finansinę paramą kai kurioms studijų programoms.

Šauktinio kasdienybė

Kasdienės nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos kario (šauktinio) užduotys labai įvairios: kariai turi gilinti savo teorines žinias ir tobulinti praktinius įgūdžius, budėti, saugoti tam tikrus objektus, dalyvauti mokymuose ir pratybose. Šauktiniai, vykdydami kasdienę tarnybą, gyvena kareivinių režimu pagal griežtą, minučių tikslumu suplanuotą dienotvarkę. Taip ne tik ugdoma kario drausmė, bet ir užtikrinama, kad kariui užteks laiko įgyti visų sėkmingai šalies gynybai reikalingų žinių ir įgūdžių.

Dauguma kasdinių įprastinių veiksmų kariai turi atlikti greitai, pavyzdžiui, lo-vai kloti ir kitoms asmeninėms rytinėms procedūroms skiriamos 25 min. Dienos metu vyksta 8 akademinių valandų pratybos, kurių metu kariai įgyja tarnybai reikalingų taktikos, planavimo, rikiuotės, ginklų valdymo ir kitų dalykų žinių bei įgūdžių. Kad ir kokia būtų įtempta kario darbotvarkė, kario miegui skirta ne mažiau kaip 8 val., o jo laisvalaikiui – ne mažiau kaip 2 val., kurias galima praleisti užsiimant mėgstama veikla. Toliau pateikta Lietuvos kariuomenės X bataliono įprasta darbotvarkė.



Nuotraukose: Akimirkos iš kario kasdienybės.

Dienotvarkė	Pradžia (val.)	Pabaiga (val.)	Trukmė (min.)
Bendras žadinimas	6.00		
Rytinis tualetas	6.00	6.05	5
Rytinė mankšta	6.05	6.35	30
Lovų klojimas, rytinis tualetas	6.35	7.00	25
Rytinė rikiuotė, vėliavos pakėlimo ceremonija	7.00	7.10	10
Pusryčiai	7.10	7.40	30
Administracinis laikas	7.40	8.10	20
Rytinis patikrinimas	8.10	8.20	20
Pratybos	8.20	9.05	45
Pratybos	9.15	10.00	45
Pratybos	10.10	10.55	45
Pratybos	11.05	11.50	45
Pratybos NPPKT* / Pietūs PKT** kariams ir darbuotojams	12.00	12.45	45
Pietūs NPPKT kariams	13.00	13.45	45
Administracinis laikas PKT kariams	12.45	14.00	75
Pratybos	14.00	14.45	45
Pratybos	14.55	15.40	45
Pratybos	15.50	16.35	45
Papildomos pratybos / administracinis laikas	17.00	17.45	45
Pasiruošimas vakarienei	17.45	18.00	15
Vakarienė	18.00	18.30	30
Laisvalaikis	18.30	21.00	150
Vakarinė rikiuotė, vėliavos nuleidimo ceremonija	21.00	21.10	10
Vakarinis patikrinimas	21.10	21.20	10
Vakarinis tualetas, kareivinių tvarkymas	21.20	22.00	40
Miegas	22.00	6.00	8 val.

* Nuolatinė privalomoji pradinė karo tarnyba

** Profesinė karo tarnyba



- Padiskutuokite grupėse, kokią tarnybos formą rinktumėtės arba patartumėte rinktis draugams. Kodėl?
- Argumentuotai paaškindite, kodėl svarbu tarnauti kariuomenėje.



UŽDUOTIS „KARIO VALGIARAŠTIS“

Kad tinkamai atliktų paskirtas užduotis, kariai turi būti sočiai ir sveikai pamaitinti. Jų racionas pasižymi didele energetine verte. Valgiaraščiai sudaromi atsižvelgiant į sezoniškumą (šiltuoju metų laiku į karių valgiaraštį įtraukiama daugiau šviežių vaisių ir daržovių), karių maitinimo vietą (stacionarioje valgykloje ar lauko sąlygomis), karių tarnybos ypatumus (pratybų ir mokymų metu karių mityba turi būti kaloringesnė). Kariams, kurie dėl savo įsitikinimų, sveikatos ar kitų aplinkybių nevalgo ar negali valgyti mėsos patiekalų, yra galimybė sudaryti alternatyvaus maitinimo valgiaraštį.

Pratybų metu, kai nėra galimybės karių maitinti karštu maistu, jiems išduodami sausieji daaviniai, skirti pamaitinti karį vieną kartą. Lietuvos kariuomenėje vartojama 10 skirtingų sausųjų daavinių variantų, kiekvieno jų energetinė vertė 1400–1500 kcal., kiekviename jų yra mėsos konservai su garnyru (su daržovėmis ar kruopomis), traški duonelė, riešutai, natūralus medus arba džemas, tirpus gėrimas (natūralių sulčių koncentratas), šokoladas, gėrimai (arbata / tirpi kava / sultinio koncentratas), cukrus. Sausojo daavinio pakuotėje taip pat yra drėkinamoji servetėlė, degtukų dėžutė, sausasis kuras (maistui šildyti), mėsos konservų pašildiklis (cheminė medžiaga, kuri reaguoja su vandeniu, išskiria šilumą), padėklas maistui pašildyti ir dirželis, skirtas pakuotei su atliekomis sandariai uždaryti.

- Lentelėje pateiktas vienas iš 31 patvirtintų kariuomenėje valgiaraščių. Kuo papildytumėte kario valgiaraštį, jei būtumėte atsakingas už valgiaraščio sudarymą? Kaip manote, ar jūsų mėgstami patiekalai suteiktų pakankamai energijos kariui?



PUSRYČIAI

Omletas su karštai rūkyta dešra	200
Švieži agurkai	100
Fermentinis sūris	30
Sviestas	10
Ruginė arba kvietruginė duona	80
Kvietinė duona arba batonas	80
Arbata su cukrumi	400/20

PIETŪS

Pekino kopūstų ir morkų salotos	100
Žirnių sriuba	400
Kiaulienos kepsnys	100
Bulvių košė	200
Žalios salotos su agurkais	150
Ruginė arba kvietruginė duona	80
Kvietinė duona arba batonas	80
Obuolių kompotas	300
Mandarina	2 vnt.
	(ne mažiau kaip 120 g)
Natūralus mineralinis vanduo	500

VAKARIENĖ

Biri ryžių košė	250
Virtos dešrelės	130
Pomidorų padažas	30
Šviežių pomidorų salotos	100
Varškės sūris	40
Sviestas	10
Kvietinė duona arba batonas	120
Arbata su cukrumi	400/20
Jogurtas	250
Natūralus medus	30





AR ŽINOTE, KAD...

- Kario sausasis davinys pirmą kartą buvo paruoštas II pasaulinio karo metu JAV armijos kariams, vykdantiems karines misijas Panamos regione. Jis buvo skirtas pamaitinti karį 4 kartus per dieną, svėrė 1 kg, maistinė vertė 4000 kcal.
- Maistas, esantis sausojo davinio pakuotėje, kompaktiškai supakuotas į vienkartinės pakuotes ir sudėtas į bendrą pakuotę taip, kad užimtų kuo mažiau vietos ir būtų patogus neštis kuprinėje kartu su kario ekipuote.



Nuotraukoje: Sausojo davinio pakuotė ir turinys.



UŽDUOTIS „KARIO EKIPUOTĖ“

Kario ekipuotė – daiktų ir priemonių visuma, padedanti kariui atlikti įvairias karines užduotis. Kariams, vykdantiems kovines užduotis, sudaromos ekipuotės sistemos, kurios gali būti lengvai transformuojamos atsižvelgiant į konkrečią užduotį ar besikeičiančias mūšio sąlygas.

Kario ekipuotę paprastai sudaro drabužiai, ginklas, akių apsaugos priemonės, šalmas, įvairūs dėklai (ginklui, šoviniams, dujokaukei, kastuvėliui, medicinos priemonėms ir kt.), liemenės, planšetės, gertuvės, miegmaišis, kompasas, žibintuvėlis, žiūronai, kuprinė, sausasis davinytis ir kt.

Priklausomai nuo atliekamos užduoties sudėtingumo, kario ekipuotė gali sverti nuo 30 iki 50 kg. Kadangi susidaro didelis visos ekipuotės svoris, ypatingas dėmesys skiriamas ekipuotės patogumui, funkcionalumui, medžiagų kokybei.

- Įsivaizduokite, kad esate kariai, kurie turi greitai susiruošti į žygį pėsčiomis. Per 5 min. sudarykite sąrašą, kokius daiktus norėtumėte pasiimti į 3–4 dienų žygį pėsčiomis, o kokius – į naktinį žygį. Palyginkite savo sąrašą su draugų sąrašais.



Nuotraukoje: Kario ekipuotės pavyzdžiai.



AR ŽINOTE, KAD...

- *Dabartiniuose konfliktuose dalyvaujantis karys per kovinę operaciją naudoja kur kas daugiau įvairesnės ir modernesnės ekipuotės elementų, nei iki tol. Papildomi ekipuotės elementai didina ekipuotės svorį, bet kartu didėja ir kario išgyvenamumo galimybės.*

Nuorodas, kur galima išsamiau susipažinti su tarnybos Lietuvos kariuomenėje būdais:

Nuolatinė privalomoji karo tarnyba (NPKT).

<http://www.karys.lt/tarnybos-būdai/npkt.html>

Kario savanorio tarnyba – aktyvusis rezervas.

<http://www.karys.lt/tarnybos-būdai/aktyvusis-rezervas-kasp.html>

Profesinė karo tarnyba (PKT).

<http://www.karys.lt/tarnybos-būdai/pkt.html>

Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai.

<http://www.karys.lt/tarnybos-būdai/jaunesniųjų-karininkų-vadų-mokymai.html>

Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai medicinos studentams.

<http://www.karys.lt/tarnybos-būdai/jaunesniųjų-karininkų-vadų-mokymai-medicinos-studentams.html>

Studijos Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (LKA).

<http://www.karys.lt/tarnybos-būdai/studijos-karo-akademijoje.html>.

Plačiau: www.lka.lt

4.12.3. Kaip tapti Lietuvos kariuomenės karininku?

STOK Į LKA!



VALSTYBĖS
FINANSUOJAMOS
STUDIJOS

APRŪPINIMAS
BENDRABUČIU

NEMOKAMAS MAITINIMAS

STIPENDIJA

NEMOKAMAS MEDICININIS
APTARNAVIMAS

KARIŲ SOCIALINĖS
GARANTIJOS

GARANTUOTA
TARNYBOS VIETA

B IR C KATEGORIJŲ
VAIRUOTOJO PAŽYMĖJIMAS

DVI UŽSIENIO KALBOS
(ANGLŲ IR PASIRINKTINAI
RUSŲ, VOKIEČIŲ
AR PRANCŪZŲ)

DARBŲ SAUGOS VADOVO,
PIRMOSIOS MEDICINOS
PAGALBOS PAŽYMĖJIMAI

PARAŠIUTINIS RENGIMAS

ŠAUDYMO VADOVO
KVALIFIKACIJA

FIZINIO RENGIMO
INSTRUKTORIAUS
KVALIFIKACIJA

WWW.LKA.LT

SKAMBINK

Studijų skyriaus tel. (8 5) 210 3597
Atrankos centro tel. (8 5) 210 3593



Generolo Jono Žemaičio
Lietuvos karo akademijos
ženklas.



Generolo Jono Žemaičio Lietuvos
karo akademijos absolvento ženklas.

Karininkas – tai vadas, atsakingas už savo šalį, jos piliečių saugumą ir gerovę. Jis vadovauja sudėtingoms kovinėms užduotims, kurių vykdymo metu jam yra patikėtos įspūdingos kovos priemonės ir karių gyvybės. Tam, kad tinkamai atliktų savo profesinę pareigą Tėvynei ir žmonėms, jis bus intelektualus, psichologiškai nepalaužiamas, stiprus fiziškai, patriotiškas, profesionalus ir kūrybingas žmogus.

Karininko profesija reikalauja tokių asmens charakterio savybių: ištvermės, pasiaukojimo ir ypatingų dorovinių nuostatų, tokių kaip sąžiningumas, pareigingumas, atsakomybė, drąsa ir draugiškumas. Tai viena dinamiškiausių profesijų, reikalaujanti nuolatinio tobulėjimo, greitos ir sumanios reakcijos į naujus ir kas kartą vis sudėtingesnius iššūkius šalies ir pasaulio saugumui. Todėl neatsitiktinai karininko profesija pripažįstama kaip viena sunkiausių, o kartu ir viena įdomiausių pasaulyje.

Lietuvos Respublikos kariuomenės karininkai rengiami Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (LKA). **Lietuvos karo akademijos tikslas – rengti ginkluotosioms pajėgoms vadus lyderius, puoselėjant Lietuvos kariuomenės tradicijas, teikiant kokybišką universitetinį ir karinį išsilavinimą, vykdam mokslinius tyrimus.**

Studijos LKA ypatingos tuo, kad čia studijuojantys jaunuoliai vadinami kariūnais. Kariūnai, kaip ir kitų universitetų studentai, lanko paskaitas, studijuoja mokslinę literatūrą, rašo kursinius darbus ir rengia pristatymus, laiko egzaminus, atlieka praktiką. Studijų metu jie įgyja karinių ir civilinių žinių būtiną karininkui.

Be to, kaip ir kitų aukštųjų mokyklų studentai, kariūnai gali dalyvauti tarptautinių studentų mainų programose ir dalį studijų studijuoti užsienio mokymo įstaigose, o LKA savo ruožtu taip pat sulaukia studentų iš kitų šalių. Po sėkmingai baigtų studijų Karo akademijos absolventui suteikiamas bakalauro kvalifikacinis laipsnis, o po to iškilmingos karininko priesaikos ceremonijos metu – pirmasis karininko laipsnis – leitenantas, Lietuvos Respublikos Prezidentas, liesdamas kardu karininko antpetį, įpareigoja jį visur ir visada ginti mūsų valstybę, jos laisvę ir nepriklausomybę. Sėkmingai baigę bakalauro studijas ir jau tarnaujantys Lietuvos kariuomenėje karininkai turi galimybę tęsti studijas Karo akademijoje, pasirinkdami jiems patikusias magistrantūros ir doktorantūros studijas.

Kariūnai studijuodami gyvena pagal nustatytą dienotvarkę ir turi nemažai pareigų: vykdo dienos tarnybą, eina vadų pareigas ir moko jaunesniųjų kursų kariūnus.

Nepaisant kariškos drausmės, kariūnai turi laisvo laiko, kurį jie gali leisti sportuodami, dalyvaudami savanoriškoje veikloje, pavyzdžiui, vaikams padėti skirtoje programoje „Big Brother, Big Sister“, ar menų kolektyvuose (choras „Kariūnas“, pramoginiai šokiai, teatro studija, gitaros klubas, roko grupė „Vytis“). Švenčių dienomis ir kai kuriais savaitgaliais pagal galimybes kariūnai išleidžiami namo.

Kariūnams, kaip ir visiems kariams, keliami aukšti moraliniai standartai. Jie turi vadovautis Kariūnų garbės kodeksu, o jų nusižengimus tiria savivaldos institucija – Kariūnų garbės teismas.

Jaunuoliai, norintys studijuoti Lietuvos karo akademijoje, turi:

- registruotis LKA Atrankos centre laikyti profesinio tinkamumo testą, kurį išlaikius įgyjama teisė toliau dalyvauti priėmimo į studijas (profesinio tinkamumo testas galioja trejus metus). Testą sudaro sportinės užduotys (atsispaudimai, atsilenkimai ir 3000 m bėgimas), kognityvinių gebėjimų užduotys, vadovavimo užduotys ir individualūs pokalbiai².

- sėkmingai išlaikius profesinio tinkamumo testą, patikrinti sveikatą Karinėje medicinos ekspertizės komisijoje Kaune;

- pateikti prašymą studijuoti Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijai bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO) (www.lamabpo.lt).

Kasmet LKA organizuojamos atvirų durų dienos, kurių metu galima detaliau susipažinti su karininko profesija ir galimybėmis studijuoti LKA.



AR ŽINOTE, KAD...

- 1919 m. sausio 25 d. Kaune buvo įsteigta Lietuvos karo mokykla. 1929 m. ji pradėta vadinti Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokykla.
 - Oficiali Lietuvos karo akademijos įkūrimo diena – 1992 m. birželio 16 d., kai Lietuvos Vyriausybė priėmė nutarimą „Dėl Krašto apsaugos akademijos steigimo“, kuriuo vadovaujantis buvo įsteigta Krašto apsaugos mokykla.
 - 1998 m. lapkričio 20 d. Lietuvos karo akademijai suteiktas partizanų generolo Jono Žemaičio vardas.
 - 1994 m. liepos 20 d. Lietuvos karo akademija išleido pirmąją karininkų laidą. 111-ai absolventų buvo suteiktas leitenanto laipsnis.
- Daugiau informacijos <http://www.lka.lt/>

² Detalesnės informacijos apie profesinio tinkamumo testą galite rasti Lietuvos karo akademijoje tinklapyje www.lka.lt.



Lietuvos karo akademija – tai vieta, kur ugdomi vadai lyderiai, kurie gali prisiimti atsakomybę, moka rasti geriausius sprendimus, geba įkvėpti ir motyvuoti savo karius, greitai ir kūrybingai įvykdo užduotis. Būsimi karininkai yra visapusiškas pavyzdys, jie yra dori ir garbingi, bet nuožmūs savo priešams. Čia ugdomi būsimi Lietuvos kariuomenės vienetų vadai, kuriems bus patikėtas pats didžiausias Tėvynės turtas – šalies ir jos piliečių saugumas. Todėl iš Lietuvos karo akademijos absolventų tikimasi kompetingos lyderystės ir atsakomybės.



„Mažiausias vienetas, kuriam vadovauji – esi tu.“

plk. lttn. V. Šerelis



Jeigu įstosi į Karo akademiją, tai karinį rengimą pradėsi Baziniu kariūno kursu, kurio metu įgysi individualius kario įgūdžius: gebėsi užmaskuoti save, ginklą ir kovos poziciją, išmoksi be žodžių bendrauti su kitais kariais, naudodamas negarsinio valdymo signalus, šaudyti iš savo ginklo G-36, mėtyti kovines granatas ir kitų kariui reikalingų dalykų bei gudrybių. Skyriaus karinio rengimo metu išmoksi planuoti, vykdyti užduotis ir vadovauti 10–12 karių grupei, kuri dėl savo dydžio ir ginklų galios gali nepastebėtai vykdyti operacijas prieš užnugaryje. Tu puikiai orientuosiesi vietovėje dieną ir naktį, gebėsi ne tik šaudyti iš Lietuvos kariuomenėje turimų šaulių ginklų, bet ir planuoti taktinį jų panaudojimą įvairių situacijų metu. Baigęs Karo akademiją be individualių įgūdžių ir įgytos skyriaus lygmens patirties, gebėsi planuoti ir vykdyti būrio (30 karių) lygmens karines operacijas šviesiu ir tamsiu paros metu įvairiose vietovėse ir bet kokiomis oro sąlygomis. Tu išmoksi nugalėti, net jeigu priešas bus skaitlingesnis.



Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija – aukštoji universitetinė mokykla, kurioje pagal socialinių studijų programas rengiami elitinių ir garbingiausių profesijų atstovai – karininkai ir nacionalinio saugumo specialistai. Čia sudaromos sąlygos įgyti universitetinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją. Akademijoje vykdomos trijų pakopų studijos: bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros.

„Mokslas nebuvo ir niekuomet nebus užbaigta knyga. Kiekvienas svarbus laimėjimas iškelia naujų klausimų, o visokia raida ilgainiui susiduria su naujais, kaskart didesniais sunkumais.“ (Albertas Einšteinas).



Nuotraukose: Kariūnų estetiškas lavinimas.



UŽDUOTYS

- Sužinokite, kokie reikalavimai taikomi norintiems studijuoti Lietuvos karo akademijoje. Kokia kariūnų mokymosi ir laisvalaikio specifika? Kokios karjeros galimybės baigus studijas Lietuvos karo akademijoje? Pasidalykite informacija su klasės draugais, aptarkite, ar norėtumėte studijuoti Lietuvos karo akademijoje.
- Jei turite LKA studijuojančių draugų ar savo mokyklos absolventų, pasikvieskite juos į pamoką ir paprašykite, kad pasidalytų studijų LKA išpūdžiais.



Nuotraukoje: Krašto apsaugos ministras Juozas Olekas įteikia geriausiajam Karo akademijos absolventui lt. Ovidijui Kuzminui kardą.

4.13.1. Valstybės vėliavos

Vėliava – valstybės atributas, jos valstybingumo ir nepriklausomybės simbolis. Lietuvos Respublikos teritorijoje oficialiai gali būti naudojamos Lietuvos valstybės vėliava, Lietuvos valstybės istorinė vėliava, užsienio valstybių vėliavos, Europos Sąjungos vėliava, tarptautinių viešųjų organizacijų vėliavos, kitų tarptautinių organizacijų vėliavos, Respublikos Prezidento vėliava, apskričių ir savivaldybių vėliavos, standartai³. Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymas (1991 m.) reglamentuoja Lietuvos valstybės vėliavą, kitas vėliavas, jų aprašymus, oficialaus naudojimo Lietuvos Respublikoje principus ir tvarką, atsakomybę už vėliavų iškėlimo tvarkos pažeidimus ar vėliavų išniekinimą, vėliavų gamybą ir priežiūrą.



Lietuvos valstybės (nacionalinė) vėliava



Lietuvos valstybės istorinė vėliava



Lietuvos Respublikos Prezidento vėliava

³ **Štandartas** – statutinės institucijos, karinio vieneto arba savivaldybės seniūnijos su Lietuvos heraldikos komisija suderintas ir jų veiklą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas atributikos objektas.

Manoma, kad vėliavos kilo iš Indijos ir Kinijos daugiau kaip prieš 4 tūkstančius metų. Iš pradžių tai buvo tiesiog medinės lazdos su įvairiais ženklais ir simboliais. Kad būtų gražiau, maždaug prieš 2 tūkstančius metų prie tų lazdų imta rišti medžiagos skiautes.

Senovėje lietuviai taip pat turėjo visiems suprantamą ir atpažįstamą ženklą kreivą lazda – krivūlę. Ją laikydamas rankoje šauklys aplėkdavo sodybas – tai būdavo ženklas, kad reikia ruoštis ginti tėviškę.

Mokslas apie vėliavas – vadinamas veksikologija. Įvairiuose pasaulio regionuose gali būti skirtingai suvokiamos spalvos, tačiau mokslininkai, tyrinėjęntys vėliavų kilmę ir istoriją, pateikia šias apibendrintas vėliavų spalvų suvokimo reikšmes:

geltona spalva dažniausiai reiškia saulę, šviesą, gerovę, auksą, aušrą, gyvybę, derlingus rugių ir kviečių laukus, troškimą veržtis į šviesą ir tiesą, kilnumą, dorumą, didybę, optimizmą, protingumą;

balta – taika, teisingumas, šlovė, nekaltumas, gėris, dora, aiškumas, švara, šviesa, džiaugsmas, šventumas, amžinybė, gerovė ir pan. Kare pasiduodama iškeliant baltos spalvos vėliavą;

žalia simbolizuoja gamtos grožį, laisvę, viltį, tiesą, jaunystę, žemę, gyvybę, draugystę, laisvę, taiką, gerovę, džiaugsmą;

raudona – pagrindinė heraldikos spalva, dažniausiai reiškianti revoliuciją, galią, jėgą, drąsą, narsą, valdžią, sėkmę, pralietą kraują kovose su priešais, meilę, ugnį, kančią, auką ir pan. Tačiau ši spalva turi ir neigiamą simboliką – prievartos, keršto, teroro spalva;

juoda – gedulas, mirtis, liūdesys, begalybė, nusikalstamumas (jūrų piratų vėliavos dažniausiai būdavo juodos);

mėlyna – ištikimybė, taurumas, tyrumas, pastovumas, sąžiningumas, išmintis, nuolankumas, nemirtingumas, amžinybė, ramybė ir pan.

Lietuvos valstybės istorinę ir Lietuvos Respublikos Prezidento vėliavas puošia Vytis⁴ – sidabrinis raitelis, Lietuvos herbo simbolis. Tai vienas seniausių valstybinių herbų pasaulyje, žinomas jau daugiau kaip septynis šimtus metų. Istoriniuose dokumentuose pažymima, kad pirmąjį antspaudą su raiteliu panaudojo Lietuvos didysis kunigaikštis Vytenis (1260–1315). Kernavės kunigaikštis Jogailos brolis Vygantas 1388 m. pirmasis raitelį pavaizdavo skyde, suteikdamas jam herbo rangą.

⁴ Valdovas, gebantis kalaviju apginti savo Tėvynę.

4.13.2. Valstybės vėliavos pakėlimo ceremonija

Kasmet sausio 1-ąją, minint Lietuvos vėliavos dieną, kariai dalyvauja iškilmingoje vėliavos keitimo ceremonijoje, kurios metu Gedimino kalno pilies bokšte iškilmingai nuleidžiama senoji trispalvė ir jos vietoj keliama nauja. Pagal tradiciją, senoji vėliava kasmet perduodama saugoti vienai iš Lietuvos mokyklų, pasižymėjusių ugdamt pilietiškumą, puoselėjant istorinę atmintį.

1919 metų sausio 1 d. Gedimino kalno pilies bokšte Lietuvos trispalvę, kaip laisvos Lietuvos simbolį, pirmą kartą iškėlė Lietuvos savanorių būrys, vadovaujamas Vilniaus miesto komendanto Kazio Škirpos. Tuomet vėliava bokšte plevėsavo tik šešias dienas – iki sausio 6 d. Vilnių užėmę bolševikai nuo trispalvės nuplėšė geltoną ir žalią spalvas, palikę tik raudoną.

Antrą kartą Lietuvos trispalvė Gedimino kalno pilies bokšte buvo iškelta 1920 m. rugpjūčio 26 d., kai Vilnių susigrąžino Lietuvos kariuomenė. Tačiau jau spalio mėn. Vilnių užgrobė „želigovskininkai“ ir lietuviška trispalvė vėl buvo nuplėšta.

„Mūsų 1 baterijai teko nepaprasta garbė Vilniuje. Mes gavome saliuotuoti iš patrankos keliant valstybės vėliavą Gedimino pilies bokšte. Iššovus mums keletą šūvių iš patrankų, Vilniaus mieste, o ypač tarp bolševikų, kilo nesusipratimas, nes bolševikai manė, kad lietuviai pradėjo šaudyti į juos. Tik kai suplevėsavo mūsų trispalvė vėliava Gedimino pilies bokšte, tuomet visi nurimo, nes kiekvienam buvo aišku, kad atėjo į Vilnių toji kariuomenė ir tie žmonės, kurių sentėviai čia yra gyvenę.“

Ats. vyr. pusk. V. Macaitis. Išgirdo Vilnius mūsų šūvius // Savanoris kūrėjas.

1927–1932, p. 4.



Nuotraukoje:
Vėliavos pakėlimo
ceremonija Gedimino
pilyje sausio 1 d.

1939 m. spalio 29 d. Lietuvai atgavus Vilnių, Gedimino bokšte trečią kartą iškelta Lietuvos trispalvė. Ši garbė buvo suteikta pirmajam Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino pėstininkų pulkui:

Į Gedimino kalną pakrypo visų vilniečių akys ir visų lietuvių širdys. Didžiausioje tyloje trimito garsai palydėjo šio turinio Vilniaus rinktinės vado įsakymą: „Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino kalne iškelti trispalvę tautinę vėliavą!..“

Kariuomenė gerbė ginklu. Jungtinis orkestras grojo „Geležinio Vilko“ maršą. Visos Vilniaus bažnyčios skambino varpais. Artilerijos baterija atskaitė 21 šūvį. Paneriais aidėjo Tautos Himno melodijos.

Gedimino kalne pamažu kilo tautinė vėliava. Ją kėlė trys Gedimino pulko kariai: karininkas, puskarininkis ir eilinis.

Vilnius šią valandą skendėjo ekstazėje. Katedros aikštėje tūkstančiai balsų šaukė valiavimus. Karių rankose kietai spaudžiamas virpėjo ginklas, žadėdamas amžiais išsaugoti trispalvę vėliavą Gedimino kalne. Daug, labai daug vilniečių, vyrų ir moterų, mažų ir senų, karių ir civilių, iš džiaugsmo verkė. Didesnio džiaugsmo juk ir būti negali: keliolika metų iškentėjusi, posūnio dalią išgyvenusi, sostinė sugrįžo į savo tikrųjų valdovų rankas. <...>

Prie Vilniaus rinktinės vado d. gen. Vitkausko artinosi keturių šalmuotų karių virtinė ir sustojo. Kelis žingsnius į priekį žengęs 1. p. D. L. Kun. Gedimino pulko vadas gen. št. plk. Gustaitis raportavo: „Ponas generole, Tamstos įsakymu pakėliau vėliavą Gedimino kalne, pastačiau garbės sargybą ir pabrėžiau, kad kol Gedimino pulkas yra Vilniuje, tol Trispalvė vėliava čia laisvai plevėsuos.“

N-as J. Ir vėl mūsų trispalvė vėliava Gedimino kalne //

Kardas, 1939, Nr. 22 (322), p. 542–543. Prieiga internete:

http://www.epaveldas.lt/vbspi/showImage.do?id=DOC_O_4219_1&biRecordId=

1940 m. prasidėjus sovietinei okupacijai, trispalvė buvo uždrausta.

Ketvirtą kartą Gedimino kalno pilies bokšte trispalvė plevėsavo nuo 1944 m. balandžio 5 d. iki tų pačių metų gegužės 15 d., kai ją iškėlė Lietuvos vietinės rinktinės 306-ojo bataliono kariai savanoriai, vadovaujami pulkininko leitenanto P. Grebliausko.

Po ilgų sovietinės okupacijos metų prasidėjus Lietuvos tautiniam atgimimui, penktą kartą Lietuvos trispalvė Gedimino bokšte iškelta 1988 m. spalio 7 d. ir nuo to laiko plevėsuoja iki šiol.

Kiekvieną sekmadienį 12.00 val. Simono Daukanto aikštėje prie Lietuvos Respublikos prezidentūros vyksta vėliavų pakeitimo ceremonija, kai Garbės sargybos kuopos kariai pakeičia Lietuvos Respublikos vėliavas.



Nuotraukose: Lapkričio 23-ioji – Lietuvos kariuomenės diena.



4.13.3. Lietuvos kariuomenės vėliavos

Lietuvos Respublikos kariuomenės daliniai ir mokymo įstaigos turi savo vėliavas, kurios simbolizuoja žuvusiųjų kovoje už Lietuvos nepriklausomybę šlovę ir primena kiekvienam kariui šventą pareigą tarnauti Lietuvos Respublikai, nesigailint jėgų ir gyvybės ginti jos laisvę ir nepriklausomybę.

Vėliavos, kaip skiriamieji ženklai, naudoti jau gilioje senovėje. Manoma, kad pirmąsias karines vėliavas Europoje pradėjo naudoti Romos legionai maždaug 400 m. pr. Kr. Tačiau labiausiai karinės vėliavos paplito viduramžiais, ypač kryžiaus žygių metu.

Senovės lietuvių kariai į mūšį taip pat žygiuodavo su vėliavomis. Mūsų protėviai tikėjo, kad karius į mūšį lydi žuvusiųjų kovotojų vėlės, saugančios karius ir padedančios nugalėti priešą. Manoma, kad nuo žodžio „vėlė“ kildinamas žodis „vėliava“. Pirmą kartą lietuvių vėliava paminėta 1337 m. Vygando Marburgiečio kronikoje. Joje aprašoma, kaip kautynėse ties Bajerburgo pilimi (prie Veliuonos) kryžiuočių šaulių viršininkas Tilmanas Zumpachas ugnine ietimi sudegino lietuvių vėliavą, o po to mirtinai sužeidė Trakų karalių.

XV a. lenkų kronininkas Janas Dlugošas Žalgirio mūšio aprašyme mini, kad Vytautas į mūšį atvedė 40 pulkų, visi naudojo raudonas vėliavas. Ant 30 vėliavų buvo išsiuvinėtas šarvuotas raitelis su iškeltu kalaviju, jojantis ant žirgo, ant kitų dešimties vėliavų buvo išsiuvinėti Gediminaičių stulpai.

Karinės vėliavos mūšyje turėjo ne tik simbolinę, bet ir praktinę reikšmę: kovotojų pulkai mūšyje buvo skaičiuojami vėliavomis, karo vadai rengdavo mūšio planą stebėdami priešininko pulkų vėliavas, pagal vėliavas kariai lengviau orientuodavosi mūšio lauke.

Visais laikais karinės vėliavos buvo vertingas karo grobis, kiekviename mūšyje stengiamasi sunaikinti priešų vėliavą, palaužti karių valią kovoti ir priešintis. Vėliavos



Nuotraukoje: Lietuvos kario priesaikos ceremonija.

praradimas – didžiausia gėda tiek vadams, tiek eiliniams kariams. Todėl kariai, negailėdami jėgų ir gyvybės, kiekviename mūšyje stengiasi išsaugoti savo dalinio vėliavą – kol yra vėliava, tol dalinys nenukariautas, tol gyva kovinė karių dvasia. Todėl vėliavnešio pareigos visais laikais buvo labai pavojingos ir tuo pačiu labai garbingos. Grįžtantys iš mūšių kariai visada žygiuodavo su savo vėliavomis, jie išdidžiai nešdavo ir užkariautų priešų vėliavas. Nuo viduramžių iki šių dienų karinės vėliavos yra neatšiejama karinės tradicijos puoselėjančių ceremonijų dalis.

Karinio dalinio vėliava yra itin gerbiama ir šiais laikais: kariai pagerbia vėliavas atiduodami pagarbą pagal Rikiuotės ir karinių ceremonijų statuto reikalavimus, kariai, priklausę bučiuodami vėliavą, prisiekia ištikimai tarnauti Lietuvos Respublikai, negailėdami jėgų ir gyvybės ginti Lietuvos valstybę, jos laisvę ir nepriklausomybę. Dalinio vėliava yra vienas svarbiausių saugomų objektų kariniame vienete. Baigus tarnybą dalinyje su ja atsisveikinama, ji lydi karius į tarptautines misijas, vėliava uždegiamas žuvusio kario karstas. Už dalinio vėliavos praradimą ar išniekinimą numatyta baudžiamoji atsakomybė.

Po Nepriklausomybės paskelbimo, laikantis heraldikos principų ir puoselėjant karines tradicijas, buvo atkuriamos ar kuriamos naujos kariuomenės padalinių vėliavos.

Lietuvos kariuomenės vėliavos skirstomos pagal kariuomenės ginklų rūšis į Sausumos pajėgų, Karinių jūrų pajėgų, Karinių oro pajėgų ir Specialiųjų operacijų pajėgų vėliavas (žr. iliustraciją „Lietuvos kariuomenės vėliavos“). Kiekvienos pajėgų rūšies struktūriniai padaliniai (batalionai, mokymo įstaigos, karo policija, karo medicinos tarnyba ir kt.) turi savo vėliavas. Be šių išvardytų vėliavų, Lietuvos kariuomenėje taip pat naudojamos Krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos kariuomenės vado vėliavos.



UŽDUOTYS

- Apibūdinkite ir aptarkite klasėje karinių vėliavų svarbą viduramžių mūsų lauke ir šiuolaikinėje kariuomenėje.
- Išanalizuokite grupėse ir aptarkite, kokie simboliai ir spalvos dažniausiai naudojami karinėse vėliavose. Ką jie reiškia?
- Aptarkite klasėje, kokios spalvos dominuotų Jūsų klasės / mokyklos vėliavoje, jei dalyvautumėte varžybose, konkurse ir pan., kokius simbolius vėliavai jūs pasirinktumėte.



Lietuvos kariuomenės
vado vėliava



Lietuvos kariuomenės
vėliava



Sausumos pajėgų
vėliava



Sausumos pajėgų
vadovybės vėliava



Krašto apsaugos savanorių
pajėgų vėliava



Specialiųjų operacijų
pajėgų vėliava



Specialiųjų operacijų pajėgų
Ypatingosios paskirties
tarnybos vėliava



Karo policijos
vėliava



Lietuvos didžiojo kunigaikščio
Gedimino štabo bataliono
vėliava



Juozas Vitkus inžinerijos
bataliono vėliava



Karaliaus Mindaugo
husarų bataliono vėliava



Kunigaikščio Vaidoto
mechanizuotojo
pėstininkų bataliono
vėliava



Lietuvos didžiojo
kunigaikščio Vytenio
bendrosios paramos
logistikos bataliono vėliava



Judėjimo kontrolės
centro vėliava



Karo medicinos
tarnybos vėliava



KASP Vyčio apygardos
5-osios rinktinės
vėliava



KASP Prisikėlimo apygardos
6-osios rinktinės vėliava



KASP Didžiosios Kovos
apygardos 8-osios rinktinės
vėliava



Generolo Jono Žemaičio
Lietuvos karo akademijos
vėliava

KARIUOMENĖS VĖLIAVOS



Karinių jūrų pajėgų
vėliava



Karinių oro pajėgų
vėliava



Specialiųjų operacijų pajėgų
Vytauto Didžiojo jėgerių
bataliono vėliava



Antrojo operatyvinių tarnybų
departamento vėliava



Mechanizuotosios pėstininkų
brigados „Geležinis Vilkas“
vėliava



Logistikos valdybos
vėliava



Lietuvos didžiojo
kunigaikščio Algirdo
mechanizuotojo pėstininkų
bataliono vėliava



Didžiosios kunigaikštienės
Birutės ulonų bataliono
vėliava



Lietuvos didžiojo
kunigaikščio Kęstučio
mechanizuotojo
pėstininkų bataliono
vėliava



Generolo Romualdo
Giedraičio
artilėrijos
bataliono vėliava



Lietuvos didžiojo kunigaikščio
Butigeidžio dragūnų
bataliono vėliava



KASP Dainavos apygardos
1-osios rinktinės
vėliava



KASP Dariaus ir Girėno
apygardos 2-osios rinktinės
vėliava



KASP Žemaičių
apygardos 3-iosios
rinktinės vėliava



Didžiojo Lietuvos etmono
Jonušo Radvilos
mokomojo pulko
vėliava



Divizijos generolo
Stasio Raštikio Lietuvos
kariuomenės mokyklos
vėliava



Karinių oro pajėgų
Oro gynybos bataliono
vėliava



Generolo Adolfo
Ramanausko kovinio
rengimo centro
vėliava

4.13.4. Lietuvos kariuomenės skiriamieji ženklai

Kariuomenės skiriamieji ženklai – ženklai ant karių aprangos, kuriais žymima kario tapatybė, karinis laipsnis, priklausomumas ginkluotųjų pajėgų (kariuomenės) rūšims, tarnyboms, kariniams daliniams, kepurų ženklai, uniforminės sagos, kaklaraiščio segtukai, vardiniai ženklai, antsiuvai ir kt.

Kariuomenės skiriamieji ženklai padeda greitai atpažinti karį ir atskirti jį nuo panašiai apsirengusio ir apsiginklavirusio priešo kario. Kiekviena suburta kariuomenė turėjo savo skiriamuosius ženklus. Iš istorijos šaltinių sužinome, kaip atrodė antikos kariai, Aukso ordos kovotojai, viduramžių riteriai ir pan. Paprastai kario skiriamieji ženklai būdavo dėvimi matomiausiose vietose: vėliavoje, skyde, ant šalmo, apsiausto, net ant žirgo aprangos.

Lietuvos kariuomenėje skiriami karių laipsnio skiriamieji ženklai, tarnybų ženklai, krašto apsaugos sistemos garbės ir pasižymėjimo ženklai, kvalifikacijos ženklai, tarnybos trukmės ženklai ir kt. Kario priklausomumą tam tikrai Lietuvos kariuomenės pajėgų rūšiai, kariniam daliniui ar atskirų karių specialistų kategorijai žymi ant kario aprangos nešiojami antsiuvai – tarnybų ženklai – dažniausiai skydo formos emblemos.

Kariuomenės tarnybų ženklai kuriami griežtai laikantis heraldikos taisyklių, reglamentuojančių naudojamas spalvas, figūrų ir simbolių, reprezentuojančių mūsų tautines vertybes, valstybę ir kariuomenę (Gediminaičių stulpai, durklas, kardas, kalavijas, karūna, knyga, sakalas, žalčiai, sparnai, strėlės, raktai, plunksna, inkaras ir kt.), vaizdavimą ir derinimą.



Lietuvos kariuomenės emblemoms naudojamos tokios spalvos: žalia, mėlyna, sidabrinė, geltona ir raudona spalva. Didžiąją dalį Lietuvos kariuomenės sudaro Sausumos pajėgos, todėl jų ženkluose vyrauja žalia spalva (pagal heraldiką, žalia spalva simbolizuoja laisvę, gamtą). Tradiciškai Karinių oro ir Karinių jūrų pajėgų skiriamuosiuose ženkluose vyrauja tamsiai mėlyna ir juoda spalva.



AR ŽINOTE, KAD...

- Kariuomenės tarnybų ženklai gaminami dviejų rūšių: spalvoti yra skirti nešioti ant kasdieninės bei paradinės uniformų, o nespaltoti (tamsiai žaliame fone juodos spalvos simboliai) – ant lauko uniformų, kitaip vadinamu kamufliažu.
- Tarp labiausiai nusipelnusių tarpukario uniformų ir skiriamųjų ženklų kūrėjų buvo tapytojas A. Žmuidzinavičius, skulptorius ir grafikas P. Rimša, akvarelininkas K. Sklėrius.
- Lietuvos rezistencinio laikotarpio kovotojai sukūrė, išlaikydami tautinius motyvus ir simbolius, savus skiriamuosius ženklus, kuriuos nešiojo ant uniformos, nes tiek Lietuvos karių uniformos, tiek skiriamieji ženklai, sovietams okupavus mūsų šalį, pasidarė negaliojantys.

SKIRIAMŲJŲ ŽENKLŲ



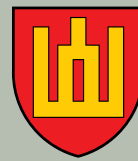
Krašto apsaugos
ministerija



Kariuomenės vadas



Kariuomenės vyriausiasis
puskarininkis



Lietuvos kariuomenė



Energetinio
saugumo centras



Generolo Jono Žemaičio
Lietuvos karo akademija



Antrasis operatyvinių
tarnybų departamentas



Kibernetinio saugumo ir
telekomunikacijų tarnyba
prie KAM



Generolo Romualdo Giedraičio
artilerijos batalionas



Karaliaus Mindaugo
husarų batalionas



Didžiosios
kunigaikštienės Birutės
ulonų batalionas



LDK Butigeidžio
dragūnų batalionas



Oro gynybos
batalionas



Oro erdvės stebėjimo ir
kontrolės valdyba



Karinių oro pajėgų
Aviacijos bazė



KOP Ginkluotės ir
technikos remonto
depo tarnyba



Kovinių narų
tarnyba



Logistikos
valdyba



Lietuvos didžiojo
kunigaikščio Vytenio
bendrosios paramos
logistikos batalionas



Daktaro Jono Basanavičiaus
karo medicinos tarnyba

Šaltinis: http://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/kariuomenes_zenklai.html

PAVYZDŽIAI



Jungtinis štabas



Lietuvos didžiojo kunigaikščio
Gedimino štabo batalionas



Karo policija



Ordinariatas



Mobilizacijos ir
pilietinio pasipriešinimo
departamentas prie KAM



Sausumos pajėgos



Mechanizuotoji
pėstininkų brigada
„Geležinis Vilkas“



Motorizuotoji pėstininkų
brigada „Žemaitija“



Sausumos pajėgų Juozo
Lukšos mokymo centras



Juozo Vitkaus
inžinerijos batalionas



Krašto apsaugos
savanorių pajėgos



Karinės oro
pajėgos



Karinės jūrų
pajėgos



Specialiųjų
operacijų pajėgos



Vytauto Didžiojo
jėgerių batalionas



Ypatingosios
paskirties tarnyba



Mokymo ir doktrinų
valdyba



Didžiojo Lietuvos
etmono Jonušo Radvilos
mokomasis pulkas



Divizijos generolo
Stasio Raštikio
Lietuvos kariuomenės
mokykla



Generolo Adolfo
Ramanausko kovinio
rengimo centras

4.13.5. Lietuvos kariuomenės uniformos

Karinės uniformos yra skiriamasis ženklas, leidžiantis atskirti karius nuo civilių gyventojų, taip pat padedantis kariams suvokti save kaip karinės organizacijos višumą, t. y. kariuomenę. Karinę uniformą sudaro karinės aprangos, ekipuotės ir skiriamųjų ženklų komplektas, nustatytas kiekvienos valstybės ginkluotųjų pajėgų kariams. Lietuvos karių uniformų ir skiriamųjų ženklų etalonai tvirtinami LR Vyriausybės nutarimu krašto apsaugos ministro teikimu.

Dėvėti kario uniformą turi teisę:

- privalomosios pradinės karo tarnybos kariai;
- profesinės karo tarnybos kariai;
- kariūnai;
- kariai savanoriai – karinės tarnybos vietoje, tiesiogiai vykdydami jiems pavestą užduotį, dalyvaudami pratybose ir mokymuose;
- atsargos ir dimisijos⁵ kariai, atsargos savanoriai, kuriems suteikta teisė dėvėti uniformą iškilmingomis progomis.

Siekiant formuoti teigiamą Lietuvos karių įvaizdį ir užtikrinti, kad visi kariai, tarnaujantys kariuomenėje, atrodytų nepriekaištingai ir karines uniformas dėvėtų laikydamiesi standartų, yra nustatyta Lietuvos kariuomenės uniformų dėvėjimo tvarka. Kariams griežtai draudžiama atskirus uniformos elementus nešioti kartu su civiliniais drabužiais.

Siekiant, kad kario statuso ir įgaliojimų neturintys asmenys dėl dėvimų atskirų uniformos dalių negalėtų būti palaikyti kariais, draudžiama asmenims, neturintiems teisės dėvėti kario uniformą, dėvėti ne tik kario uniformą, kaip kad jau buvo nustatyta anksčiau, bet ir atskiras uniformos dalis bei skiriamuosius ženklus. Asmenys, neteisėtai dėvintys karinę uniformą, atsako teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos kario uniformos yra siuvamos iš patentuotų vienspalvių ar margintų audinių, kuriais laisvai neprekiuojama, kad asmenys, neturintys teisės dėvėti uniformą, jos negalėtų įsigyti.

Lietuvos kariuomenėje kario uniforma skiriama:

- **pagal kariuomenės reguliariųjų pajėgų rūšis:** Sausumos pajėgų, Karinių oro pajėgų, Karinių jūrų pajėgų, Lietuvos karo akademijos;
- **pagal paskirtį:** kasdieninė, lauko, ceremonijų ir vakarinė, skirta iškilmingoms progoms;
- **pagal sezoną:** vasarinė, žieminė.

⁵ **Dimisija** – tikrosios karo tarnybos ar atsargos kario atleidimas nuo karo prievolės dėl amžiaus ar sveikatos būklės.

LEIDŽIAMA DĒVĒTI IR CIVILIAMS



AR ŽINOTE, KAD...

- *Pirmosios kamufliažinės (t. y. maskuojamosios) uniformos paplito XIX a. pabaigoje, o per anglų–būrų karą, prasidėjusį 1902 m., kariai buvo perrengiami chaki spalvos uniforma, kad būtų mažiau pastebimi.*



UŽDUOTYS

- Argumentuokite, kodėl kario uniformos ar jos dalių negali dėvėti civiliai asmenys.
- Aptarkite pateiktus Lietuvos kariuomenės uniformų pavyzdžius: įvertinkite jų išvaizdą, patrauklumą, patogumą, spalvinę gamą, skiriamuosius ženklus ir pan.
- Pasidomėkite, kaip atrodė Lietuvos kariuomenės karių uniformos tarpukariu. Palyginkite jas su šiuolaikinėmis uniformomis.

LIETUVOS KARIUOMENĖS

SAUSUMOS PAJĖGŲ (SP) KARIŲ UNIFORMOS



Ceremonijų uniformos, skirtos dėvėti iškilmingų rikiuočių, iškilmingų susirinkimų, oficialių (diplomatinių) priėmimų, tarnybos metu, valstybinių švenčių dienomis ir kitais atvejais tarnybos viršininko (karinio vieneto vado) įsakymu

Vakarinės uniformos, skirtos dėvėti iškilmingų priėmimų, oficialių (diplomatinių) priėmimų, ceremonijų metu



Vasarinės uniformos

Lietuvos Respublikos kariuomenės karių uniformų pavyzdžiai:

Šaltinis: http://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/lietuvas_kariuomenes_uniformos

UNIFORMOS

KARINIŲ ORO PAJĖGŲ (KOP) KARIŲ UNIFORMOS



Ceremonijų uniformos, skirtos dėvėti iškilmingų rikiuočių, iškilmingų susirinkimų, oficialių (diplomatinių) priėmimų, tarnybos metu, valstybinių švenčių dienomis ir kitais atvejais tarnybos viršininko (karinio vieneto vado) įsakymu

Kasdieninės uniformos, skirtos dėvėti mokymų, tarnybos štabuose ir kitais atvejais tarnybos viršininko (karinio vieneto vado) įsakymu

KOP KARIŲ (MOTERŲ) UNIFORMOS



Ceremonijų uniforma

Kasdieninės uniformos, skirtos dėvėti mokymų, tarnybos štabuose ir kitais atvejais tarnybos viršininko (karinio vieneto vado) įsakymu

KARINIŲ JŪRŲ PAJĖGŲ (KJP) KARIŲ UNIFORMOS



Ceremonijų uniformos, skirtos dėvėti iškilmingų rikiuočių, iškilmingų susirinkimų, oficialių (diplomatinių) priėmimų, tarnybos metu, valstybinių švenčių dienomis ir kitais atvejais tarnybos viršininko (karinio vieneto vado) įsakymu

KJP KARIŲ (MOTERŲ) UNIFORMOS



Ceremonijų uniformos, skirtos dėvėti iškilmingų rikiuočių metu, valstybinių švenčių dienomis, iškilmingų susirinkimų, oficialių (diplomatinių) priėmimų, tarnybos metu ir kitais atvejais tarnybos viršininko (karinio vieneto vado) įsakymu

Kasdieninės uniformos, skirtos dėvėti mokymų, tarnybos metu štabuose ir kitais atvejais tarnybos viršininko (karinio vieneto vado) įsakymu

KARIŪNŲ IR KARIŪNIŲ UNIFORMOS



4.13.6. Karių laipsnių ženklai

Krašto apsaugos sistemos karių tarpusavio santykiams reguliuoti, jų tarnybos patirčiai ir kvalifikacijai žymėti nustatomi karių laipsniai (žr. iliustraciją). Karių laipsniai suteikiami krašto apsaugos sistemos tikrosios karo tarnybos kariams, krašto apsaugos sistemos įskaitoje esantiems atsargos kariams, taip pat dimisijos kariams. Kariams suteikiami karių laipsniai pagal ginkluotųjų pajėgų rūšis: Sausumos pajėgų, Karinių oro pajėgų, Karinių jūrų pajėgų. Specialiųjų operacijų pajėgų karių laipsniai yra tokie pat kaip Sausumos pajėgų.

Lietuvos kariuomenės kariai pagal turimus laipsnius yra:

- **kareiviai, jūreiviai** (Sausumos pajėgų ir Karinių oro pajėgų – jaunesnysis eilinis, eilinis, vyresnysis eilinis; Karinių jūrų pajėgų – jaunesnysis jūreivis, jūreivis, vyresnysis jūreivis);
- **puskarininkiai** (Sausumos pajėgų ir Karinių oro pajėgų – grandinis, seržantas, vyresnysis seržantas, štabo seržantas, viršila, seržantas majoras, seržantas specialistas, vyresnysis seržantas specialistas, štabo seržantas specialistas; Karinių jūrų pajėgų – grandinis, seržantas, vyresnysis seržantas, štabo laivūnas, laivūnas, vyresnysis laivūnas, seržantas specialistas, vyresnysis seržantas specialistas, štabo laivūnas specialistas);
- **jaunesnieji karininkai** (Sausumos pajėgų ir Karinių oro pajėgų – leitenantas, vyresnysis leitenantas, kapitonas; Karinių jūrų pajėgų – leitenantas, vyresnysis leitenantas, kapitonas leitenantas);
- **vyresnieji karininkai** (Sausumos pajėgų ir Karinių oro pajėgų – majoras, pulkininkas leitenantas, pulkininkas; Karinių jūrų pajėgų – komandoras leitenantas, komandoras, jūrų kapitonas);
- **generolai** (Sausumos pajėgų ir Karinių oro pajėgų – brigados generolas, generolas majoras, generolas leitenantas; Karinių jūrų pajėgų admirolai – flotilės admirolas, kontradmirolas, viceadmirolas).

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas (1998; 2014) numato tokią karių laipsnių suteikimo tvarką:

- ✓ pirmasis jaunesniojo eilinio (jaunesniojo jūreivio) laipsnis kariui suteikiamas pradėjus tarnybą ir davus kario priesaiką;
- ✓ pirmasis suteikiamas puskarininkio laipsnis yra grandinio laipsnis;
- ✓ įgijusiems pagrindinį karinį parengimą profesinės karo tarnybos kariams, turintiems ne žemesnį kaip aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą arba iki 1995 metų įgytą specialųjį vidurinį išsilavinimą ir pagal turimą specialybę (kvalifikaciją) paskirtiems į seržanto specialisto pareigas, vietoj pirmojo grandinio laipsnio suteikiamas aukštesnis seržanto specialisto laipsnis;

- ✓ pirmasis suteikiamas karininko laipsnis yra leitenanto laipsnis;
- ✓ pirmasis karininko laipsnis suteikiamas kariams, baigusiems Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybių karo mokymo įstaigas ir davusiems karininko priesaiką. Šis laipsnis taip pat suteikiamas Lietuvos Respublikos piliečiams, turintiems aukštąjį išsilavinimą ir baigusiems specialius karinio rengimo kursus;
- ✓ baigusiems karininkų kursus ir stojantiems į profesinę karo tarnybą arba atliekantiems profesinę karo tarnybą ir jos metu baigusiems karininkų kursus gydytojams ir ne žemesnio kaip bakalauro ar jam prilyginto laipsnio teisininkams, taip pat gydytojams vietoj pirmojo leitenanto laipsnio tokia pat tvarka gali būti suteikiamas aukštesnis vyresniojo leitenanto ar kapitono (kapitono leitenanto) laipsnis;
- ✓ karo kapelionui vietoj pirmojo leitenanto laipsnio gali būti suteiktas aukštesnis kapitono (kapitono leitenanto) laipsnis.



Nuotraukoje: Iškilminga ceremonija Simono Daukanto aikštėje. Ši ceremonija skirta pirmojo karininko laipsnio suteikimui. Pirmasis karinis (leitenanto) laipsnis suteikiamas Generolo Jono Žemaičio Lietuvos akademijos absolventams.

Atrankoje aukštesniam laipsniui gauti taikos metu dalyvauja kariai, ištarnavę profesinėje karo tarnyboje krašto apsaugos sistemoje nustatytą laiką:

- 1) jaunesnioju eiliniu, jaunesnioju jūreiviu – ne mažiau kaip 6 mėnesius;
- 2) eiliniu, jūreiviu, vyresnioju eiliniu, vyresnioju jūreiviu – ne mažiau kaip 1 metus 6 mėnesius;
- 3) grandiniu, seržantu, seržantu specialistu, vyresnioju seržantu, vyresnioju seržantu specialistu – ne mažiau kaip 2 metus;
- 4) štabo seržantu, štabo laivūnu, viršila, laivūnu – ne mažiau kaip 3 metus;
- 5) leitenantu – ne mažiau kaip 2 metus;
- 6) vyresnioju leitenantu – ne mažiau kaip 3 metus;
- 7) kapitonu, kapitonu leitenantu – ne mažiau kaip 4 metus;
- 8) majoru, komandoru leitenantu – ne mažiau kaip 5 metus;
- 9) pulkininku leitenantu, komandoru – ne mažiau kaip 5 metus.

Karo metu krašto apsaugos ministras turi teisę nustatyti ginkluotosiose pajėgose kovojantiems kariams kitokias aukštesnių karinių laipsnių suteikimo sąlygas.

Už tarnybos drausmės pažeidimus Kariuomenės drausmės statuto nustatyta tvarka kario laipsnis gali būti pažemintas. Išsami karių laipsnių suteikimo tvarka nustatyta LR krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatyme.

Kariams suteikiami karių laipsniai pagal kariuomenės rūšis: Sausumos pajėgų, Karinių oro pajėgų, Karinių jūrų pajėgų.



Nuotraukoje: Kariai rikiuotėje.



AR ŽINOTE, KAD...

- Dalis Lietuvos kariuomenės karių laipsnių pavadinimų yra tarptautinės kilmės žodžiai:
- **Seržantas** (pranc. sergent, lot. serviens — tarnaujantis, kažkieno tarnyboje esantis) daugelio valstybių karinių dalinių jaunesniųjų vadų (puskarininkų) laipsnis. Viduramžių Anglijoje seržantais buvo vadinami žmonės, gavę žemės mainais į tarnystę karaliui.
- **Leitenantas** (vok. leutnant, pranc. lieutenant) – pavaduojantis, pavaduotojas. Daugelio pasaulio šalių jaunesniųjų karininkų laipsnis. XV a. Prancūzijoje leitenantais vadino karinio dalinio vado, kapitono pavaduotojus. Nuo XVII a. leitenanto laipsnis vartojamas armijoje ir laivyne. Kai kurių šalių kariuomenėse vartojami dvigubi laipsnių pavadinimai, kurių vienas žodis yra leitenantas, pvz., pulkininkas leitenantas, komandoras leitenantas, generolas leitenantas, tai reikštų pulkininko, komandoro, generolo pavaduotoją.
- **Kapitonas** (pranc. capitaine – vadas, it. capitano, lot. caput – galva) – galvojantis, vadovaujantis. Tai jaunesniųjų karininkų aukščiausias karininko laipsnis daugelio šalių karinėse pajėgose. Vokiečių armijoje kapitono laipsnį atitinka hauptmanas (vok. haupt – galva, vyresnysis, mann – žmogus, vyras) – vyresnysis vadovas.
- **Majoras** (lot. major) – vyresnysis. Pirmasis sausumos pajėgų ir karinių oro pajėgų vyresniųjų karininkų laipsnis.
- **Generolas** (lot. generalis – vyriausias, svarbiausias, pagrindinis, visuotinis, bendras) – ginkluotųjų pajėgų vyriausiųjų karininkų karinis laipsnis. Taip pat katalikų vienuolių ordino viršininkas, tiesiogiai pavaldus popiežiui.

SAUSUMOS PAJĖGŲ KARIŲ LAIPSNIŲ ŽENKLAI

KAREIVIŲ



Jaunesnysis
eilinis



Eilinis



Vyresnysis
eilinis

PUSKARININKIŲ



Grandinis



Seržantas



Vyresnysis
seržantas



Štabo
seržantas



Viršila



Seržantas
majoras



Seržantas
specialistas



Vyresnysis
seržantas
specialistas



Štabo seržantas
specialistas

JAUNESNIŲJŲ KARININKŲ



Leitenantas



Vyresnysis
leitenantas



Kapitonas

VYRESNIŲJŲ KARININKŲ



Majoras



Pulkininkas
leitenantas



Pulkininkas

GENEROLŲ



Brigados
generolas



Generolas
majoras



Generolas
leitenantas

KARINIŲ ORO PAJĖGŲ KARIŲ LAIPSNIŲ ŽENKLAI

KAREIVIŲ



Jaunesnysis
eilinis



Eilinis



Vyresnysis
eilinis

PUSKARININKIŲ



Grandinis



Seržantas



Vyresnysis
seržantas



Štabo
seržantas



Viršila



Seržantas
majoras



Seržantas
specialistas



Vyresnysis
seržantas
specialistas



Štabo seržantas
specialistas

JAUNESNIŲJŲ KARININKŲ



Leitenantas



Vyresnysis
leitenantas



Kapitonas

VYRESNIŲJŲ KARININKŲ



Majoras



Pulkininkas
leitenantas



Pulkininkas

GENEROLŲ



Brigados
generolas



Generolas
majoras



Generolas
leitenantas

KARINIŲ JŪRŲ PAJĖGŲ KARIŲ LAIPSNIŲ ŽENKLAI

JŪREIVIŲ



Jaunesnysis
jūreivis



Jūreivis



Vyresnysis
jūreivis

PUSKARININKIŲ



Grandinis



Seržantas



Vyresnysis
seržantas



Štabo
laivūnas



Laivūnas



Vyresnysis
laivūnas



Seržantas
specialistas



Vyresnysis
seržantas
specialistas



Štabo laivūnas
specialistas

JAUNESNIŲJŲ KARININKŲ



Leitenantas



Vyresnysis
leitenantas



Kapitonas
leitenantas

VYRESNIŲJŲ KARININKŲ



Komandoras
leitenantas



Komandoras



Jūrų
kapitonas

ADMIROLŲ



Flotilės
admirolas



Kontr-
admirolas



Viceadmirolas

Karių skiriamiesiems ženklams taip pat priklauso:

– antpečiai (kario skiriamasis ženklas, rodantis kario laipsnį, jo priklausomumą ginkluotųjų pajėgų rūšiai)	
– laipsnių movos	
– antsiuvai: <i>tarnybų ženklai</i> – skydo formos antsiuvas, kuriame pavaizduoti įvairūs simboliai. Kai kurie tarnybų ženklai siuvinėjami su nustatyto užrašu, pvz., GELEŽINIS VILKAS, ARSENALAS, MOKOMASIS PULKAS ir pan. <i>tarnybos antsiuvai</i> – puslankio formos juostelė, kurioje išsiuvinėti nustatyti užrašai, pvz., AKADEMIJA, INSTRUKTORIUS, KARO POLICIJA ir pan. <i>tarnybos trukmės ženklai</i> <i>antsiuvai „LIETUVA“</i> <i>„LR vėliava“</i>	
– vardiniai ženklai (juostelė su kario pavarde)	
– kario identifikavimo žetonai (paprastai nurodomas kario vardas, pavardė, asmens kodas, kraujo grupė, tikėjimas)	
– spitės (kokardos – metaliniai ženklai ant uniforminės kepurės (beretės, pilotės))	

4.13.7. Krašto apsaugos sistemos apdovanojimai

Kariams ir civiliams už pasižymėjimus tarnyboje, darbe (už drąsą, pasiaukojimą atliekant tarnybines pareigas, pavojingomis gyvybei sąlygomis, už pasiaukojimą gelbstint kitų žmonių gyvybę ir valstybės turtą, už pasižymėjimą vykdant tarptautines operacijas užsienyje ir pan.) gali būti skiriami krašto apsaugos sistemos apdovanojimai. Krašto apsaugos sistemos apdovanojimai gali būti įvairių lygmenų: krašto apsaugos sistemos medaliai, Lietuvos kariuomenės medaliai, Lietuvos kariuomenės pajėgų medaliai ir pasižymėjimo ženklai.

Paprastai krašto apsaugos sistemos medaliais ir pasižymėjimo ženklais apdovanojama Lietuvos valstybės atkūrimo – Vasario 16-osios, Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo – Kovo 11-osios, Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) – Liepos 6-osios ir Lietuvos karių – Lapkričio 23-iosios – dienos proga, išskyrus Medalio ir pasižymėjimo ženklo nuostatuose numatytus apdovanojimo atvejus.



Nuotraukose: LR krašto apsaugos sistemos apdovanojimo ceremonijos. Apdovanojimus teikia LR krašto apsaugos ministras Juozas Olekas (nuotrauka viršuje) ir Lietuvos kariuomenės vadas generolas leitenantas Vytautas Jonas Žukas (nuotrauka apačioje).

Krašto apsaugos sistemoje apdovanojama šiais medaliais:

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos medaliu „Už nuopelnus“;
Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos medaliu civiliams „Už nuopelnus“;
Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos medaliu „Už pasižymėjimą“;
Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos generolo Jono Žemaičio medaliu;
Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos medaliu „Už tarptautines operacijas“;
Lietuvos kariuomenės medaliu „Už nuopelnus“;
Lietuvos kariuomenės medaliu „Už pasižymėjimą“;
Lietuvos kariuomenės medaliu „Sužeistajam“;
Lietuvos kariuomenės pajėgų medaliu „Už pasižymėjimą“;
Lietuvos kariuomenės pajėgų medaliu „Už pavyzdingą tarnybą“;
Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgų medaliu „Už pavyzdingą kario savanorio tarnybą“;
Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu;
Šaulių žvaigžde;
Šaulių žvaigždės medaliu;
Dariaus ir Girėno medaliu.

Krašto apsaugos sistemoje apdovanojama šiais pasižymėjimo ženklais:

Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų karo lakūnų garbės ženklui „Plieno sparnai“;
Garbės savanorio ženklui;
Lietuvos kariuomenės Mechanizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“ garbės ženklui „Geležinis Vilkas“;
Aktyviojo rezervo garbės kario ženklui.

Kiekvienam medaliui ir pasižymėjimo ženklui suteikiamas numeris, kuris įrašomas į apdovanojimo medaliu ar pasižymėjimo ženklui liudijimą, kuris įteikiamas apdovanojamajam asmeniui.

Apdovanoti pasižymėjusius karius, valstybės tarnautojus, darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartį, ir kitus asmenis teikia krašto apsaugos sistemos institucijos, jų padaliniai, visuomeninės organizacijos ir piliečiai.

LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO



Lietuvos Respublikos krašto
apsaugos sistemos medalis
„Už nuopelnus“



Lietuvos Respublikos krašto
apsaugos sistemos medalis
civiliams „Už nuopelnus“



Lietuvos Respublikos krašto
apsaugos sistemos medalis
„Už pasižymėjimą“

LIETUVOS



Lietuvos kariuomenės medalis
„Už pasižymėjimą“



Lietuvos kariuomenės medalis
„Už nuopelnus“



Lietuvos kariuomenės
sausumos pajėgų medalis
„Už pasižymėjimą“



Kariuomenės pajėgų medalis
„Už nepriekaištingą kario savanorio
tarnybą“ (išstarnavusiems
KASP 5 metus)



Kariuomenės pajėgų medalis
„Už pavyzdinę tarnybą“



Šaulių žvaigždė

Šaltinis: http://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_atributika/apdovanojimai/krasto_apsaugos_sistemos_apdovanojimai.html

APSAUGOS SISTEMOS MEDALIAI



Lietuvos Respublikos krašto
apsaugos sistemos generolo
Jono Žemaičio medalis



Lietuvos Respublikos krašto
apsaugos sistemos medalis
„Už tarptautines misijas“



Lietuvos Respublikos krašto
apsaugos sistemos proginis
stojimo į NATO medalis

KARIUOMENĖS MEDALIAI



Lietuvos kariuomenės Krašto
apsaugos savanorių pajėgų medalis
„Už pasižymėjimą“



Lietuvos kariuomenės
Karinių oro pajėgų medalis
„Už pasižymėjimą“



Lietuvos kariuomenės
Karinių jūrų
pajėgų medalis
„Už pasižymėjimą“



Šaulių žvaigždės medalis



Lietuvos kariuomenės
medalis „Sužeistajam“



Lietuvos karo aviacijos
garbės ženklas
„Pieno sparnai“ (1932 m.)



Karinių oro pajėgų orlaivio
vado ženklas ir orlaivio vado
garbės skiriamasis ženklas



KARTOJIMO KLAUSIMAI

1	Kas yra vėliava?
2	Kokią prasmę turi Lietuvos tautinės ir valstybės vėliavos spalvos?
3	Kada minima Lietuvos vėliavos diena?
4	Apibūdinkite karinių vėliavų svarbą viduramžiais.
5	Kokie simboliai ir spalvos dažniausiai naudojami karinėse vėliavose? Ką jie reiškia?
6	Kas turi teisę dėvėti kario uniformą?
7	Kokios yra karinių uniformų rūšys?
8	Kas yra kariuomenės skiriamieji ženklai?/ Kuo skiriasi kariuomenės skiriamieji ženklai nuo karių laipsnių?
9	Kokie yra Lietuvos kariuomenės karių laipsniai?
10	Kas suteikia pirmąjį karininko laipsnį kariams, baigusiems karo mokymo įstaigą ir davusiems priesaiką?
11	Už kokius nuopelnus vaikai gali būti apdovanoti valstybės apdovanojimu?



UŽDUOTYS

- Išsiaiškinkite, kokiomis švenčių ir atmintinomis dienomis turi būti iškeliama Lietuvos valstybės vėliava.
- Prie kokių pastatų ir kuriuo paros metu (nuo kelintos iki kelintos valandos) iškeliama valstybės vėliava?
- Pasidomėkite pasirinkto žurnalo „Kariūnas“ / „Karys“ / „Savanoris“ ar kt. publikacijomis ir aptarkite Jums įdomiausias temas.

4.13.8. Karinė spauda

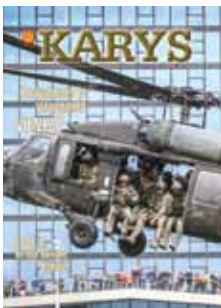
Lietuviška karinė žiniasklaida pirmuosius žingsnius žengė daugiau nei prieš šimtą metų. Tarpukariu buvo leidžiami laikraščiai, žurnalai: „Kareivių tiesa“ (1914), „Kariškių žodis“ (1919), „Tėvynės gynėjas“ (1919), nuo 1920 m. – „Karys“, „Kardas“ (1925–1940), „Mūsų žinynas“ (1921–1940), „Trimitas“ (1920–1940) ir kiti karinės žiniasklaidos leidiniai.

Išsamiau su Lietuvos karine žiniasklaida galite susipažinti iš pateikiamų nuorodų:

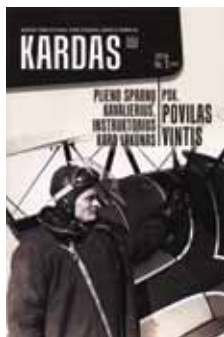
„Laisvai“ – nuo 2002 m. sausio 6 d. sekmadieniais tiesiogiai per LRT radiją transliuojama laida karine tematika. Laidose klausytojai supažindinami su Lietuvos kariuomenės istorija, šių dienų aktualijomis, svarbiausiais įvykiais. Tiesioginis eteris suteikia galimybę siųsti sveikinimus kariams, o šie gali sveikinti namiškius, savo draugus ar drauges.



„Krašto apsauga“ – nuo 1992 m. balandžio 30 d. kas dvi savaites leidžiamas Krašto apsaugos ministerijos informacinis leidinys, kurio tikslas – pateikti informaciją apie svarbiausius tarptautinio karinio bendradarbiavimo įvykius, supažindinti skaitytoją su krašto apsaugos sistemos aktualijomis, karių koviniu rengimu ir dalyvavimu tarptautinėse operacijose, karių kultūriniu ir sportiniu gyvenimu, ryšius su visuomene ir pan. Leidinys platinamas nemokamai.



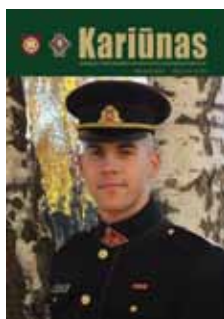
„Karys“ – nuo 1919 m. leidžiamas žurnalas kariams ir visiems, besidomintiems kariuomenės gyvenimu. Atgaivintas JAV 1950 m., atkurtas Lietuvoje 1991 m. Tai vienas seniausių žurnalų Lietuvoje. „Karys“ domisi kariuomenės istorija, karių gyvenimu, dalyvavimu pratybose, mokymuose, tarptautinėse operacijose ir pan. Mėnesinis leidinys platinamas Lietuvoje ir užsienyje: kariams, krašto apsaugos sistemos darbuotojams, bendrojo lavinimo mokykloms.



„**Kardas**“ – karininkų žurnalas, įsteigtas 1925 m. ir leistas iki 1940 m. Atkurtas 1989 m. A. Martinionio pastangomis. Žurnale spausdinamos publikacijos apie Lietuvos kariuomenės istoriją, dalinių kūrimąsi, iškilus kariuomenės vadus, Nepriklausomybės kovas, II pasaulinio ir šaltojo karo peripetijas ir pan.



„**Savanoris**“ – Krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) laikraštis, aprašantis savanorių rengimą, karių įgūdžių atnaujinimą, dalyvavimą pratybose, tarptautinėse misijose, šių dienų ir ateities iššūkius, puoselėjantis istorinę atmintį, pateikiantis įžvalgas įvairiais karinio, politinio gyvenimo klausimais.



„**Kariūnas**“ – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos iliustruotas periodinis leidinys, jame pateikiamos publikacijos kariuomenės istorijos, karininko ugdymo, patriotinio, dorinio ir estetinio lavinimo tematika, kariūnų mintys, kūryba ir kt. Pirmąjį numerį 1932 m. rugsėjo mėn. išleido Karo mokyklos kariūnų klubo fondas kaip Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos kariūnų laikraštį.



„**Trimitas**“ – Lietuvos šaulių sąjungos leidžiamas žurnalas, skirtas šaulių veiklai pristatyti. 1920 m. birželio 1 d. Kaune pasirodė pirmas „Trimito“ numeris, jame atsispindėjo ne tik Lietuvos politinis gyvenimas, bet ir užsienio šalių įvykiai, šaulių veikla šalyje bei užsienyje, šaulių gyvenimas, kultūros naujienos ir pan. Atkūrus Šaulių sąjungą, 1990 m. „Trimitas“ atgimė publikacijomis apie šaulių veiklą, skelbiami straipsniai kariuomenės istorijos ir kt. temomis.



„**Mindaugietis**“ – vienintelis karinio dalinio laikraštis, atspindintis Sausumos pajėgų Mechanizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“ Karaliaus Mindaugo husarų bataliono istoriją ir dabartį, karių tarnybos kasdienybę. Leidžiamas nuo 1996 m.



„**Algirdas**“ – Algirdo bataliono gyvenimą atspindintis laikraštis, siekiantis kelti karių moralę ir norą didžiuotis savo batalionu. Laikraštyje daug dėmesio skiriama ne tik koviniam rengimui, bet ir karių asmeninio gyvenimo peripetijoms, pomėgiams.

SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS⁶

Agresija – ginkluotos jėgos panaudojimas ar grasinimas panaudoti ją prieš Lietuvos Respublikos suverenitetą, teritorijos vientisumą ar politinę nepriklausomybę.

Aktyviojo rezervo karinis vienetas – krašto apsaugos savanorių pajėgų ar kitas karinis vienetas, sudarytas iš karių savanorių ar kitų aktyviojo rezervo karių.

Aktyviojo rezervo karys – pagal kario savanorio ar aktyviojo rezervo kario sutartį savanoriškai įsipareigojęs karo prievolinkas, atliekantis nenuolatinę karo tarnybą kariniame vienetė.

Alternatyvioji krašto apsaugos tarnyba – karo prievolei alternatyvi krašto apsaugos pagalbinė tarnyba be ginklų tiems, kurie dėl savo religinių ar pacifistinių įsitikinimų negali tarnauti su ginklu rankoje. Šios tarnybos tikslas – ugdyti piliečius ir sudaryti jiems galimybę prisidėti prie krašto gerovės civilinio pobūdžio visuomenei naudingų darbu.

Atsargos karys – karo prievolinkas, atlikęs tikrąją karo tarnybą ir teisės aktu nustatyta tvarka išleistas į atsargą.

Batalionas – didžiausias nuolatinis kovinis vienetas ir mažiausias vienetas, turintis savo štabą.

Baziniai kariniai mokymai – privalomoji pradinė karo tarnyba, kurią atlikdamas karo prievolinkas įgyja pagrindinį karinį parengtumą.

Brigada – stambiausias kovinis vienetas Lietuvos kariuomenėje taikos metu. Brigados dydis priklauso nuo vienetui priskirtų funkcijų, paprastai sudaro 4–6 batalionai.

Būrys – kuopos sudedamoji dalis. Kuopą paprastai sudaro 2–4 būriai ir valdymo grupė.

⁶ Sąvokų žodynėlis parengtas remiantis teisės aktais, susijusiais su šalies gynyba ir nacionaliniu saugumu:

- Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymu (2014);
- Lietuvos Respublikos karo padėties įstatymu (2012);
- Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymu (2010);
- Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo strategija (2012);
- Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu (2013);
- Lietuvos Respublikos valstybės gynimo tarybos įstatymu (2013);
- Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymu (2015);
- Lietuvos Respublikos mobilizacijos ir priimančios šalies paramos įstatymu (2011);
- Lietuvos Respublikos piliečių rengimo valstybės gynybai strategija (2015);
- Lietuvos karine doktrina (2010);
- Lietuvos Respublikos karinė strategija (2012);
- Lietuvos Respublikos Lietuvos šaulių sąjungos įstatymu (2010);
- Karo tarnybos statutu (2008).

Civilinė krašto apsaugos tarnyba – Lietuvos Respublikos piliečio pagal civilinės krašto apsaugos tarnybos sutartį savanoriškai įsipareigota ir teisės aktų nustatytais sąlygomis ir tvarka atliekama statutinė valstybės tarnyba.

Dalinys – batalionas arba jam prilygintas (susidedantis bent iš dviejų kuopų) patvirtintos nuolatinės struktūros karinis vienetas.

Dimisija – tikrosios karo tarnybos ar atsargos kario atleidimas nuo karo prievolės dėl amžiaus ar sveikatos būklės.

Dislokacija – pajėgų (karinių vienetų) išsidėstymas.

Flotilė – kai kurių valstybių karinių jūrų pajėgų operatyvinis arba taktinis junginys. Pagal paskirtį būna jūrų, ežerų, upių flotilė; pagal pavaldumą – atskiroji flotilė arba flotilė laivyno sudėtyje. Flotilė taip pat gali būti vadinamas pramoninių ir ekspedicinių ar sportinių laivų junginys.

Ginkluotosios pajėgos – Lietuvos kariuomenė ir karo padėties metu priskirtos kitos ginkluotosios pajėgos: Valstybės sienos apsaugos tarnyba, specializuoti policijos daliniai, Lietuvos šaulių sąjungos koviniai būriai bei kiti koviniai piliečių ir jų organizacijų ginkluoto pasipriešinimo (partizanų) vienetai, pavaldūs ginkluotųjų pajėgų vadui.

Grandis – paprastai sudaryta iš 4 karių.

Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai – privalomoji pradinė karo tarnyba, kurią atlikdamas karo prievolinkas įgyja pagrindinį karinį parengtumą, pasirengia veikti karinio vieneto sudėtyje ir jam vadovauti.

Junginys – keli daliniai ar kitokie struktūriniai kariniai vienetai, turintys bendrą operacinę paskirtį ar užduotį ir vadovaujami vieno vado.

Karinė įskaita – elektroninė karo prievolinkų apskaita.

Karinė operacija – kariniai veiksmai vykdant strategines, taktines ar administracines karines užduotis (misijas) ir mokymus.

Karinė teritorija – krašto apsaugos sistemos institucijų valdoma ar jų naudojama teritorija (lauko teritorija, pastatas ar patalpa), kitokia aptverta ar kitu suprantamu būdu pažymėta teritorija, priskirta ir (ar) naudojama krašto apsaugos sistemos institucijų reikmėms, taip pat suprantamu būdu pažymėta vietovė, kurioje Lietuvos kariuomenė atlieka karinius mokymus ir pratybas, sprogmenų kenksmingumo pašalinimo, gelbėjimo ar kitus valstybės saugumo ir gynybos reikmėms skirtus darbus šių pratybų, mokymų ar darbų metu.

Karinis vienetas – bendrą užduotį turintis patvirtintos struktūros Lietuvos kariuomenės vienetas, įskaitant aktyviojo rezervo karinius vienetus ir parengtojo rezervo karinius vienetus.

Kariūnas – karys, atliekantis karo tarnybą studijuodamas Lietuvos arba užsienio valstybės švietimo įstaigoje, kurią baigusiems asmenims suteikiamas karininko laipsnis. Kariūno tarnyba trunka, iki jis priimamas į profesinę karo tarnybą, išleidžiamas į atsargą arba iš karo mokymo įstaigos ar Lietuvos aukštosios mokyklos atleidžiamas ar pašalinamas.

Karys – Lietuvos Respublikos pilietis, atliekantis tikrąją karo tarnybą.

Karys savanoris – aktyviojo rezervo karys, atliekantis krašto apsaugos savanorių karo tarnybą.

Karių kontingentas – kurios nors valstybės karinis dalinys, atliekantis karo tarnybą tarptautinėse karinėse pajėgose.

Karo nusikaltimas – sunkus tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimas, pvz., tyčinis nužudymas, kankinimas ir nežmoniškas elgesys; apgalvotas didelių kančių sukėlimas; civilių užpuolimas; gyventojų grupių deportacija arba neteisėtas perkėlimas; uždraustų ginklų ir karo metodų (cheminio, bakteriologinio arba padegamojo ginklo) naudojimas; valstybinio ar privataus turto pasisavinimas.

Karo padėtis – Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir kitų teisės aktų nustatyta ypatinga teisinė padėtis, kuri įvedama prireikus ginti Tėvynę ginkluoto užpuolimo ar jo grėsmės atveju, kai kyla grėsmė Lietuvos valstybės suverenumui ar jos teritorijos vientisumui, arba prireikus vykdyti Lietuvos valstybės tarptautinius įsipareigojimus siekiant užtikrinti valstybės gynybą ir kitas gyvybiškai svarbias valstybės funkcijas karo metu.

Karo prievolė – konstitucinė Lietuvos Respublikos piliečio pareiga atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

Karo prievolininkas – karo prievolę turintis Lietuvos Respublikos pilnametis pilietis.

Karo prievolininkų šaukimas – procedūra, apimanti karo prievolininkų atranką ir skyrimą į privalomąją karo tarnybą, tarnybos atidėjimą ir atleidimą nuo jos.

Kombatantas – asmuo, tiesiogiai dalyvaujantis karo veiksmuose, arba valstybinės organizacijos, dalyvaujančios ginkluotajame konflikte; ginkluotųjų pajėgų narys.

Krašto apsaugos savanorių karo tarnyba (KASP) – karo prievolinkų pagal kario savanorio sutartį savanoriškai įsipareigota nenuolatinė karo tarnyba Krašto apsaugos savanorių pajėgose.

Krašto apsaugos sistema – Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo sistemos dalis, kurią sudaro valstybės institucijų, kurių paskirtis saugoti ir ginti valstybės suverenitetą, jos teritorijos neliečiamybę ir vientisumą, vykdyti Lietuvos tarptautinius gynybos ir karinio bendradarbiavimo įsipareigojimus, kitas su krašto apsauga susijusias funkcijas, taip pat šių institucijų įsteigtų įmonių ir įstaigų bei krašto apsaugos reikmėms skirtų karinių teritorijų ir kitų infrastruktūros objektų visuma.

Krašto apsaugos sistemos (KAS) institucijos – Krašto apsaugos ministerija, Lietuvos kariuomenė, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, įstaigos, kurių steigėja yra Krašto apsaugos ministerija ar kitos krašto apsaugos sistemos institucijos, ir įstaigos prie Krašto apsaugos ministerijos.

Kuopa – bataliono sudedamoji dalis.

Laikinasis profesinės karo tarnybos personalo rezervas – profesinės karo tarnybos karių kategorija, į kurią perkeliama laikinai nevykdantys savo nuolatinių pareigų profesinės karo tarnybos kariai.

Lietuvos kariuomenė – valstybės ginkluotos gynybos institucija – krašto apsaugos sistemos pagrindinė dalis, sauganti valstybės suverenitetą, jos teritorijos ir oro erdvės neliečiamybę, ginklu ginanti valstybę nuo agresijos ar kitokio ginkluoto užpuolimo, vykdanči karines užduotis pagal Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus.

Lietuvos šaulių sąjunga – valstybės remiama ir padedanti užtikrinti nacionalinį saugumą savanoriška sukarinta pilietinės savigynos asociacija, veikianti pagal Lietuvos Respublikos Lietuvos šaulių sąjungos įstatymą ir savo statutą.

Liktinis – Lietuvos Respublikos pilietis, kuris atlikdamas privalomąją pradinę karo tarnybą buvo atrinktas į profesinę karo tarnybą ir sudarė profesinės karo tarnybos sutartį.

Mobilizacija – valstybės, savivaldybių institucijų ar įstaigų ir ūkio subjektų veiklos pertvarkymas, taip pat karo prievolinkų šaukimas į privalomąją karo tarnybą valstybei ginti ir (ar) Lietuvos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams vykdyti.

Neparengtasis kariuomenės personalo rezervas – karo prievolinkai, neįgiję pagrindinio karinio parengtumo.

Nuolatinė privalomoji pradinė karo tarnyba – nepertraukiama privalomoji pradinė karo tarnyba, kurią atlikdamas karo prievolinkas įgyja pagrindinį karinį parengtumą, pasirengia veikti karinio vieneto sudėtyje.

Okupacija – Lietuvos Respublikos teritorijos ar jos dalies užėmimas ir kontrolė, vykdomi užsienio valstybės ginkluotųjų pajėgų.

Pacifistas – pacifizmo šalininkas.

Pacifizmas – judėjimas, smerkiantis bet kokius karus ar prievartą, pasyviomis priemonėmis remiantis taiką.

Pagrindinis karinis parengtumas – Lietuvos kariuomenės vado nustatytą kariui būtinų žinių ir gebėjimų turėjimas.

Parengtojo rezervo karinis vienetas – karinis vienetas, sudarytas iš parengtajame kariuomenės personalo rezerve esančių karo prievolinkų, išskyrus karius savanorius ir kitus aktyviojo rezervo karius.

Parengtojo rezervo karys – pagrindinį karinį parengtumą įgijęs karo prievolinkas, paskirtas į parengtojo rezervo karinį vienetą atlikti nenuolatinę karo tarnybą.

Pilietinis pasipriešinimas – Lietuvos Respublikos piliečių ir jų savaveiksmių darinių veikla priešinant agresijai ir okupacijai.

Privalomoji karo tarnyba – karo prievolinko atliekama privalomoji pradinė karo tarnyba, tarnyba rezerve ar tarnyba paskelbus mobilizaciją.

Profesinė karo tarnyba – Lietuvos Respublikos piliečio pagal profesinės karo tarnybos sutartį savanoriškai įsipareigota ir teisės aktų nustatytais sąlygomis bei tvarka atliekama nuolatinė karo tarnyba kariuomenėje ar kitose krašto apsaugos sistemos institucijose, taip pat šio įstatymo nustatytais atvejais kitose valstybės, užsienio valstybių ar tarptautinėse institucijose.

Skyrius – būrio sudedamoji dalis, mažiausias kovinis vienetas, sudarytas iš 8–10 karių.

Statutinė valstybės tarnyba – atskira sugriežtinta (sukarinta), išskyrus diplomatinę tarnybą, valstybės tarnybos rūšis. Statutinių valstybės tarnautojų pareigybės gali būti šiose valstybės institucijose: Kalėjų departamente, Muitinės departamente; kariuomenėje; Specialiųjų tyrimų tarnyboje; Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyboje; Policijos departamente; Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente; Vadovybės apsaugos departamente; Valstybės sienos apsaugos tarnyboje; Viešojo saugumo tarnyboje ir kt.

Strategija – ginkluotųjų pajėgų rengimo teorija ir praktika, kovos veiksmų planavimas ir jų rengimas.

Taktika – sudedamoji karo meno dalis, apimanti įvairių ginkluotųjų pajėgų rūšių junginių, dalinių ir padalinių mūšio rengimo ir vykdymo teoriją ir praktiką.

Tarnyba aktyviajame rezerve – teisės aktų nustatyta tvarka pagal kario savanorio ar aktyviojo rezervo kario sutartį savanoriškai įsipareigota nenuolatinė karo prievolinkų karo tarnyba kariniuose vienetuose.

Tarnyba rezerve – parengtajam kariuomenės personalo rezervui priskirtų karo prievolinkų privaloma nenuolatinė karo tarnyba parengtojo rezervo kariniuose vienetuose arba savanorių karo tarnyba ar kita karo prievolinkų savanoriškai įsipareigota nenuolatinė karo tarnyba kariniuose vienetuose.

Tikroji karo tarnyba – Lietuvos Respublikos piliečių privalomoji karo tarnyba, profesinė karo tarnyba, kariūnų tarnyba.

Valstybės gynimo taryba – valstybės institucija, kuri svarsto ir koordinuoja svarbiausius valstybės gynybos reikalus, įskaitant valstybės institucijų veiklą svarbiausiais valstybės saugumo užtikrinimo ir gynimo klausimais. Į Valstybės gynimo tarybą įeina Respublikos Prezidentas – vyriausiasis valstybės ginkluotųjų pajėgų vadas, Ministras Pirmininkas, Seimo Pirmininkas, krašto apsaugos ministras ir kariuomenės vadas. Valstybės gynimo tarybai vadovauja Respublikos Prezidentas.

NAUDOTOS IR REKOMENDUOJAMOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Aleksa K. (ats. red.) Ką turime žinoti apie pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ir karo metui. Vilnius, KAM, 2014.
2. Aleksa K. (ats. red.) Ką turime žinoti apie pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ir karo metui: rimti patarimai linksmai. Vilnius, KAM, 2015.
3. Bulvičius V. Karinis valstybės rengimas. Kaunas, 1939.
4. Enciklopedinis karybos žodynas. Vilnius, LKA, 2008.
5. Galkus J. Lietuvos Vytis. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2009.
6. Katilius A., Tininis V. Lietuvos kariuomenės karių uniformos, ženklai ir vėliavos 1990–2010. Vilnius, 2014.
7. Lietuvos krašto apsaugos ministrai ir kariuomenės vadai. I–II tomai (Ats. redaktorius ir sudarytojas G. Sургailis). Vilnius, KAM, 2008.
8. Mankevičius V., Daugirdas A. Pilietinis pasipriešinimas. Vilnius, 2002.
9. NATO terminų aiškinamasis žodynas. Trečiasis pataisytas leidimas. Vilnius, KAM, 2006.
10. Norgėla J. Naujausių laikų kariniai konfliktai 1945–1991. Vilnius, LKA, 2006.
11. Rimša E. Heraldika. Iš praeities į dabartį. 2-oji papildyta laida. Vilnius: Versus Aureus, 2004.
12. Vaičenonis J. Lietuvos karių uniformos ir lengvieji ginklai XX amžiuje. Vilnius, 2004.
13. Vaičenonis J. Lietuvos karyba. Nuo baltų iki XXI amžiaus: kariuomenė, fortifikacija, mūšiai ir karvedžiai. Vilnius, 2011.
14. Šerelis V. 5.56x100 šovusių į galvą arba auliniais batais pramintų minčių. Vilnius, LKA, 2016.

NAUDINGOS NUORODOS IR INTERNETINĖS PRIEIGOS

LR Prezidentas. www.lrp.lt/lt

LR Seimas. www.lrs.lt/

LR Vyriausybė. lrvk.lrv.lt/

LR krašto apsaugos ministerija. www.kam.lt

LR užsienio reikalų ministerija. www.urm.lt

LR valstybės saugumo departamentas. www.vsd.lt

LR vidaus reikalų ministerija. vrm.lrv.lt/

Lietuvos kariuomenė. kariuomene.kam.lt/lt/titulinis.html

Policija. www.policija.lt/

Valstybės sienos apsaugos tarnyba. www.pasienis.lt/

LR specialiųjų tyrimų tarnyba. www.stt.lt/

Europos Sąjungos tinklapis. europa.eu

Europos Tarybos informacinis biuras. www.etib.lt

Jungtinių Tautų svetainė. www.un.org/en/index.html

NATO svetainė. www.nato.int/

LR nuolatinė atstovybė prie NATO. nato.mfa.lt/

NATO energetinio saugumo kompetencijos centras.
enseccoe.org/en/home.html

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija. www.lka.lt

Informacinis puslapis apie tarnybą Lietuvos kariuomenėje.
www.karys.lt/

Šaulių sąjunga. www.sauliusajunga.lt

Karinė žiniasklaida

Krašto apsaugos ministerijos kanalas Youtube.

www.youtube.com/user/KrastoApsauga

Radijo laida „Laisvai“.

www.lrt.lt/mediateka/laidos/L/65556/laisvai_laida_kariams

Karo archyvas (mokslinis žurnalas).

www.lka.lt/lt/moksline-veikla/leidiniai/karo-archyvas.html

Krašto apsauga.

www.kam.lt/lt/naujienos_874/karine_ziniasklaida_655/krasto_apsauga_718/2015_m._krasto_apsaugos_numeriai.html

Karys.

www.kam.lt/lt/naujienos_874/karine_ziniasklaida_655/karys.html

Kardas.

www.kam.lt/lt/naujienos_874/karine_ziniasklaida_655/kardas_808.html

Savanoris.

www.kam.lt/lt/naujienos_874/karine_ziniasklaida_655/savanoris_826/2015_m._savanoris.html

Kariūnas.

www.lka.lt/lt/moksline-veikla/leidiniai/zurnalas-kariunas.html

Trimitas. <http://www.sauliusajunga.lt>

Mindaugietis.

kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_struktura/sausumos_pajegos/padaliniai/mmpb/mindaugietis/bataliono_laikrastis.html

Mūsų žinynas (karo mokslų ir istorijos žurnalas 1922–1940 m.).

www.epaveldas.lt/vbspi/biSerial.do?biRecordId=5135

Muziejai

Vytauto Didžiojo karo muziejus.

www.muziejai.lt/Muziejus.lt.asp?Db_kodas=2712

Lietuvos aviacijos muziejus.

www.lam.lt/lt/naujienos.html

Karo technikos ir transporto muziejus.

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos muziejus.

www.lka.lt/lt/apie-mus/muziejus.html

Istorijos ir meno muziejus Lietuvos Didžiojo etmono Jonušo Radvilos mokamajame pulke.

Istorinės, karinės technikos muziejus.

www.transportomuziejus.lt

Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio bendrosios paramos logistikos bataliono muziejus.

Lietuvos šaulių sąjungos muziejus.

www.sauliusajunga.lt

Pirmojo pėstininkų didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino pulko štabo bataliono Gedimainių muziejus.



Nuotraukoje: Vytauto Didžiojo karo muziejus Kaune.

UDK 355(474.5)(072)

Pe233

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO LIETUVOS KARO AKADEMIJA

AUDRONĖ PETRAUSKAITĖ

ROLANDA KAZLAUSKAITĖ MARKELIENĖ

RASA GEDMINIENĖ

ŠALIES SAUGUMAS IR GYNYBA

Mokomoji medžiaga Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams

Atsakingoji redaktorė doc. dr. Audronė Petrauskaitė

Viršelio nuotrauka – Ievos Budzeikaitės

Knygos nuotraukos – Alfredo Pliadžio, Kęstučio Dijoko, Respublikos Prezidento kanceliarijos,
kpt. Tomo Blinstrubo

Kalbos redaktorė Jolanta Budreikienė

Viršelio dizainerė Laima Adlytė

Maketuotoja Jolanta Girnytė

2016-11-07. Tiražas 5000 egz. Užsakymas GL-561.

Išleido Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija,

Šilo g. 5A, LT-10322 Vilnius

Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras,

Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r.

ISBN 978-609-8074-55-0

